

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

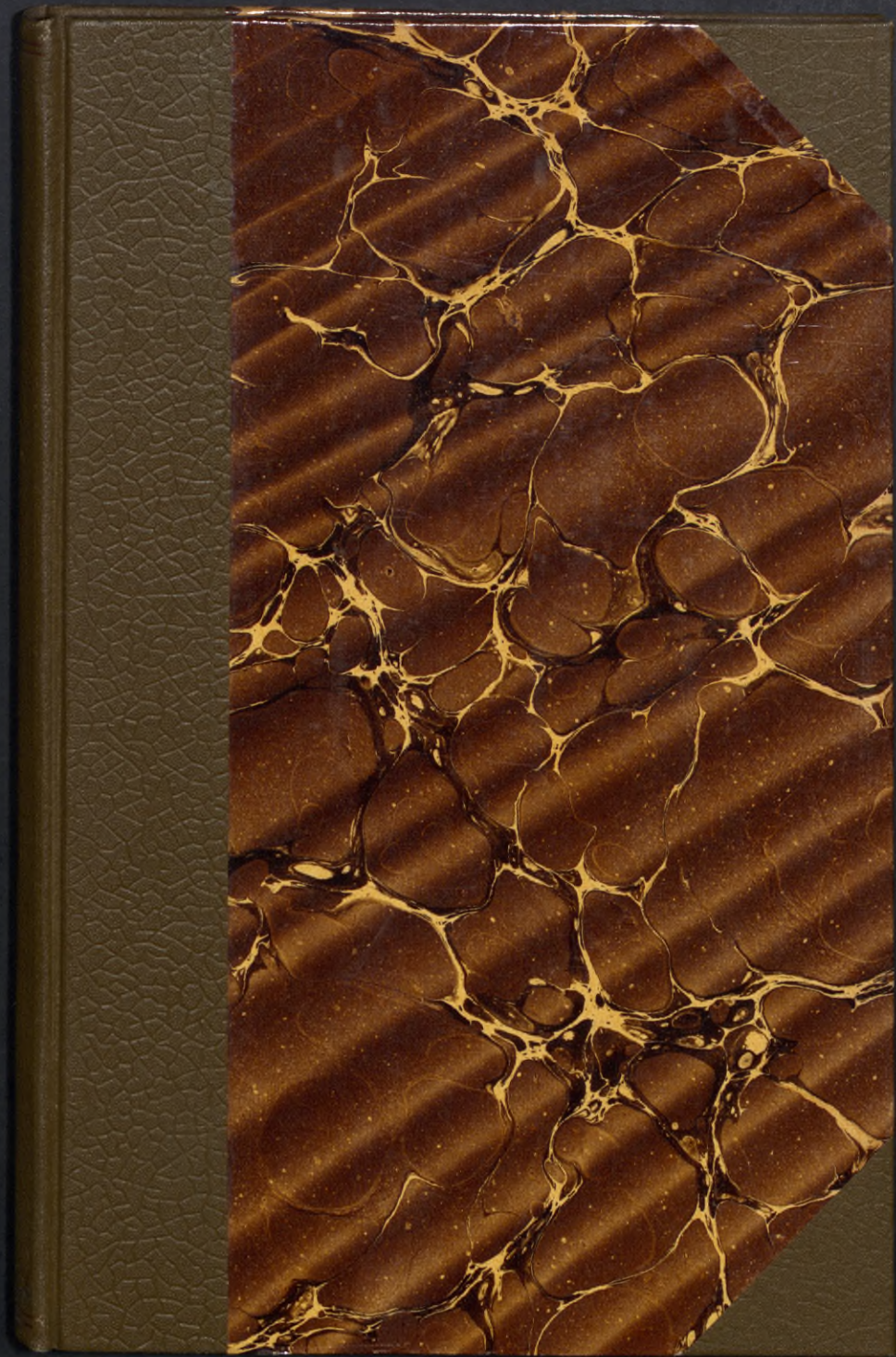
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

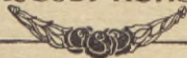

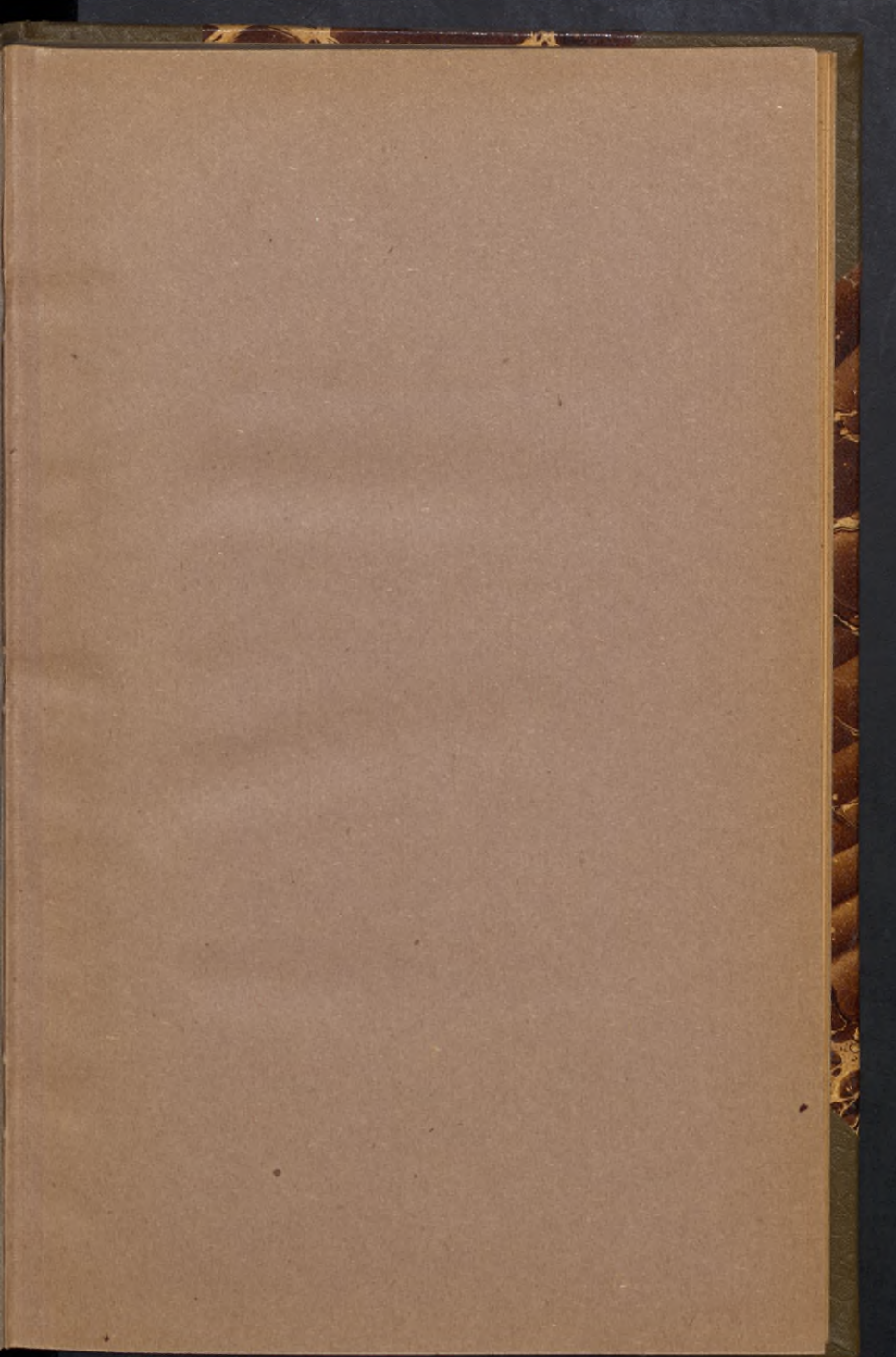
Lig.
So.

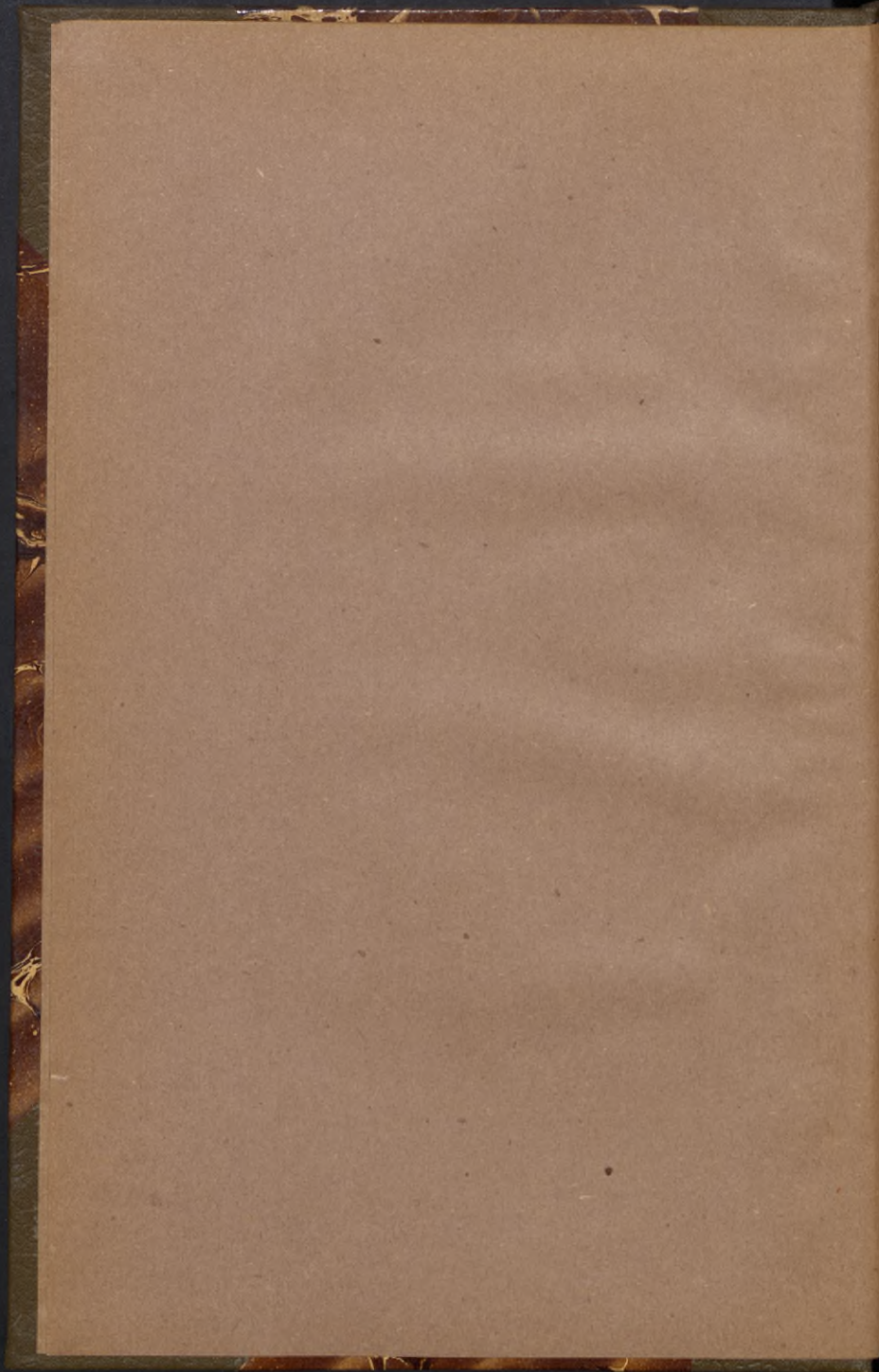
TRANEMÅLA
SÄMLINGEN

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

SVENSKARNE PÅ HAMMERSHUUS

HISTORISK ROMAN

AF

J. O. ÅBERG

STOCKHOLM
NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION

STOCKHOLM,

J. W. SVENSSONS BOKTRYCKERI, 1882.

SVENSKARNE PÅ
HAMMERSHUUS

HISTORISK ROMAN

AF

I. O. ÅBERG.

STOCKHOLM, NILS GLEERUP.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

900 UNIVERSITY AVENUE
CHICAGO, ILL. 60607

Om man från St. Ols kyrka, belägen på norra ändan af Bornholm, drar en linie rakt österut, skall man ett godt stycke ute i hafvet träffa på tre öar, af hvilka den största eger en liten träkyrka. Ögruppen som nära nog bildar en triangel, kallas för Christiansö och tillhör de så kallade Ertholmarne. Liksom moderön (Bornholm) äro de tre nämnde öarne kala och ofruktbara, endast här och der bevuxne med skrupna tistlar, som vemodigt påminna betraktaren om det sorgligt ödsliga och fattiga i naturen.

Kring den lilla träkyrkan, som vid tiden för denna skildring, det vill säga för något mer än tvåhundra år sedan, ståtade med ett särdeles prydligt altarskåp med halfupphöjde bilder ur Kristi pinos historia, var en lång stenmur uppförd. I nordvestra hörnet af kyrkogården hade ett par dverglika björkar blifvit planterade öfver den nyligen aflidne kaplanens graf. För att gifva trädrotterne nödigt fäste, hade jord blifvit dñtförd från den i sydvest derifrån på moderöns östra kust belägna Gudhiems kyrka, kring hvilken marken var något bördigare.

Desse nämnde dvergbjörkar voro de enda träd, som funnos på Christiansö, öfver hvars kala berghällar stormen om höst och vår tjöt med förfärlig kraft och på hvilka den heta sommarsolen gassade med hela sin makt till verklig plåga för både menniskor och djur, enär ingen skyddande skugga då fanns att tillgå.

Men, det hundratal fiskare, som bebodde de längs stränderne uppförda små ljusröda kojorna voro ändock nöjde med sin lott, oaktadt den här iklädt sig fattigdomens paltor. Med gladt mod stego desse härdade män upp med solen, prisade Gud, som skyddat dem

under nattens stärkande sömn, och begåfvo sig derefter, oftast åtföljde af hustru och barn, ut på det vida hafvet, för att ur dess djup hemta sin knappa föda. Det var år ut och år in en oafbruten kamp för tillvaron, men aldrig förnams ens det minsta knot öfver deras oblida öde. De älskade tvärtom sina kala öar med den varmaste hängifvenhet, och kunde icke förmås att lemna dem annat än med våld.

Utom dvergbjörkarne hade den lilla kyrkogården ännu en märkvärdighet, nemligen ett nyligen upprest träkors, stående på en fotshög grafkulle, tätt invid den förut nämnde kaplanens sista hvilorum, och till en del öfverskuggadt af den ena dvergbjörken. På korsets tvärbalk voro klumpigt inskurna dessa ord, i hvilka tjära sedermera blifvit struken för att förtydliga dem och hindra tiden från att så fort som annars utplåna dem:

“Här hvilat

Kristian Hoy, som stupade vid svenskarnes öfverfall
20 maj 1657. Han dog
en hjälte.“

De sade mycket dessa enkla ord och ingen christiansöbo eller någon fiskare från moderön, gick förbi denna graf utan att lyfta på mössan och en stund bedja för den afidnes själ.

Det ligger någonting storartadt, fromt och hjertegodt i denna hyllning åt evighetens barn, och man finner den ganska ofta äfven i vår krassa tid, men då mest hos de enkla naturbarnen.

Kristian Hoy var den äldste fiskaren på de tre öarne, och på samma gång den förmögnaste, ty han egde två präktiga båtar, den ena om fyra, den andra om åtta bord, och dertill den största nybygda stugan, belägen på hufvudöns sydligaste udde. Som den största rikedomen höll han likväl sina båda barn, sonen Fredrik och dottren Dyveka, den fagrade tärnan icke blott på den lilla ögruppen, utan äfven om man samlade ihop moderöns alla unga flickor.

Sällan kom något bref från den öfriga världen till christiansö-fiskrarne utom då någon dansk kommissarie i regeringsärenden, det vill säga i och för ordnandet af de borgerlige angelägenheterne och för indrifvandet af den låga skatten in natura, gjorde sitt besök der. Detta besök varade ungefär ett par dagar, men härunder fingo öborne, som högst ogerne hade någon gemenskap med Bornholms befolkning, veta hvad som skedde i stora vida världen, eller med andra ord allt hvad kommissarien sjelf visste, och det var ej särdeles mycket på de tiderne.

Men en dag, det var just i samma vefva som kommissarien väntades till sin årliga rundresa, fingo Bornholm och Christiansö påhelsning af ovälkomne gäster. I daggryningen syntes nemligen en liten svensk flottilj närma sig moderöns nordliga udde. Flottiljen kastade ankar utanför det på vestra stranden af Bornholms nordligaste udde belägna fästet Hammershuus och landsatte genast trupper. Den fåtaliga danska besättningen kunde icke göra något motstånd utan gaf sig genast, hvarefter svenskarne inkräktade ön.

Efter ett par dagars hvila, hvarunder Bornholms sex tusen fiskare nödgades svära Karl X Gustaf tro och lydnad, gick öfverste Printzensköld, en barsk herre, som ej var att leka med och anförare för den svenska styrkan, i båtar öfver till Christiansö. Han trodde att den lilla ögruppens inbyggare skulle gifva sig utan svärdslag, men han bedrog sig. Kristian Hoy satte sig i spetsen för sina kamrater och lyckades att under en hel dag hindra svenskarne landstigning. Men, det var naturligtvis en fruktlös kamp. De segervane och bättre beväpnade svenskarne trängde med våld i land och på den lilla kyrkogården kom det till en kort men ytterst hårdnackad strid, i hvilken fiskarnes modige anförare stupade för en svensk kula.

Dermed var striden slut och inbyggarna på Christiansö måste, liksom kamraterne på Bornholm, svära trohetseden åt svenska kronan. Öfverste Printzensköld, som ansåg att en handfull fiskare, boende så långt ute

i hafvet icke kunde vara särdeles farlig för det svenska väldets bestånd, och som dessutom behöfde sin icke synnerligen manstarka trupp till att hålla bornholmsborne i tygeln, öfvergaf efter ett par dagar den lilla ögruppen och drog sig tillbaka till Hammershuus.

Svenskarnes afresa väckte dock ingen oblandad glädje hos christiansöborne, ty Printzensköld hade, lockad af Dyvekas skönhet, på äkta vikingamanér låtit föra henne ned i sin båt, för att, såsom han myndigt sade till den förtviflade modren när hon med tårarne i ögonen bad att få behålla sin dotter, taga henne till sin hustru.

Att detta egenmäktiga förfarande icke skulle göra christiansöborne vänligt stämde mot svenskarne var naturligt.

II.

Innan vi fortgå med berättelsen kan det icke vara ur vägen, att läsaren närmare får lära känna moderön Bornholm, dess indelning och de förnämste orterne på densamma.

Ön är rektangelformig med ena spetsen mot norr. Kusterne hafva icke att framvisa några större inskränningar; jordmånen är nästan öfverallt mager, och inuti ön bestående af torra ljunghedar utom i norr, der temligen vidsträckta skogar finnas. Utseendet i det hela närmar sig dock ganska mycket södra Ölands från Borgholm räknadt. Också hafva öns inbyggare hufvudsakligen fisket till sitt näringsfång.

Bornholm indelas i fyra härader, Nörre Herred, Sönder Herred, Öster Herred och Vester Herred, hvilka åter äro fördelade i 16 pastorat.

Vid tiden för denna skildring egde ön fyra städer, nemligen Rönne i söder, och Hassle i norr på vestra kusten, samt Nexöe i söder och Svanike i norr på sydöstra kusten. Alla dessa voro mycket små, ungefär som en oansenlig köping hos oss. Af dem har endast Rönne ända in i vår tid bibehållet namnet stad, och är nu öns förnämsta plats.

Våren hade inträdt. Isen kring stränderne och mellan de små christiansöarne hade försvunnit; ljumma vindar hade smält de oerhörda snömassor som hopat sig i klippremnorne och hafvets mörkgröna färg hade börjat öfvergå till mörkblå. Sjön gick dock ännu hög efter de våldsamma stormar, som den tiden pläga uppröra Östersjöns yta.

Det var några dagar efter svenskarnes afsegling från Christiansö. En dyster och betryckt stämning gjorde sig öfverallt gällande, antingen vid allmänna sammankomster eller inom de särskilda familjerna. Från morgon till qväll och äfven under nattens ensliga timmar talades icke om annat än om det uppseendeväckande qvinnorofvet. Hotfulla utlätelser slungades stundligen mot öfverste Printzensköld, och hade han ensam råkat i christiansöbornes våld, skulle han icke kommit helskinnad undan. Ute på marken, inne i stugorna och ute på sjön, förbannades han af unga och gamla, män, qvinnor och barn, och äfven under gudstjensten numlades hotande ord mot honom. Den gamle kaplanen, en gråhårsman med det renaste samvete och en den oförvitligaste karakter, angrep till och med från predikstolen vid predikans slut såsom en lämplig tillämpning, det af honom så kallade illdådet att på äkta röfvarmanér utan orsak bortföra en oförvitlig qvinna, christiansöbornes stolthet. Det var någonting så oerhördt i detta tilltag, menade han, att himlen icke gerna skulle kunna låta det bli

ostraffadt. När den fräcke rövaren minst anade det, fortsatte kaplanen, och retade upp sig sjelf till den grad, att han slog våldsamma slag i predikstolen och mången gång höll på att tappa andan af den glödande ifver, som besjälade honom, skulle den rättfärdige hämnarens blixt träffa qvinnoröfvarens hufvud. Christiansöborne skulle bara tålmodigt afvakta detta gynnsamma tillfälle, som icke länge kunde låta vänta på sig.

Med dylika anspelningar uppretade han till den grad menigheten, som ända till trängsel uppfyllde den lilla kyrkan, att den knappt gaf sig tid att vänta till dess gudstjensten var slut, förrän den högljudt ropade på hämnd. Utkommet på kyrkogården stannade folket i större eller mindre flockar, behandlande den viktiga frågan om sättet huru Dyveka skulle kunna återtagas, ty hvarenda christiansöbo hade gjort detta till snart sagt en lifsuppgift.

Mor Margit, Kristian Hoys hustru, lopp ideligen från den ena gruppen till den andra och tiggde och bad att något måtte göras för dottrens räddning. Det var en rörande syn att se den gamla qvinnan, kring hvars bleka och afmagrade men ännu vackra ansigte det gråsprängda håret vildt fladdrade, gråtande och vridande händerna anropa alla om beskydd för sin dotter. Mången försökte också trösta henne med att allt skulle gå bra och uppmana henne att vara lugn.

“Ja, du talar om att vara lugn, du, som inte har förlorat så mycket som en åra en gång,” utbrast Margit förtrytsamt till den gamle fiskare, som använde all sin öfvertalningsförmåga att trösta henne. “Men under det vi söla här, skall min stackars dotter kanske lida döden och hvad värre är bli kränkt af det odjur, som röfvat bort henne. Är det der en tröst det, tycker du?”

Och vid denna förebråelse strömmade den stackars enkans tårar ännu ymnigare.

“Se,” fortfor hon, då ingen på en lång stund svarade, “der borta hvilar min gubbe. Jag tycker att ni bara för hans skull . . .”

“Gråt inte vidare, Margit,” afbröt den gamle fiskaren. “Vi veta allt för väl att vi stå i tacksamhetsskuld till Kristian Hoy, och vi ska’ gerna vara med om att befria din dotter, men du kan väl förstå att detta måste tillgå på ett listigt sätt, alldenstund våra fiender också äro sluga oah innehafva Hammershuus’ fäste. Om vi sammanrotade oss allesammans skulle vi ej kunna med våld taga Dyveka från svenskarne i dessa ögonblick.”

“Det är rätt taladt, Peder Jensen,” utbrast en annan gammal fiskare, “vill man öfvervinna en starkare, måste man använda list.”

“Nå, men så dröj då inte tills det blir försent,” skrek Margit ängsligt.

Under det modren på detta sätt lopp rundt hela kyrkogården, gick Fredrik, Dyvekas bror och ett par år äldre än hon, lugnt och stillsamt omkring bland menigheten och talade några ord med hvar och en. Den unge fiskarens vackra och öppna anlete, i hvilket sommarsolen och hafvets stormar i förening med höstens och vårens bitande vindar redan tryckt sin skarpa prägel, var ytterst sorgset, men uttryckte på samma gång så mycken beslutsamhet, att alla med förundran betraktade honom. Han talade icke mycket, men hvad han sade det var kärnfullt och väckte fördenskill mycket mera förtroende än modrens klagande utgjutelser.

Bredvid fadrens nyss uppkastade graf stannade Fredrik framför en med honom jemnårig fiskare, ende sonen till gamle Peder Jenssen. Den unge Kristian Pedersen lutade sig med öfre delen af kroppen mot en af dvergbjörkarne och hans mörka uttrycksfulla ögon voro med ett sorgset uttryck fästade på Kristian Hoys grafkulle. Han var så fördjupad i sina tankar, att han icke märkte Fredriks ankomst förrän denne med lågmäld stämma sade:

“Hvad tänker du på, Kristian?”

Kristian Pedersen spratt till och upplyfte hufvudet, samt betraktade vännen en stund med blickar, i hvilka

denne tydligt kunde läsa denna fråga: "Vet du inte det?" Derpå sade han under det en lätt rodnad drog öfver hans manliga och öppna anlete:

"På Dyveka kan du väl förstå."

Fredrik nickade under det ett matt leende bredde sig kring hans läppar.

"Ja, jag vet att du håller henne kär," mumlade han halfhögt.

"Och Dyveka har sagt, att hon tycker om mig," hviskade Kristian tillbaka.

Fredrik besvarade dessa hans ord med en böjning på nacken. Efter en stunds funderande återtog han:

"Då ska' du inte neka till att hjälpa mig vid hennes befriande?"

"Jag, nej," utbrast Kristian och hoppade till. "Hur kan du tro något sådant! Nej, om jag egde tusen lif och kunde utverka hennes befrielse genom att gifva dem i utbyte, skulle jag inte tveka ett enda ögonblick."

Ett godt leende krusade Fredriks läppar då han svarade:

"Det der visste jag i förväg. Men jag tänker på en sak ändå!"

"Och hvad är det för en?"

"Huru vi ska' kunna komma in i fästet. Det är nog väl bevakadt."

Kristian svarade icke straxt. Han tycktes i stället öfverlägga med sig sjelf.

"Har du ingen plan färdig?" sporde Fredrik, sedan han förgäfves väntat på svar.

"Nej, inte ännu, men saken reder sig nog bara vi komma öfver till Bornholm."

"Ja, så är också min tanke. Men jag håller också före, att vi ska' raska på så fort som möjligt."

"I dag, kanske?"

"Ja. När du vill."

"Godt, Kristian. Här har du min hand på att du ska' ha min syster, trots det att mor gerna vill att

hon ska' ta den der kommissarien, som var här i fjo-
 ran . . ."

"Du säger någonting .du," afbröt Kristian under
 det en mörk sky af vrede drog öfver hans anlete. "Den
 der spinkige herrn, som jemt och samt pratade en hop
 dumheter med en tunga så hal som ett fiskfjäll, han
 menar sannerligen inte godt med Dyveka, det kunde jag
 se. Passa på att han inte är gift i Köpenhamn."

"Jo, jo, det kan nog hända, men i hvilket fall
 som helst, ska' han inte ha syster min, utan du ska'
 ha henne, här har du min hand derpå."

De båda ynglingarne gifvo hvarandra ett kraftigt
 och varmt handslag, och så var den saken i all enkelhet
 uppgjord, men icke mindre fast för det. Arm i arm
 begifvo de sig från kyrkogården utan att delgifva någon
 enda menniska sitt orubbliga beslut, och styrde kosan
 bort till enkan Hoys stuga.

Solen höll på att gå ned och dess långa strålar
 förgyllde till afsked det lilla korset på kyrktornet. Vin-
 den hade, som vanligt mot aftnarne, mojnadt ut och
 endast en svag bris krusade vattenytan.

Vi begifva oss ut på den lilla farkost, som för
 hårdt skotade segel satte kurs rakt på Gudhiems kyrka,
 hvars resliga klockstapel vanligtvis tjenade till sjömärke
 för det seglare, som gingo den vägen.

I farkosten befunno sig våra vänner Kristian Peder-
 sen och Fredrik Kristiansen. Den sistnämnde skötte
 rodet, under det Kristian satt på farkostens botten
 med ryggstöd mot masttoften. Den unge fiskaren hade
 i hela sitt anlete något svårmodigt drömmande och ofta
 förde han händerna öfver ögonen liksom ville han jaga
 bort någon elak dröm. Och hade han icke skäl att
 vara så djupt sorgsen, som trots någon?

“Jag måste rädda Dyveka,” mumlade han för sig sjelf. “Gud låte det inte vara försent!”

“Det ska’ vi inte tro,” inföll kamraten, som hört Kristians sista ord. “Men nog få vi ett svårt arbete.”

“Det gör ingenting, äfven om vi skulle gå under på kuppen,” utbrast Kristian under det hela hans anlete i dessa ögonblick uttryckte den största beslutsamhet.

“Hvad nu, hvad nu,” skrek Fredrik till och reste sig till hälften upp, “ett segel på höjden af Svanike! Det har jag inte sett förr.”

“Nej inte jag heller,” menade kamraten som också reste sig, men till hela sin längd, från sin lig-gande ställning. “Han har nyss dubblerat udden der borta.”

“Och han sätter kurs på oss,” fortfor Fredrik. “Hvad kan det vara för en-gynnare!”

“Svårt att säga nu förstås, men det är ett krigs-fartyg, det är säkert.”

“Svenskt eller danskt?”

“Kanske en svensk kryssare.”

“Kan lika gerna vara en af de våra.”

“Naturligtvis, men då förundrar det mig, att inte svenskarne på Hammershuus anställt jagt efter honom.”

Galeren, ty det nyupptäckta fartyget var en sådan, närmade sig mer och mer den lilla fiskarbåten, och våra båda vänner insågo snart att det skulle vara dem omöj-ligt att komma undan. De gjorde dock ett sista försök, men upphörde efter en stund dermed, när den danska flaggan plötsligt blåste ut från galeren.

“Ah, det är ju vänner,” utropade Kristian. “Ska’ bli roligt höra hvad för slags nyheter de föra med sig!”

“Hvem vet om inte flaggan är falsk,” menade Fredrik.

“I hvilket fall som helst, så är det oss omöjligt att nu komma undan. Vi måste foga oss i vårt öde.”

Galeren var i dessa ögonblick endast på en fjerde-dels kabellängds afstånd från båten.

“Känner du igen rödhåringen der vid relingen?”
sporde Fredrik.

Kristian satte båda händerna öfver ögonen för ett par minuter för att kunna se bättre.

“Ja,” svarade han ändtligen, “det är kommissarien Oldfeldt, om jag inte misstar mig.”

“Ja, det är han,” mumlade Fredrik för sig sjelf. Högt sade han: “Det är ju denna tid, som han brukar komma, för att hemta skatten. Men nu,” fortfor han under det ett bittert leende krusade hans läppar, “nu får han väl återvända med oförrättadt ärende.”

“Hur så?”

“Och det spørjer du?”

“Ja, jag begriper dig inte.”

“Begriper du inte att inkräktarne nog skola hindra honom derifrån.”

“Jo, det är sannt. Jag kom inte att tänka derpå.”

Efter några ögonblicks tystnad, hvarunder galeren och fiskarbåten allt mer närmade sig hvarandra, sade Kristian:

“Men en sak gläder mig dock.”

“Hvad är det för en sak?”

“Att Oldfeldt inte får träffa Dyveka.”

“Nåja, du ser således att det är sannt som jag påstår, att det inte finnes något ondt, som inte för godt med sig.”

Kristian sänkte för några ögonblick hufvudet mot bröstet. Derefter sade han:

“Du har rätt.”

Detta erkännande från Kristians sida var så mycket mera märkligt, som han alltid och det med rätta, hade namn om sig att alltid vilja göra sitt ord gällande till och med mången gång om han med sig sjelf erkände, att han hade orätt. Fredrik såg derfor leende på honom då han svarade:

“Kunde väl tro att du skulle taga reson när så starka skäl finnas emot dig. Men nu tjenar det till

ingenting att stå här och käbbla, galeren är nu inpå oss.“

Så var det äfven. Det jemförelsevis höga svarta skrofvat kom suckande och pustande som en tröttriden kapplöpningshäst rakt på fiskarbåten, och endast genom en skicklig och djerf manöver lyckades det Fredrik, som icke en enda minut släppt rorkulten, att undvika sammanstötningen.

Ofvanpå galerens däck sprungo matroser och soldater om hvarandra, och öfverst i taklaget syntes menskliga figurer med nyfikenhet och misstroende blicka ned på fiskarbåten, som icke hade någon flagga att sätta till.

“Hvad är ni för folk?” sporde en officer, som lutade sig öfver relingen.

“Trogne danskar och christiansöbor,” svarade Fredrik käckt.

“Och hvart styra ni kosan?”

“Till Bornholm,” ljöd ännu en gång det käcka svaret.

“Ha svenskarne varit på edra öar?”

“Ja.”

“Och ni ha svurit dem trohet?”

“Vi voro tvugne.”

I detsamma hördes en grof stämma från galeren:

“En ed, som blifvit påtvingad, har man rättighet att ej hålla.”

Det var Kommissarien Oldfeldt, som yttrade dessa ord. Omedelbart derpå fortsatte han:

“Men, hvad ser jag! Det är ju Fredrik Kristiansen, i hvilken mors hus jag i fjor gästade. Hur mår din vackra syster, Fredrik?”

“Bra, inte annat jag vet!” svarade Fredrik och gaf Kristian en sidoblick.

Oldfeldts ögon hade under tiden stannat på den sistnämnde. Han tycktes draga sig någonting till minnes och slutligen klarnade hans tankar.

“Ah,” mumlade han för sig själf, “jag känner nu igen fiskaren. Det är min rival. Godt,” fortfor han och gnuggade temligen förnöjd händerna, “jag har nu fritt spelrum, och Dyveka ska’ inte undgå mig.”

Efter ytterligare några förfrågningar af galerens befälhafvare om svenska styrkans storlek satte galeren ånyo kurs mot Christiansö, lemnande fiskarbåten med dess passagerare åt sig sjelfve.

“Såg du hvilken min kommissarien gjorde då han fick ögonen på dig?” sporde Fredrik.

“Ja, nog såg jag det.”

“Lång näsa får han också, då han kommer till örne.”

“Ja, det unnar jag honom.”

Sedan härefter Kristian tagit rodet öfverlemnade sig Fredrik åt hvilat. Han somnade bredvid masten och drömmen förde honom till Hammershuus, der han såg den kära systemen ett rof för förtviflan ständigt pinas af den svenske kommandantens efterhängsenhet. Slutligen efterträddes dessa obehagliga bilder af ljusare och gladdare, och med dem blef hans sömn betydligt lättare.

Solen hade gått ned och skymningen föll öfver hafvet. Christiansö syntes icke längre, men i vester framskymtade en svag mörk rand af den bornholmska stranden. Båtens segel hängde slappa, ty vinden hade efter vanligheten mojnat ut vid midnattstiden, för att i dagbräckningen åter friska i.

“Ska’ det lyckas oss att rädda henne?” tänkte Kristian, der han satt lutad mot akterbrädan och mekaniskt lät rorkulten glida mellan fingrarna. “Det var en tråkig händelse den här, och aldrig kan någon påminna sig att han upplefvat en dylik. Jag tänkte väl att jag skulle få tråda midsommardansen med Dyveka, men ödet har sagt annat. Kanske att jag aldrig får återse henne.”

Vid dessa ord lutade han hufvudet ned mot bröstet och suckade så djupt, som om han burit på all denna verdens sorger. Mot hans vilja slöto sig hans ögon

allt mera. Han försökte väl att strida emot sönnen, men denne segrade dock till slut och midnattstimmen hade nyligen gått förbi då Kristian befann sig i drömmarnes våld och af dem rycktes hit och dit till en massa olika scener, ömsom glada och lyckliga, ömsom dystra och afskräckande.

Den lilla fiskarbåten var därför lemnad åt sig sjelf, en kastboll för vind och vågor.

III.

Hammershuus var egentligen en liten by, uteslutande bestående af torftiga fiskarkojor. Marken deromkring är och var det äfven vid tiden för denna berättelse ytterst kal och stenbunden ända ned till vattenbrynet. Icke den minsta buske, nej icke ens den dystra tisteln, som annars trifves så väl på en dylik mark, gjorde afbrott i enformigheten.

Öfvanför byn låg på en liten höjd, kringgårdad af en fast mur, det lilla fästet, som efter byn fått namnet Hammershuus. Det var öns fastaste plats, och hade mången gång under unionskrigen varit skådeplatsen för häftiga strider och blodiga uppskakande scener.

Sjelfva fästet bestod af en rektangelformig byggnad, fast uppförd af sten och försedd med ett tjockt tak af koppar. Öfverallt i murarne, hvilka hade en tjocklek af nära en aln, voro anbragte skottgluggar, genom hvilka försvararne kunde beskjuta den fiende, som lyckats tränga innanför vallarne. Dessa återigen voro ej särdeles höga, men hvad som brast i afseende på höjden, det fanns dock så mycket mera hvad bredden vidkom. Med den tidens belägringsredskap var fästet nästan så godt som ointagligt så framt belägringshären icke var försvararne allt för mycket öfverlägsen till antal.

Vid byggnadens sydvestra hörn, och sammanhängande med vallen, låg ett rundt torn, obetydligt höjande sig öfver hufvudbyggnadens tak och äfven det täckt med koppar. En bastant jernstång af sex fots längd var säkert fastnitad i den spets, hvari taket slutade och tjenade till att uppbära nationalflaggan. Det första, som Printzensköld gjorde då han fick Hammershuus i sitt våld, var derfor att rycka ned den danska fanan och hissa den svenska.

Fästningsbyggnaden var såsom alla andra på den tiden härs och tvärs genomskuren af smala och krokiga gångar och trappor. Små mörka kamrar bredvid den stora salen, som kommandanterne plögade bruka till gästabuds hållande och vid delgifvande af lagar och författningar, stinkande och kolsvarta underjordiska hålör, der luften icke renades annat än vid dörrarnes öppnande då någon fånge skulle släppas in eller ut, se der det inre af fästningen. Många och dystra sägner om dessa hålör voro också i omlopp bland öbefolkningen, och den stackare, som en gång blifvit dömd att försmäkta i dessa nästen, ansågs icke mera komma att tillhöra de lefvandes antal.

De båda tornkamrarne, hvarifrån man hade en vidsträckt utsigt öfver hafvet Hammersholmogaaret och den i norr belägna udden Hammeren med sina klippiga och för seglare ytterst farliga stränder, vid hvilka många fartyg förläste i höst- och vårstormarne, voro rymlige och ljusa, och stodo genom en hvälfd gång i förening med den ofvannämnde stora salen. Här var kommandanternes enskilda boning, och Printzensköld hade också tagit den i besittning för sin räkning. Svenskarnes öfverfall hade skett så hastigt och oförmodadt, att den danske befälhafvaren hals öfver hufvud hade måst flykta utan att kunna medtaga det ringaste af sina enligt den tidens värde dyrbara möbler, eller allt det silfver och guld, som han under tidernas lopp hopsamlat. Allt detta bemäktigade sig nu Printzensköld, och vidtog

genast alla anstalter, för att sätta sig i så stor säkerhet som möjligt.

Några dagar efter inkräktandet af ön gick Printzensköld oroligt af och an i den öfversta tornkammaren. Då och då nedtog han de kring väggarne hängande vapnen och pröfvade dem. Sedan detta var gjordt kallade han på sin adjutant och när denne brådstörtadt inträdde tillsporde han honom i temligen häftiga ordalag:

“Är det sannt hvad ryktet berättar?”

Adjutanten stod svarslös.

“Hvad menar öfversten?” frågade han förundrad.

“Hvad jag menar!” utbrast Printzensköld vredgad.

“Har ni så litet reda på er, att ni ej vet hvaråt jag syftar! De der morden vid St. Ols kyrka!”

“Morden vid St. Ols kyrka!”

“Jaha; har ni ej kännedom derom? Det är två soldater, som blifvit mördade af fiskare.”

“Ah, nu vet jag hvad öfversten syftar på,” svarade adjutanten lugnt. “Det var två knektar, som hade roat sig med att leka herrar i en fiskarstuga. Gubben kom hem tillika med sin son, och när den ene knekten ville våldföra sig på en ung flicka som var der på besök, så sköt sonen honom en kula genom pannan. Är det detta som öfversten kallar för mord? Det var blott *en* knekt som blef dödad.”

Adjutantens fasta hållning förbluffade till en början öfverste Printzensköld. Sedan han vandrat några slag öfver golfvet, frågade han:

“Kom den andre knekten hem igen?”

“Ja.”

“Godt, ni ska’ ha ögonen på den der kyrkan. Det var just folket deromkring, som var mest motsträfvigt i att svära konung Karl X Gustaf trohet. Marschera genast dit med tjugu knektar.”

Adjutanten gick utan att våga göra den ringaste motsägelse.

Men, han hade knappt hunnit utom dörren, då öfversten ropade honom tillbaka.

“Fänrik,” sade han till den unge krigaren, “ni skall ofördröjligen låta skjuta den fiskare, som dödade knekten.”

“Men,” vågade fänriken invända, “är ej detta oklokt gjordt. Skall ej derigenom befolk . . .”

Längre kom han icke i sitt tal, ty öfversten afbröt honom med detta barska tillrop:

“Ni lyder genast, annars skall ni sjelf komma dit, der hvarken sol eller måne skina.”

Fänriken vågade ej vidare göra någon invändning utan aflägsnade sig under det han för sig sjelf mumlade några meningar om otillbörlig grymhet och vådan deraf. En half timme derefter var han med den bestämda styrkan på marsch mot den sydost om Hammershuus och midt inuti landet belägna St. Ols kyrka.

IV.

Morgonvinden hade friskat i rätt betydligt, men så länge den slumrande Kristian ännu i sönnen höll rorkulten fast under ena armen, gick den lilla båten sin rätta kurs. Farten blef allt starkare och starkare och vågornas skum yrde högt öfver bogen. En lycka var det också att vinden blåste rakt ostlig.

Bornholmsstranden med sina små fiskarkojor framträdde mer och mer tydligt i det ljushaf som morgonsolen kastade öfver alla föremål. Der och hvar började ett sömnigt anlete att titta ut genom det öppnade fönstret; fiskaren drog gäspande på sig långstöflarne och kavajen, under det han med synbar vällust insög röken från den påtända pipsnuggan, som ännu icke hunnit

komma i så allmänt bruk, och just därför var ansedd som en lyxartikel, som endast den förmögnare hade råd att bestå sig; längs den kala stranden guppade båtarne öfver vågornas ryggar och ryckte på fånglinorna, liksom vredgade öfver att vara bundne och ej få komma ut till en yster dans på det svallande hafvet, och här och der skälde en hund rätt muntert för att helsa den nya dagens ankomst.

“Mor, hvad tror du det kan vara för en gynnare, som kommer der ute,” sade gubben med pipsnuggan och pekade på christiansöbåten, “det var en besynnerlig kurre. Han måtte inte veta hvad kosa han ska hålla.”

Gumman, som nyss fått underkjolen på sig, strök med ett par tag det grå hoptofvade håret ur pannan, gick fram till fönstret och stödde båda armbågarne mot karmen, under det hon fundersamt tittade utåt hafvet.

“Ja, det må du väl säga, far,” utbrast hon förvånad efter en stunds betraktande. “Antingen finnes det ingen som styr båten, eller också är han yr i skallen. Se, se.”

“Fördöme mig, seglar han inte rundt,” skrek gubben och rusade ut. “Hvad är det för ena sakramenskade krabbsaltare, som ska ge sig ut i hafsstorm utan att kunna sköta en båt!”

Inom några minuter voro alla fiskarkojornas invånare på benen och ett halft tjog båtar sköto ut för att bispringa de nödställda. Längs stranden blef det ett skrik och ett spring af och an som om lifhanken vore i fara.

Se här hvad som händt ute på hafvet.

Kristian hade somnat allt djupare, och drömmen ryckte bort honom i sin okända aningsfulla värld. Han tyckte sig vara på Hammershuus. Rundt omkring honom svärmade svenske knektar, öfverösande honom med det gröfsta ovett som de kunde hitta på. Men han brydde sig icke det ringaste derom ty han såg i ett af fönstren hur Dyveka sorgsen vinkade honom dit upp. Han ville

tala för att trösta henne, men då höllo knektarne sina händer för hans mun så att han icke kunde få fram ett enda ljud; han ville skynda den ännu ifrigare vinkande Dyveka till hjälp, men då höllo knektarne honom tillbaka. I samma ögonblick såg han så tydligt hur en mörk högre skepnad stannade bakom den unga flickan, såg på henne några sekunder med brinnande blickar och tog derefter hennes hufvud mellan sina händer. Kristian icke blott såg Dyvekas ångest, utan han hörde äfven hennes rop på hjälp. Han kunde ej vara översam längre, han ville med våld tränga upp i borgen för att skynda den älskade till hjälp; han fick sina krafter mångdubblade; knektarne, som ännu kvarhöllo hans armar, slungades åt sidan och — — han vaknade vid det att en kall sjö slog honom rakt i ansigtet. Från mellersta toften hördes också i detsamma ett skri. Det var Fredrik, som också blifvit öfversköld af vågorne. Då Kristian i sömnen gjorde den häftiga rörelsen för att drifva bort knektarne släppte han rorkulten. Båten, numera utan stöd af rodret, föll af och kantrade.

Endast med den största möda lyckades det Fredrik och Kristian att krafla sig upp på kölen af den upp- och nedvända farkosten. Här suto de nu grensle midt emot hvarandra, våte "som tuppar", och betraktade hvarandra med rätt snopne blickar.

"Hm, hm," harklade ändtligen Fredrik och riste på sig aldeles som en våt hund, som nyss kommit upp ur vattnet. "Hur fan gick det till."

Kristian blygdes icke så litet att säga sanningen. I stället sade han med osäker stämma:

"Det kan jag inte begripa."

Men Fredrik såg nog att kamratens samvete var sjukt och att han mer än väl begrep hur olyckan uppstått. Derfor sade han också rent ut:

"Sof inte du också?"

"Sof jag," upprepade Kristian och försökte se förnärmat ut men hans anlete hade i stället ett så genom-

gående sorglustigt uttryck i sig, att Fredrik, som icke kunde vara ond i många minuter, muntert utbrast:

“Ja, visst sof du. Inte ska' du försöka inbilla mig annat, ty jag vet nog, att du inte är en så usel sjöman att du i vaket tillstånd skulle låta det gå så på tok. Skadan är nu skedd, och kan inte ändras. Drifver båten väl i land, så ska' vi nog få honom på kölen igen. Någon skada har han inte tagit.“

“Ja, kör till för sanningen då,” ropade Kristian i det hans ansigte klarnade upp, då han märkte att kamraten icke bar agg till honom, “jag kunde ej motså sömnen. Härunder måtte jag ha släppt rorkulten, och då gick det som det gick. Hvem tusan kunde ana, att det skulle bli ett sådant väder!“

“Nej, inte jag åtminstone,” mumlade Fredrik. “Nå, för oss sjelfva gör det ingenting, men . . . aj för tusan,” utbrast han och grinade så illa som om han sväljt de bittraste medikamenter, “olyckan har blifvit varsnad af gudhiemsborne! Ser du, der kommer en hel flock båtar!“

“Ja, detta är det försmädligaste af allt,” menade Kristian och ref sig i håret; “jag vänner jag låge på sjöbotten.“

Gudhiemsfiskrarne sträfvade under tiden allt hvad seglen höllo för att genom kryssning uppnå den kantrade båten, som lik en obetydlig svart prick än sänkte sig ned mellan de allt högre rullande vågorna, än sväfvade för några ögonblick på deras ryggar. Vid dessa tillfällen kunde gudhiemsfiskrarne upptäcka de båda i nöd stadda christiansborne, samt pressade för den skull sina farkoster så mycket de kunde tåla.

Den kantrade båten dref under tiden räddarne till mötes, och snart var han midt inne bland dem.

“Det är Fredrik Kristiansen,” ropade en grof stämma från den främste gudhiemsbåten, “jag känner väl igen honom nu.“

“Och den andre är Kristian Pedersen,” hördes en stämma från den nästa båten.

En tredje skrek öfver de båda andra:

“Jag begriper inte hur de djerfvaste fiskrarne och bäste sjömännen på Christiansö ha kunnat råka så illa ut.“

De båda nödställde, som hörde gudhiemsfiskrarnes tankeutbyte, betraktade hvarandra med halft sorgsna, halft komiska blickar. Slutligen sade Fredrik:

• “Ska’ vi säga sanningen rent ut för dem?”

Kristian funderade en stund. Derpå inföll han:

“Nej, vi ska’ vänta dermed. Kanske att vi under tiden kunna finna på någon lämplig förevändning innan vi komma i land. Om vi genast säga hur det förhåller sig, ska’ allt folket och qvinnor och barn med öppet skratta ut oss. Tusan så försmädligt.“

“Ja visst är det rasande så försmädligt,” menade Fredrik och huttrade af köld, “men ännu försmädligare blir det när gudhiemarne få se att båten är hel. Vi kunna då inte skylla på någon . . .“

“Låt mig styra om det der,” afbröt Kristian häftigt. “Summan af saken är nu att vi komma så fort som möjligt i land och få oss andra kläder. Sedan blir det nog utväg för resten.“

I den båten, som gubben med pipsnuggan rådde om, blefvo de båda christiansöfiskrarne upptagne, men detta skedde icke heller utan äfventyr. Genomvåta som deras kläder voro, tyngde de naturligtvis ännu mera. För Kristian gick det temligen bra att komma öfver i gubben Skruls båt hur mycket den än krängde i vågorna, men då Fredrik skulle praktisera sig samma väg, kastade en svallvåg båten åt sidan, fiskaren förlorade fötfästet och störtade i sjön. Han hade likväl nog sans qvar, att med ena handen krampaktigt fatta tag i båt-kanten, samt blef derefter halad ombord.

“Detta var en satans färd,” sade gubben Skrul och ref sig bakom örat.

“Ja, jag tror att tiden är rent förgjord,” grälade hans lifliga gumma, som alltid plägade följa honom under hans irrfärder och fiskarströftåg på hafvet och som icke heller nu ville vara hemma. “Nyss har den fördömde

svensken kommit hit och lagt beslag på allt, till och med på våra samveten, och nu var det nära att en af de käckaste pojkarne också gått in i evigheten.“

Efter flere fruktlösa försök att få christiansöbåten på kölen igen, togs den på släp sådan den låg, på det att den icke skulle drifva bort, hvarefter kursen åter sattes på Gudhiems af morgonsolen förgyllda tornspira.

När den lilla flottiljen kom till land, hade de närbelägne fisklägenas inbyggare, som också åsett olyckan, mangrannt sammankommit på stranden och helsade de återvändande medelst hurrarop och viftningar med hufvudbonaderne.

Fredrik och Kristian, som icke särdeles mycket tyckte om den der uppmärksamheten, förhöllo sig hela tiden tyste. Icke ens den pratsjuka mor Skrul, som annars, enligt ett på ön gängse uttryck, "kunde narra en död att skratta", förmådde att aflocka dem ett enda ord, mycket mindre ett leende.

"Jaha," muttrade hon för sig sjelf, under det hon klef ut i vattnet och i trots af att det steg henne öfver knäna, vadade i land, "det är minsann inte så godt, att komma ut på detta sätt. Båten är väl förstörd och det ligger allt inte en så liten egendom i den."

De ärlige och för olyckorna ömmande fiskarfamiljerne voro outröttlige i att slösa omsorger på sina medbröder från Christiansö. Ingenting fick fattas dem. Det var isynnerhet kvinnorna, förnämligast de yngre, som visade sitt medlidande i vackraste dager. Hvad orsaken dertill kunde vara, är nog begripligt. Båda de skeppsbrutne voro unge och vackre karlar, och hade dertill medel nog att när som helst kunna taga sig en hustru. Det var därför som flickorna fjäsade så ohejdadt för dem.

"Ja, gör er till ni," puttrade mor Skrul der hon stod på förstuguqvisten och lade märke till hur ett par fiskarjantor tillsammans med hennes egen tjuguariga dotter lade ut sina krokar för Kristian, "gör er till, ni; det tjenar till rakt ingenting, om ryktet, som jag

hörde i förra veckan ute på öarne, är sannt. Och det är det nog, ty vi måste medgifva att vänare flicka än Dyveka inte finnes hvarken der ute eller här, så att det inte alls är underligt, om Kristian Pederssen har ett godt öga till henne. Han är också en ståtlig och dugtig pojke, så att . . . ja det gör detsamma att tänka på det man aldrig kan få!“

Med den suck, som i detsamma undslapp hennes bröst, blottade mor Skrul tillräckligt för sig sjelf sitt inre tillstånd. Hon ville förstås gerna att Kristian skulle fria till hennes dotter, men hon ansåg det på samma gång vara för högt tänkt af henne. och tröstade sig med det hoppet, att dottren Gertri ändock skulle få en man. Sådana fanns Gud vare lof, uppsjö på bland Bornholms unga fiskarbefolkning.

Mor Skrul hade nämnt, att hon hade varit “ute på öarne“; dermed menade hon Christiansö. Bornholmisterna hade nemligen den lilla (berättigade eller oberoättigade, det lemna vi derhän) fåfången, att vilja anse sitt land för fastland, och “fara ut till öarne“, det var en stående term, så snart det blef talan om en färd till Christiansö. Folket derute skrattade blott åt bornholmisternas fåfånga, och menade att på samma grund som Bornholm var fastland, kunde också Christiansö vara det. I fordna tider hade tvisterna derom icke så sällan orsakat slagsmål och andra ledsamheter, men nu skrattade man blott på ömse sidor åt alltsammans, ibland möjligtvis bifogande en skämtsam anmärkning angående båda partiernas dumhet att taga humör för en dylik småsak.

På frågorna om orsaken till båtens kantring svarade de båda christiansöfiskrarne alltid undvikande, men då natten, som blef ytterst stormig, mörk och kulen, föll på, smög sig Kristian ned till farkosten och lyckades efter ett styft arbete att lossa så pass mycket på en af bottenbräderna, att båten fylldes med vatten.

“Den här skadan gör ingenting,“ muvlade han för

sig sjelf, "ty vi komma ändock inte att återvända hem, förrän ön är befriad från fienderna, och det tar nog god tid det."

På hemvägen mötte han gubben Skrul som också varit nere för att se om sin båt, men som troligtvis ingenting sett eller hört af Kristians förehafvande. Atminstone låtsade han ej det minsta derom.

"Hvart har du varit så sent?" sporde gubben och stannade tvärt.

Kristian blef visserligen till en början mäktta förbluffad öfver mötet, men fann sig genast och svarade:

"Jag har varit nere och sett om båtens läcka; den är svårare än vi till en början föreställde oss."

"Hm, hm," hostade gubben Skrul, "den var alltså orsaken till ert missöde?"

"Ja."

Efter detta meningsutbyte togo de båda fiskrarne afsked af hvarandra.

"Han anar ingenting," tänkte Kristian då han fortsatte vägen upp till den stuga, der han och Fredrik tillbragte natten, "jag har grundligt lurat honom, och i morgon skall hela fiskläget veta om sammanhanget."

Och i förnöjelse öfver att hans list lyckats gnugade han händerna en lång stund.

"Ha, den filuren," brummade gubben Skrul då han kom så långt afsides, att han visste att Kristian ej kunde höra honom, "jag såg nog hur det gick till med läckan. Skulle nog kunna spela er ett fullt spratt, men ni ä' alltför duktiga pojkar, och vi kunna nog i en framtid komma att ha godt af er. Jag vill derfor tiga så länge, och hålla med om att båten sprungit läck ute i sjön, men vänta bara, nog får jag tillfälle att låta er höra, att jag vet hur den läckan uppstod."

Äfven gubben Skrul skyndade hjertinnerligen förnöjd öfver den upptäckt han gjort med stora steg mot hemmet, der han mottogs af sin äkta hälfts fråga, hvarför han gick ute och spökade så sent.

Gubben omtalade endast besöket vid sin egen båt, och nämnde icke ett halft ord om hvad han dessutom sett och hört.

St. Ols kyrka var festligt smyckad med blommor och så mycket grönt, som kunnat anträffas. Öfver det hela låg en högtidlig prägel, så att hvar och en som icke var invigd i förhållandena tydligt kunde se, att något märkvärdigt skulle försiggå eller försiggick. Den lilla gångstig, som ledde upp till kyrkan förbi prestgården var också utpyntad efter bästa förmåga, och trädde man in i templet, öfverraskades man af att öfver allt finna blommor, på altaret, på bänkarne och i de båda träkronorna, hvilka hängde midt i skeppet mera som ett gammalt minne än som en prydnad. Tiden, som med sin obevekliga hand förändrar allt, hade äfven gjort sin åverkan på dessa kronor, hvilka, enligt traditionen, långt in i forntiden tillhört någon af de första kristna kyrkor, som uppfördes i Småland, blifvit tagna derifrån under ett af danskarnes krigståg i nämnde provins, samt öfverförde till Bornholm, der de efter mycket bråk socknarne emellan blifvit upphängde i St. Ols kyrka, förnämligast emedan den var uppförd till kyrkohelgonet St. Ols (Olofs) ära. Nu hängde de der, skräpiga och dammiga och hade delvis fallit sönder. Men i dag skulle också de pyntas ut och friska blommor omslingrade det murkna trä't, som kanske för mycket länge sedan när det stod på rot, också burit frukter, blommor och blad. Så fiffas för en stund det gamla upp, för att sedan återgå till sin fordna nakenhet och fulhet.

Men, hvad var det då för en högtid, som så sýssette icke blott kyrkbyns utan äfven socknens, ja till och med de närmast belägne socknarnes, inbyggare, så att de lemnade sina sysslor för dagen och i stora flockar

drogo till St. Ols kyrkoby? Hade svenskarne redan lemnat ön, och en tacksägelsegudstjenst därför anordnats, eller var måhända socknens gamle vördade prest gången till sina fäder? Nej, intet af allt detta hade inträffat.

Kyrkbyns rikaste man, bonden Jens Snorensen, skulle denna dag fira sitt enda barns, sin rätt vackra dotters förening med den likaledes, enligt dessa enkla öbors förmögenhetsvilkor, ganska ansedde Fiskar-Oles ende son. De unga hade länge haft ett godt öga till hvarandra, men Jens Snorensen, som var en dryg man, ty rikedomens alstrar oftast dryghet hos den, som ej vet att rätt bära den, hade under åratals satt sig på tvären och till och med svurit att dottren icke skulle få gifta sig med den hon höll kär. Men då han såg, att hans stränghet tjenade till ingenting, och att han ej huru mycket han än förbjöd det, kunde hindra de älskande att träffas, samt att deras inbördes trohet höll profvet, oaktadt flerfaldiga försök att ingjuta mistroende i deras hjertan, mjuknade hans sinne upp och han gaf ändtligen sitt bifall till deras förening. Att glädjen blef stor behöfver väl ej sägas här. Hela bylaget, ja till och med hela socknen, deltog i de ungas fröjd, och en naturpoet, som för resten var medlem af det hedervärda skomakeriyrket, sammanskref ett qvåde i hvilket han prisar kärlekens seger öfver ett stenhårt fadershjerta. Detta qvåde läste han upp vid det gille, som Fiskar-Ole höll till sonens ära för byns manliga ungdom. Det väckte allmänt jubel och spriddes i tjojtals afskrifter kring ön. Det dråpliga qvådet är nu försvunnet, men traditionen bevarar ännu följande strofver, och må de tjena såsom prof på bornholmspoetens förmåga. De utgöra slutorden:

— — — — —
 Och fadershjertat mjuknade upp, som förut var så hårdt,
 Och uti frid och fröjd nu lefva de,
 Som hvar och en kan se.

Det var just ej någon högstämnd visa, "som hvar och en kan se", men hvad gjorde det; poeten vann dermed sitt syftemål, som var att roa och glädja veder-

börande. Jens Snorensen tyckte visserligen ej om att det talades om hans hårda hjerta, men han var dock en allt för klok man, att visa något misshumör der-öfver, utan sväljde förtreten och bjöd till och med skomakar-poeten till ett lustigt gille, som han några dagar sednare höll.

Bröllopsdagen var strålande vacker och blid. Redan tidigt på morgonen hade ansenliga folkhopar, der qvinnor och barn utgjorde största delen, börjat röra sig på vägar och stigar och öfver Bornholms kala marker i riktning mot St. Ols kyrka. Alla voro högtidsklädda, och allmänna samtalsämnet rörde sig förnämligast kring brudparet. Då och då kom man oförhappandes in på kapitlet om svenskarne, och då skall man tro att qvinnorna blefvo munviga så det förslog.

“Är det sannt som prostfar berättat, att vår kung varit tvungen att ge oss svensken i våld i fjor,” sporde en gammal gumma en vid hennes sina gående äldre fiskare, som ansågs ha reda på lite mera i hvarjehanda ämnen, än de fleste. “Är det riktigt sanning?”

“Hvarför spørjer ni mig derom, mor, när er prest har sagt det?”

“Jo, si jag tänkte att du, Lars, som vet lika mycket som prostfar, skulle...”

“Ah prat,” afbröt fiskaren torrt. “Vet lika mycket som prostfar. Nu pratar du i hättan. Men jag skall väl ändtligen tillstå att det är dagsens sanning, att vi är svenskarnes undersåter, men inte är det sanning därför att jag sagt det, utau därför att prostfar sagt så. Der har du besked, Maja.”

Småningom fylldes byn af besökande. De upptogo till och med den icke särdeles stora kyrkogården, och trängdes framför ingången till templet, för att komma in när dörrarne öppnades.

Bland folket der stodo tvenne gummor, som ideligen underhöllo sällskapet med sitt snack om både likt och olik.

“Det är fasligt ändå hvad den svensken huserar

här," utropade gamla Monica, i det hon gjorde en tvär knyck på nacken.

"Ja, det är alldeles fasligt", bedyrade hennes själsfrände, den till åren lika gamla Fina.

"Jo, det skall jag säga," menade mor Monica, "svensken är en qvinnoröfvere."

"Jaså. Jaha. Förklara det!" ljödo lika många stämmor i hopen.

Monica ämnade just afgifva en förklaring, då en annan stämma varnande hördes:

"Akta du dig, så att du inte talar hufvu't af dig, gamla sqvallerskäppa!"

"Gamla sqvallerskäppa," utbrast Monica röd i synen som en kokt hummer, ty epitetet var mer än väl förtjent, det visste både hon och andra. "Gamla sqvallerskäppa! Hvem var det som sa' de der orden?"

En stunds tystnad uppstod.

"Hvem var det som sa' dem," skrek Monica på nytt. "Han vågar inte se mig i synen, den uslingen, ty han vet att han talar lögn. Gamla sqvallerskäppa. Vet hut."

"Det var Mads i Röe, jag kände igen hans röst," sade Fina så högt att alla hörde det.

"Jaså, Mads i Röe," upprepade Monica. "Då är han väl i förbund med svenskarne."

Dessa ord slogo ned som en bomb bland menigheten. Alla skreko om hvarandra att Mads skulle ha stryk eftersom han tog svenskarne parti. Följden af tumultet blef att Mads till slut måste hals öfver hufvud begifva sig bort ifrån kyrkogården, förföljd af en ursinnig stenkastning.

"Nå, kan jag få prata, nu?" började Monica ånyo.

"Ja, berätta, berätta," uppmanade de närmast stående.

"Jo ser ni, i förgår förliste två christiansöfiskare utanför Gudhiem och . . ."

"Hvad var det för ena?" sporde många röster.

"Fredrik Christiansen och Kristian Pedersen."

‘Åh — åh!’

‘Ja, de höllo på att omkomma men räddades af gudhiemsfiskarne med gamle Peder Jensen i spetsen. Derefter förtäljde de, att svenske befälhafvaren vid sitt besök på Christiansö med våld tagit vackra Dyveka med sig till Hammershuus.’

‘Vackra’, eftersade ett par närstående flickor och knyckte på nackarne, ‘är hon vacker?’

‘Kunde just tro att ni skulle vara afundsjuka,’ sade en ung fiskare skrattande.

‘Afundsjuka . . . neej då. Det ä’ vi visst inte.’

‘Ja, inte är det fritt, inte.’

Efter temligen lång väntan kom äntligen brudstassen. Först gingo två af socknens förnämste spelmän, så brudparet, derpå föräldrarne och sist de inbjudne, som icke voro så få. Seden att aflossa glädjesalfvor måste nu lemnas åsido, alldenstund Printzensköld från-tagit öborne så många vapen som kunde anträffas. Det var detta som mest väckte ond blod bland den nästan uteslutande af fiskare bestående befolkningen.

‘Svensken är rädd för oss,’ menade några, men andra skakade på hufvudet och sade att det der var ett gängse krigsbruk.

‘Rikissa är allt en bra vacker brud,’ mumlade en yngling så högt att några af de kringstående hörde det, ‘jag håller henne för att vara lika fager som Dyveka.’

‘Ah prat,’ inföll en af Dyvekas fordne beundrare, som sjelfmant dragit sig ur spelet, när det blef bekant att Kristian Pedersen vunnit Dyvekas tycke, ‘det finnes inte i hela verlden en flicka som är så fager som Christian Hoys dotter. Kom ihåg att jag sagt det.’

‘Men,’ inföll en annan, ‘du vill väl inte påstå att Kristian Pedersen någonsin blir en så ståtlig brudgum som Hakon Olesen?’

‘Hm, hm, det rör mig inte.’

Brudskaran hade nu försvunnit in i kyrkan och menigheten strömmade efter. Den gamle klockaren sjöng denna dag så, som han icke sjungit på många år. En

stor del menade att det var i följd af de hederliga gåfvor, som komme att vankas, andra deremot, att orsaken var att klockaren stått fadder åt bruden och att han därför ville visa sig på styfva linan denna dag. Orsaken måtte dock ha varit hvilken som helst; klockaren öfverträffade sig verkligen sjelf.

Och den gamle själasörjaren, som med det snöhvita håret stod innanför den med små blommor prydda altarringen, hur vänligt och ädelt talade han ej till de unga, påminde dem om deras föräldrars lyckliga äktenskap, lade dem särskildt varmt på hjertat, att alltid älska hvarandra öfver allt, samt uttalade slutligen med rörd stämma välsignelsen öfver deras hufvud.

Vigseln var slut. De närmast dörrarne stående skyndade först ut, men knappt hade de stuckit ut näsorna, förrän alla med en mun utropade:

“Svensken är här!”

Så förhöll det sig äfven. De båda utgångarne voro besatta med svenska soldater beväpnade ända till tänderna.

I kyrkan uppstod en förfärlig trängsel. Hvar och en frågade sig hvad som nu stod på. Då villervallan nått sin höjdpunkt syntes den svenske befälhafvaren i den ena dörren och ropade med hög röst:

“Om Hakon Olesen är här skall han träda fram med godo, annars tages han med våld!”

Denna uppmaning väckte den största bestörtning.

“Ah, jag vet nog hvad han vill,” sade Hakon bittert, i det han med ena handen uppehöll sin unga hustru. “Han kommer antagligen för att kräfva hämnd därför att jag sköt den svenske soldat, som ville våldföra sig på Rikissa. Må han då taga den hämnnden!”

En allmän veklagan uppstod i kyrkan. Brudparets föräldrar, den gamle själasörjaren och många andra bådo med tårar i ögonen att intet ondt skulle vederfaras Hakon.

Den unge fänriken, som anförde styrkan, och som, efter hvad vi förut sett, visat att han egde ett mensk-

ligt hjerta derigenom att han vågade göra Printzensköld den föreställningen, att det vore högst oklokt i att förfara så strängt med öborne, var sjelf rörd. Efter några ögonblicks funderande sade han:

“Öfversten har visserligen befallt mig att genast förfara på det strängaste med honom, som sköt den svenske soldaten, men jag vill dock på eget bevåg uppskjuta verkställigheten häraf tills i morgon, och under tiden söka beveka öfversten till mildhet. Dock måste jag, hur ondt det än gör mig, låta bevaka Hakon Olesen.”

“Ni gör er pligt, herre,” svarade Hakon och trädde emot fänriken med högburet hufvud. “Se här,” fortfor han och sträckte fram händerna, “bind mig!”

“Nej,” svarade fänriken ädelt, “så vill jag ej gå till väga. Mina soldater skola ändock bevaka dig.”

Vid en vink af honom inträdde derefter fyra knektar, alla handfasta och jättestora karlar, togo Hakon emellan sig och förde honom till en vid södra ändan af byn belägen lada, der fången skulle hvila till dess öfversten mildrat eller stadfästat hans dom. Fänriken afsände ögonblickligen sin underofficer till Hammershuus angående denna sak.

Slaget kom för hårdt öfver den stackars Rikissa. Nyss hade hon vid altaret blifvit förenad med den hon högst älskade på jorden, och som kort förut befriat henne från att bli vanärad; några minuter efter den högtidliga aktens slut rycktes maken ifrån henne, kanske för att gå döden till mötes. Det var för mycket. Då Hakon bortfördes af soldaterna gaf hon till ett så hjertskärande anskri, att hvarje själ isades deraf, och föll derpå medvetslös i fadrens armar.

Och menigheten? Fåfångt vore att beskrifva det raseri, som kokade inom hvarje bröst. Hade det funnits vapen, skulle icke en enda svensk soldat kommit undan. Men inom sig sjelf svor hvar och en en dyr ed på, att icke låta detta bli ohämnadt.

I stället för att återgå till sina hemvist blef folket

qvar i och omkring byn, och lägrade sig så godt hvar och en kunde. Allmänna samtalsämnet var naturligtvis uppträdet i kyrkan och de följder som andra dagen skulle föra med sig.

VI.

Natten hade redan sänkt sig öfver jorden då tvenne män söderifrån närmade sig St. Ols kyrkby. Ju närmare de kommo målet, desto försigtigare blef deras gång.

“Om det skulle vara sannt som vi hörde för en half timme sedan,” utbrast Kristian Pedersen, “då vore det förfärligt. Stackars Rikissa!”

“Ja, nog är det sannt,” menade Fredrik. “Dåliga rykten ega gudnå's alltså sin grund.”

“Jag vill dock inte tro det ännu,” hviskade kamraten, “men är det verkligen så, då ha vi allt skäl att frukta för Dyveka, ty gillar den svenske öfversten sina knektars usla handlingssätt, då bevisar det, att han inte är en bit bättre sjelf.”

“Det må vara huru som helst,” inföll Fredrik, “men säkert är att nu som först måste vi vara ytterst försigtiga.”

“Men, om inkräktarne skrida till våldsamheter?”

“Så måste vi tåla dem så länge.”

“Det går jag aldrig in på. Kom ihåg det,” ropade Kristian häftigt.

“Kristian, Kristian, du vill då förderfva alltsammans för oss!”

“Nå, hvad menar du då med din försigtighet?”

“Begriper du inte det?”

“Nej, inte ännu.“

“Nå, låt oss hvila några minuter här på stenen, så vill jag i korthet säga dig hvad jag tänker.“

Den hetsige Kristian, som ville att alltsammans skulle gå i flygande fläng, kunde endast med motsträfvighet förmås att taga sig några minuters hvila. Ändtligen tvang Fredrik honom ned på stenen, satte sig bredvid och utvecklade sina tankar sålunda:

“Det är ju naturligt, att kommandanten på Hammershuus, som för inte så länge sedan haft att utkämpa en ganska hård strid med oss christiansöbor, skall hysa misstroende till oss åtminstone till en början, och begagna hvarje tillfälle som gifves, för att hämnas på oss om vi aldrig så litet visa att vi ämnat afskudda oss oket. Förhålla vi oss deremot lugna till en början, så skall han småningom insöfvas i den tron, att vi uppgifvit allt hopp om räddning. Härunder kunna vi ju handla i all hemlighet förstås, skaffa oss vapen och förbereda en ny strid, som inte kan bli tvifvelaktig så framt vi allesammans hålla väl ihop. Inser du inte nu att jag har rätt?“

“Jo, det har du, Fredrik,“ svarade Kristian. “Du är förståndigare än jag, och jag lofvar att lyda dig så mycket jag kan.“

“Håll ord med det också. Du är en hetsig själ, och det är ej bra i hvilket fall som helst.“

Midnatten hade redan inbrutit då våra båda vänner smögo sig in i byn.

“Der,“ hviskade Kristian och pekade på ladan, kring hvilken de svenska knektarne lika vålnader vankade af och an, “der är det troligtvis som de hundarne gömt Hakon.“

“Troligtvis,“ svarade Fredrik. “Men hvar är den öfriga svenska styrkan. Jag ser inte til lden här i byn.“

“Nej, inte jag heller, men se der på kyrkogården rör sig något, kanske att den tagit kvarter der!“

“Ja, der ha vi den,“ mumlade Fredrik för sig

sjelf. "Måtte kyrkogården också bli för vår fiende en enda stor graf."

"Ske dig som du tror," hviskade Kristian andäktigt.

Med smygande steg närmade sig derpå de båda fiskrarna, under det de sökte skydd invid stugväggarna, Jens Snoresens gård. Genom de små fönstren syntes den flammande spiselbrasan såsom en vänlig ledstjerna.

Fredrik knackade först på dörren, men ingen svarade. Derpå förnyade Kristian försöket litet hårdare. Straxt derefter hördes innanför dörren en rädd kvinno-stänma:

"Hvem är det?"

"Vänner," svarade Fredrik.

Dörren öppnades derpå med största försigtighet och våra vänner trädde hastigt in. Den tafla, som här mötte deras blickar, kom dem att studsa tillbaka. Belyst af den sprakande elden låg Rikissa den unga bruden på sängen och var till utseendet liflös. Det långa ljusa håret flöt i vågor ned på golvet; det dödsbleka anletet och den vackra bruddrägten täflade med hvarandra i hvithet. Bredvid sängen låg gubben Jens på knä och badade dottrens slappt nedhängande arm med sina tårar, och ett stycke derifrån snyftade ett par gamla kvinnor under det de emellanåt drogo djupa och tunga suckar, slogo sig för sina bröst och frammumlade dofva förbannelser öfver den svenske kommandantens hufvud.

Då Fredrik och Kristian inträdde vände Jens Snoresen en smula på hufvudet. Han igenkände genast de båda christiansöfiskrarna och en ljusning öfverflög för några sekunder hans tårdränkta anlete.

"Se, se," snyftade han, "sådan är min dotters brudsäng."

"Trösta er, far," sade Fredrik och gick fram till den gamle. "Vi ha kommit hit för att hämnas alla de oförrätter, som både ni och vi lidit."

"Kommit för att hämnas," eftersade Jens och for

med afviga handen öfver pannan, för att reda alla de tankar, som blixtnabbt genomkorsade densamma. "Det var ett underligt tal."

"När ni blir lugnare skall ni få veta allt," sade Kristian. "Hoppas emellertid att det inte är så farligt som det ser ut. Skrämseln har — — —"

"Ack nej," afbröt gubben Jens, "det är allt dagens sanning det här. Men stanna nu qvar här öfver natten, ni ha gått långt och kunna vara trötta."

De båda christiansöfiskrarne lät ej bedja sig derom två gånger. Medtagne som de voro, först af äfventyret på sjön och sedermera af den häftiga gången från Gudhiems kyrka, insomnade de snart.

Då morgonsolen andra dagen uppgick strålande och klar återkom underofficeren till kyrkbyn. Han skyndade genast till det lilla tält som fänrik Sköld uppslagit åt sig i ett hörn af kyrkogården. Just som han skulle träda in dit kom fänriken ut. Han hade icke kunnat sofva en blund på hela natten. Tanken på kommandantens onödiga grymhet, samt hågkomsten af scenen i kyrkan och den olyckliga brudens förtviflan hade förfogat sömnen från hans ögon. Mången gång rent af förbannade han den stund då öfversten gaf honom det stränga uppdraget.

"Jag ser på din uppsyn, att du ej medför goda underrättelser," utbrast han genast vid första åsynen af budbäraren.

"Rätt gissadt, fänrik," svarade underofficeren. "Dommen skall gå i fullbordan."

"Sade du honom då inte att den unge mannen nyss stått brudgum."

"Jo."

"Och ändå lät han ej beveka sig?"

"Nej. Dock medgaf han en sak."

‘Och det var?’ sporde fänriken med begärlighet, ty han trodde att någon lindring ändock låg derunder.

‘Jo, han medgaf att fänriken skulle få taga fången med sig och skjuta honom hvar som helst, så att by-
innevånarne inte skulle taga det så illa vid sig.’

Fänriken dolde ansigtet några ögonblick i händerna. Slutligen sade han med tilltvunget lugn:

‘Jag måste följa min pligt. Tag genast ut fången, innan folket vaknar.’

Befallningen utfördes punktligt. Plötsligt väcktes byn af en musköttsalfva. Alla rusade upp ur sina bäddar och fram till kyrkogården, öfver hvilken de lätta rökmolnen länge sväfvade till ett vittne på den grymhet, som öfverste Printzensköld i hetsigt mod här gjort sig skyldig till. Somlige af innevånarne voro fullt påklädda, andra blott till hälften.

Så snart den stackars Hakon blifvit skjuten aftågade fänriken med sorg i hjertat mot Hammershuus.

Men när byinnevånare funno Hakons blodiga lik på en af grafvarne upphäfde de alla ett gemensamt skri af hämnd och förbittring. Allt flere kommo till och snart var hela kyrkogården lika full med folk som dagen förut. Men hur förändradt var nu icke allt. Då kommo alla för att glädjas med det unga brudparet, nu stodo de vid brudgummens kallnade stoft.

Många dagar gingo till ända, innan man vågade delgifva Rikissa den förfärliga underrättelsen, ädra helst som hon för det mesta låg i en dvala, som föreföll hvar och en högst oroväckande. Men då hon en dag ropade på sin brudgum, måste sanningen fram. Den frambars i så skonsamma ordalag som möjligt af Fredrik, ty icke ens fadren hade mod att göra det.

Då Fredrik slutat sitt tal, såg Rikissa några minuter på honom med stirrande blickar. Derpå gaf hon till ett vildt skratt, hoppade halfklädd som hon var ur sängen och ilade ut innan någon kunde hindra henne derifrån.

Den olyckliga bruden hade blifvit vansinnig.

VII.

Dyveka hade fått sig en liten halfmörk kammare anvisad bredvid tornet i bufvudbyggnaden. Från den täckta gången ledde en smal korridor, endast högst sparsamt upplyst af en liten glugg ned till denna kammare, som innehöll en med vackra trädsniderier enligt den tidens sed arbetad säng, ett par klumpiga trästolar och en lång väggfast bänk. Den unga flickan var i föräldrahemmet visserligen icke van vid något öfverflöd, men hon hade det likväl gladt och ljust, hvartill kommo de alltid kärleksfulla omsorger, som städse egnades henne.

Printzensköld förde henne sjelf till denna kammare. Då hon trädde in i den föll hon i en våldsam gråt. Öfversten, i hvilkens bröst en skynt af medlidande började spåras, sökte trösta henne så godt han kunde och sade till slut:

‘Det beror på dig sjelf, om du kommer att bo här länge.’

‘Jag vill hem igen,’ snyftade den unga flickan och dolde ansigtet i händerna.

‘Det var ej denna frihet jag menade,’ sade öfversten i strängare ton. ‘Endast om du går in på att blifva min hustru skall du få flytta in i präktigare rum, få vackra kläder och . . .’

‘Håll der,’ afbröt Dyveka stolt, ‘ni har en gång hört mitt svar och jag står dervid.’

‘Det vill säga att du föredrager fattigdomen med en arm fiskare framför rikedomens med en svensk öfverste?’

‘Ja, det gör jag.’

‘Hvarför?’

‘Af två orsakers skull.’

‘Och hvilka äro de?’

“För det första håller jag Kristian kär och för det andra . . .”

“Säg ut du,“ uppmanade Printzensköld med kufvad vrede.

“Derför att ni, ni . . . är vår fiende.“

“Icke fiende längre,“ svarade Printzensköld, som en gång ville försöka att på öfvertygelsens väg ingifva den unga flickan det förtroende hon saknade till honom. “Med den rätt som kriget gifver, är Bornholm nu svensk provins. Danmark, som sjelf börjat det första kriget, har blifvit krossadt och styckadt. Dessutom har öns innevånare svurit Karl Gustaf trohet.“

“Ja, emedan de tvingats dertill,“ svarade Dyveka och såg öfversten oförskräckt i ögonen, “men den tid torde nog komma då bladet vänder sig.“

“Ah, lita inte på det.“

“Jo det gör jag, ty Gud är alltid med en rättvis sak.“

Då Printzensköld såg att han ingenting kunde uträtta lemnade han Dyveka, sedan han först gifvit sin gamle trotjenare, Peter Stark, en man af ovanlig kroppstyrka, hvarför han också erhållit sitt betecknande namn, sträng befallning att noga vakta fången. I annat fall skulle hans lif tagas.

“Var lugn, herre,“ svarade Peter och visade grnande tänderna, “hon skall lika lite komma undan som den der polskan ni hade i Warschau. Ni vet att . . .”

“Ja, ja, vakta denne lika väl så blir din belöning stor,“ afbröt öfversten häftigt, ty han ville icke vidare höra talas om den olyckliga unga polska flicka, som han i sitt raseri då hon nekade att tillhöra honom lät sitt verktyg Peter Stark en regnig natt dränka i Weichselns skummande vågor. Minnet af denna olyckliga qvinna, som gick under för sin kärlek till en annan, förföljde honom natt och dag, och lät honom knappast få njuta den behöfliga hvilans. Ryssar, polackar och danskar hade han betvungit genom sin tapperhet och sitt okuffiga mod, men möt samvetets förebräelser hjälpte

hvarken kulor eller de skarpaste svärd. Endast under dryckeslagen när de skummande bägrarne gingo laget rundt, återfick han någorlunda den inre frid, som han annars saknade. Under rusets inflytande var han för den skull icke obenägen att visa mildhet, men det kom sällan i fråga, annars, ty han hatade för mycket menskligheten — för sina egna ogerningars skull.

Knappt hade öfversten lemnat Dyveka ensam, då hon kastade sig framstupa på bänken och utbröt ånyo i en hejdlös gråt. Lifvet kändes henne så förfärligt tung. Hvar skulle hon finna hjälp i denna sin öfvergifna belägenhet? Skulle brodern komma, eller kanske att Kristian förmodade uträtta någonting till hennes räddning? Ingen fanns som derpå för närvande kunde gifva ett nöjaktigt svar.

Medan den unga fiskarflickan på detta sätt utgöt sin smärta genom ymniga tårar och halfqvädda utrop, öppnades dörren försigtigt och Peter Stark inträdde.

“Hon är sannerligen vacker,” tänkte han för sig sjelf, “ja, nästan lika vacker som den der polskan. Oh, öfversten vet nog, hur han skall handskas med de der sötungarne. Polskan var en styfsinnad satunge, som nu kunde ha varit öfverstinna Printzensköld, om inte den der fördömde quartianofficieren hade stått emellan. Den här kommer nog att mjukna, då hon ser att intet annat råd gifves.”

Derpå hostade Peter en smula för att väcka Dyvekas uppmärksamhet. Detta lyckades också.

“Hvad vill ni?” sporde den unga flickan och reste sig hastigt upp. “Har ni kommit för att taga mitt lif, så gör det heldre än att . . .”

“Hvad är det för ett prat,” afbröt Peter en smula vresigt. “Taga ert lif. Nej då! Tror ni att öfversten är så grym och blodtörstig mot unga vackra flickor! Då känner ni honom inte tillräckligt, det hör jag, och det kan ingen heller begära, att ni efter en så kort bekantskap skall kunna veta hvad han går för. Se så,

torka nu bort tårarne och var förnuftig. Det är tids nog att lipa när ni får anledning dertill.“

Dyveka gjorde omedvetet som Peter sade.

“Kan ni hjälpa mig, ni,” sporde hon under det ett par tårar ännu glindrade i de långa ögonhåren.

“Ja, det beror alldeles på hvad det är frågan om,” svarade Peter, som på länge icke funnit sig så generad som nu inför Dyveka, hvars rena qvinliga oskuld utöfvade ett starkt inflytande på honom.

“Här kan väl inte vara fråga om mer än sak,” svarade den unga flickan, i hvilkens själ hoppet om befrielse började vinna insteg.

“Och hvad skulle det vara för en sak, om jag får fråga?”

“Att rädda mig härifrån.“

Peter Stark hade på aldri senaste tiden varit utsatt för ganska många och stora öfverraskningar, men denna öfvergick allt hvad han i den vägen erfarit. Så tyckte han emellertid sjelf. Att så der ögeneradt komma fram med sin begäran, det hade han icke väntat af denna unga och blyga flicka.

“Jag måste tillstå att edert förslag gör mig förvånad,” svarade han derför och betraktade med underliga blickar den unga flickan. “Skulle jag rädda er?”

“Ja, jag har tänkt det.“

“Nå, då får jag säga dig, skön jungfru, en sak så godt som två. Tänk aldrig vidare på den saken.“

“Hvarför det?” sporde Dyveka med så naturlig förvåning att Peter hoppade till.

“Hvarför?” skrek han.

“Ja just hvarför?”

“Derför att det helt enkelt är *omöjligt*,” svarade Peter med tonvigt på det sista ordet.

“Och hvarför är det omöjligt?”

“Åh, jag vånnar att hin toge dig, frågvisa trollunge,” skrek Peter till och rusade ut i det han slog dörren i lås efter sig. Utkommen i korridoren stannade han en stund och kippade efter andan.

“Det är en satans vacker unge,” stönade han. “De der elemenskade ögonen ä’ värre än ett par kanoner. Hin anamma; får jag vara länge i hennes närhet, så . . .”

Han fullbordade icke meningen, utan skyndade med stora steg till kommandanten för att sin pligt likmäktig rapportera hvad som förefallit.

Dyveka var åter ensam. Några dagar hade gått till ända. Sorgsen och bedröfvad närmade hon sig en afton det lilla fönstret, hvarifrån en vidsträckt utsigt öppnade sig öfver landet. Till venster såg hon St. Ols kyrka och rakt söderut aftecknade sig den smärta spiran af St. Ruths kyrka. Det kändes så trångt i hennes bröst; de ymniga tårar hon redan fällt hade icke förmått lätta detsamma.

“Himmelens Gud!”, suckade hon och knäppte de små händerna tillsammans, “hur skall mitt öde blifva! Kristian, Kristian, om du håller mig så kär, som du endast för några dagar sedan sade, hvarföre kommer du inte och tar mig bort härifrån! Men, hvad pratar jag nu för slag! Tar mig bort då så många beväpnade vakta borgen! O, . . . men hvad vill det der säga . . . hvem är det som kommer der . . . O, min Gud så hon ser ut!”

På vägen söderifrån närmade sig springande en kvinna med utslaget hår. Då hon kom närmare kunde Dyveka höra det ursinniga skratt, som skallade från hennes läppar.

“Store Gud, det är Rikissa,” utbrast fången och slog händerna för ansigtet. “Något förfärligt måste ha inträffat, ty hon är ju vansinnig. En klok människa går ej så!”

Den vansinniga var Rikissa. När hon kom närmare borgmuren började hon att springa i de besynner-

ligaste krok, kastade sig ömsom till marken, sparkade och skrek, och dansade ibland en vild ringdans kring någon i hennes väg liggande sten, den hon än tog ömt i famnen, än liksom med afsky stötte ifrån sig.

Dyveka var stum af förfäran der hon oafåtligt med blickarne följde den vansinnigas minsta rörelser.

Samtidigt stodo öfverste Printzensköld och hans adjutant, fänrik Sköld, i ena tornkammaren och skådade likaledes åt söder.

“Landet är ej oäfvat,” utbrast öfversten, “jag skulle önska att jag efter freden blefve höfding här. Sämre kan man få.”

Fänriken svarade ingenting utan betraktade forskande sin förman. Det blodiga dådet på St. Ols kyrkogård hade gjort ett outplånligt intryck på den unge officeren, som i följd häraf fattat en djup afsky för öfversten. Det var endast med ansträngning som han lydde hans befallningar. Så fort någon utsigt att komma ifrån Hammershuus yppade sig, var han besluten att använda den.

Plötsligt studsade han tillbaka.

“Hvad nu, hvad står på?” sporde öfversten som märkte rörelsen.

“Se, se,” inföll adjutanten och pekade utåt slätten. “Se der.”

“Hvad skall jag se?”

“Qvinnan, som kommer der. Nej deråt, längre åt venster.”

Öfversten satte handen öfver ögonen, för att kunna se bättre.

“Ser öfversten henne nu?”

“Ja, men hvad är det mer med det?”

“Hon är vansinnig.”

“Nå än sedan! Hvad har jag med henne att göra?”

“Jo, det har öfversten visst,” svarade fänriken raskt.

“Är ni galen, herre . . . eller . . .“

“Jag är inte galen. Herr öfverste, ni är skulden till att denna qvinna, en af de vackraste på ön, är vansinnig.“

“Jag! Hvad pratar fänriken för smörja!“

“Hon är hustru till den man, som jag på eder uttryckliga befallning lät skjuta på St. Ols kyrkogård, derföre att han vågat försvara sin käreasta mot ett par råa knektars angrepp. Hon hade nyss blifvit vigd i kyrkan, då han rycktes ifrån henne. Nu är hon vansinnig.“

Öfverste Pritzensköld kunde ej svara på en lång stund. Med pannan lutad mot fönstrets öfversta kant, såg han alltjemt utåt. Hans ögon voro liksom fastväxta på den vansinniga Rikissa. Hvad rörde sig i dessa ögonblick inom honom? Var det skam eller ånger öfver en grymhet, som af behofvet icke var nödvändig? Fänrik Sköld försökte visserligen att af uttrycket i hans anlete sluta sig till hans inre tillstånd, men ansigtet förblef kallt som marmor. Slutligen sade öfversten, i det han aflägsnade sig med snabba steg:

“Gå ned och säg till posterna, att de på inga vilkor få släppa in den vansinniga i borgen.“

Dyveka hade under tiden följt Rikissas besynnerliga åtbörder med den mest spända uppmärksamhet. När den olyckliga qvinnan slutligen kom så nära intill muren, att Dyveka trodde att hennes ord skulle kunna höras ned, ropade hon med sin starkaste stämma:

“Rikissa, Rikissa!“

Den vansinniga stannade några ögonblick. För stunden återfick hon medvetandet.

“Hvem känner mig?“ svarade hon och såg uppåt.

“Jag, jag, Dyveka.“

Rikissa varseblef nu fången, hvilkens hufvud stack ut genom gluggen. Men de lugna ögonblick som hon haft, försunno genast. Friden brukar ej vara så långvarig.

“Du, du,“ skrek den vansinniga och hoppade högt,

under det hon våldsamt slog tillsammans händerna. "Hvem är du? Men, nu ser jag, du är den der vackra fogeln, som jag hade fångat för några dagar sedan. Jag fick ej behålla honom länge, ty en hök, en svart fuling, så här stor var han," med dessa ord bredde hon ut armarne så mycket hon kunde, "fick tag i honom och ref honom i små, små bitar. Stackars fogel, han var så vacker; du skulle bara sett honom. Han qvittade så lifligt, och så förde han ofta näbbet till mina läppar för att kyssa mig — — hu, hu — u — u — u — — der är han! Bort — — ah — —!"

Med dessa ord rusade den olyckliga vansinniga qvinnan mot muren och stötte hufvudet mot den så våldsamt, att hon sanslös föll till marken.

Under det Rikissa som bäst var i farten med att utösa sin vanmäktiga vrede öfver höken, hade hon varseblifvit fänrik Sköld på fästningsvallen. Scenen i St. Ols kyrka, då hon så plötsligt rycktes från sin brudgum, stod nu under några ögonblick liflig och klar för henne. Vansinnet hade icke kunnat utplåna minnet af hur fänriken såg ut.

"O, min Gud," suckade Dyveka och dolde ansigtet i händerna. "Detta är förskräckligt."

Några minuter derefter inträdde fänrik Sköld i hennes rum. Han var i högsta grad upprörd och hans ansigte var likblekt.

"Hvarför kommer ni på detta sätt till mig?" sporde Dyveka och tog i förskräckelsen ett steg tillbaka.

"Var ej rädd, jungfru Dyveka," svarade fänriken med fullkomligt klanglös stämma, "jag kommer ej i någon ond afsigt."

"Är ni då sjuk?"

"Nej och ja."

"Nej och ja. Det var ett besynnerligt svar."

I stället för att genast tillfredsställa den unga flickans nyfikenhet gick fänriken fram till gluggen och tittade ut.

“Såg ni den vansinniga der nere,” sporde han.

“Ja, det gjorde jag.”

“Vet du, jungfru Dyveka, hvarför hon blifvit vansinnig?”

“Nej.”

“Jaså, du har ej hört den sorgliga historien. Nej, det är sannt! Hvem skulle talat om den för dig.”

“Berätta den då,” bad Dyveka, som qvaldes af en bitter ängslan. Hvarför vill ni ej tala om den?”

“Hvarför?” upprepade fänriken och såg på den unga flickan med stirrande blickar. “Hvarför?”

“Ja, *hvarför*,” sporde Dyveka ännu en gång och nu med mera eftertryck.

“Derför, derför — — —”

Fänriken hade svårt för att komma ut med svaret.

“Derför att jag har del i den olycka, som drabbat den unga flickan, men blott en indirekt del,” slutade han med knappt hörbar stämman.

“Ni del i Rikissas olycka,” utbrast Dyveka både förvånad och orolig. “Hur kommer det till? Eller kanske att ni bara skämtar?”

“Nej, jag skämtar inte. Allt hvad jag kommer att säga är sanning.”

“Nå, så tala då!”

Efter en stunds funderande omtalade fänrik Sköld derpå uppträdet vid St. Ols kyrka och slutade sin dystra berättelse sålunda:

“Döm mig ej för hårdt. Jag är en underordnad, och ehuru mina heligaste känslor uppreste sig deremot, var jag tvungen att lyda min förmans befallningar.”

Under det fänriken berättade om uppträdet hade Dyveka hela tiden suttit med hufvudet lutadt i båda händerna. Då han slutat utbrast hon:

“O, min Gud, hvad har inte jag att vänta af denne kommandant, som handlat så grymt. Jag vill bereda mig på det värsta.”

“Var lugn, jungfru Dyveka,” inföll fänrik Sköld, i det han trohjertadt betraktade den unga flickan. “Er

skall intet ondt vederfaras. Det var endast med blöddande hjerta som jag fogade mig efter min förmans befallningar. Ni vet inte, ni, hvad det vill säga att vara bunden i dylika hänseenden.“

Fänrikens ord uttryckte så mycken sorg och hans blickar så mycket deltagande, att Dyveka kände sig fullkomligt lugn.

“Om ni, såsom ni säger, vill beskydda mig, så laga att jag med det snaraste kommer härifrån. Under hela mitt lif skall min tacksamhet sedan följa er.“

“Ni begär för mycket af mig. Det är — — —“

“För mycket!“ utbrast den unga flickan och dolde ansigtet i händerna. “Ni nedslår alltså det hopp, som jag en stund vågade hysa.“

“Inte alldeles, men . . . men . . .“

“Oh, dessa men, men,“ afbröt Dyveka för andra gången, “de kunna göra en galen! Pina mig ej längre utan säg ut hvad ni menar dermed?“

Med dessa ord störtade han fram till fänriken och fattade hans händer, samt tryckte dem konvulsiviskt.

“Jag vågar ej ännu. Framdeles kanske.“

“Då är det måhända, för sent.“

“O, nej, tvifla inte!“

Fänrikens tröstande ord återgafvo den unga flickan hoppet för en stund.

“Herre,“ sade hon och pekade utåt. “Får jag denna vansinniga flicka till sällskap; kanske att jag skulle kunna bringa henne till förnuft igen.“

“Nu vet ni ej hvad ni säger,“ utbrast fänrik Sköld oroligt.

“Vet jag inte?“

“Nej troligtvis inte. Kommendanten har förbjudit henne att komma in i borgen.“

“Af hvilken orsak?“

“Det vet jag inte.“

“O, det är grymt,“ utbrast den unga flickan i det hon dolde ansigtet i händerna. “Hvarför inte hysa medlidande med olyckan!“

Fänriken hade emellertid, noga följt Rikissas minsta rörelser. Han såg henne resa sig upp och storma mot muren, allt under det hon ropade på höken, som rifvit hennes älskade lilla fogel i stycken. Han såg henne vidare med förtviflans styrka bulta på den jernbeslagna fästningsporten, och slutligen märkte han till sin ytterligare förskräckelse hur den olyckliga sökte klättra upp för muren. Posten, som just i detsamma passerade förbi och såg den vansinniga flickans tilltag sänkte geväret mot henne.

Fänriken gaf till ett rop, och detta uppmärksammades af knekten. På en vink af sin förman ändrade han sin hotande ställning.

“Men, hvart tog hon vägen,” utbrast fänriken i detsamma på det högsta förvånad. “Jag ser inte vidare till henne.”

“Nej, inte jag heller,” svarade Dyveka och spejade åt alla kanter.

“Jag måste se efter hvad som blifvit af henne. Kanske att någon olycka händt den stackars flickan!”

“O, låt henne få bli kvar om hon kommit in i borgen,” bad Dyveka ängsligt. “Hon har ju ej gjort något illa.”

“Men ingen kan veta hvad hon kommer att göra,” svarade fänriken oroligt. “I det tillstånd hon nu befinner sig är hon otillräknelig och kan begå hvilka handlingar som helst. Jag måste tillsäga folket, att det har ett vaksamt öga på henne.”

“Men gör henne ej något illa,” bad Dyveka med bevekande stämma.

“Nej, det lofvar jag er.”

Med dessa ord skyndade fänriken ut.

VIII.

Då han kom ned på gården fann han öfverste Printzensköld der före sig. Öfversten var i upphetsad sinnesstämning.

“Fänrik,” ropade han, redan då han varseblef denne i stora trappan, “hvad vill detta säga!”

“Hvilket,” sporde fänriken med rätta förvånad; “hvad menar öfversten.”

“Jag fick nyss underrättelse om att folket i St. Ols kyrkby visat betänkliga tecken till olydnad mot vårt regemente.”

Fänriken svarade ingenting. Efter en stunds tystnad fortfor öfversten:

“Jag tviflar ej på knektens utsago. Det var endast med knapp nöd, som han kunde undgå att bli ihjälslagen. Sannerligen vid Gud,” utbrast Printzensköld och mätte borggården med stora steg, “det måste bli någon förändring häri. Packet reser hufvudet, men . . .”

“Herr öfverste,” vågade fänriken modigt invända, “till hvad som skett, är ni den indirekta skulden.”

“Jag!” utbrast Printzensköld och såg förvånad på fänriken. “Hur vågar ni säga detta?”

“Jag vet att jag vågar mycket men sanningen måste fram,” inföll fänrik Sköld frimodigt. “Sedan jag sagt er sanningen må ni straffa mig efter behag.”

“Hvad är det som ni då har att säga,” sporde öfversten buttert.

“Att ni sjelf är den indirekta orsaken till de af er omtalade misshälligheterne.”

“På hvad sätt?”

“Har ni ej förstått det?”

“Nej.”

“Jo just derigenom att ni lät skjuta fiskaren Hakon på sjelfva hans bröllopsdag. Hans brud har blifvit van-

sinnig och jag undrar alls inte på, att folket är upp-
retadt. Jag skulle . . .“

“Håll der;“ afbröt öfverste Printzensköld stolt.
“Jag svarar sjelf för mina handlingar. Packet måste
hållas i tygeln, det är enda sättet att få bugt med det-
samma.“

“Nå, hvad ämnar ni då göra?“

“Sända er tillbaka till St. Ols kyrkby för att
skaffa oss gehör.“

“Mig,“ utbrast fänriken och tog ett par steg till-
baka. “Mig?“

“Ja, just er. Vägrar ni att lyda? Jag vet att
ni har blödiga känslor, och att ni för den skull är
mindre lämplig för den der expeditionen, men då jag
inte har någon annan att skicka, så måste ni begiwa er
af. Eller kanske ni vägrar att lyda,“ slutade öfversten
och spände de skarpa ögonen i fänriken, liksom ville
han läsa djupt ned i hans inre.

“Jag har aldrig vägrat att lyda mina förmäns be-
fallningar, och skall ej heller nu göra det,“ svarade fän-
riken och rätade stolt på sig. “Ni vet nog, herr öfver-
ste, att jag alltid fullgjort min pligt huru svår och
smärtsam den än kännes i somliga ögonblick.“

Sedan öfverste Printzensköld åter mätt borggården
med snabba steg, stannade han återigen framför fänrik
Sköld, som tidt och ofta lät sina blickar irra längs de
här och der mossbelupna väggarne och fortfor:

“Förhållandet är, att ett par unga fiskare, den ene
lär vara en bror till flickan, som jag tog med mig från
Christiansö, uppbjuda hela sin förmåga att uppvigla
landtbefolkningen. Detta kan endast förekommas genom
stränghet, och fasttagande af de båda uppviglarne. Guds
död!“ skrek öfversten passionerad och stampade i mar-
ken, “ska vi låta desse eländige fiskare sätta sig på
våra näsor! Nej, inte så länge jag har en enda soldat
i behåll. Begif er raskt af och för hit de två upprors-
makarne lefvande eller döda. Utskrif dessutom så många
vapenföra ni kan anträffa. Der har ni ordena!“

“Ska göra hvad jag kan,” svarade fänriken. Under det han skyndsamt gick att utvälja sitt folk, tänkte han för sig sjelf:

“Det kan aldrig gå väl för öfversten. Genom sin grymhet retar han allt folket på sig. Hammershuus är visserligen starkt och öborne skola aldrig kunna intaga detsamma, men de kunna göra hvad som är ännu be-
dröfligare, hungra ihjäl oss. Och den döden är sann-
ligen inte att föredraga.”

Sedan fänriken en stund ifrigt sökt efter den van-
sinniga utan att likväl träffa henne, gick han modstulen
att träffa förberedelser till afmarschen.

Då man inträdde genom södra fästningsporten och hade gått några alnar inåt borggården låg vaktrummet till venster. Det utgjordes af ett ganska stort rum inuti sjelfva fästningsmuren. Från detta rum gingo tvenne gångar inåt borgen och ned till de underjordiska fängel-sehålorna. Det hade också i forna tider, när dessa hålor gömde för de höga herrarne misshaglige personer, varit de i rummet befintlige vaktkarlarnes åliggande, att stundtals efterhöra fångarne. Om dessa smala och fuktiga gångar kunnat tala, skulle de nog kunnat förtälja om rysliga scener, som voro oskiljaktige från den tidens råa åskådningssätt och dess uppenbara förakt för den personliga friheten. Vid en af dessa gångar låg arresten för soldaterna.

Vaktrummet var, såsom ofvan nämndes, ganska rymligt. Genom en liten glugg, afsedd för att spionera på in- och utgående, föll ett sparsamt ljus in i rummet, der en ständig fukt, som icke kunnat bortdrivas ens af den ifrigaste eldning, gjorde luften oangenäm och ohel-sosam. Soldaternes bolmande tobakspipor bidrogo också till att förtäta den osunda luften till den grad, att den ovane nästan storknade då han inträdde dit.

Vid ena sidan af rummet stod en väldig spisel och rundt kring väggarna lupo fasta grofva bänkar, som tjenade de vakthafvande äfven till sofplatser om nätterne. Der funnos dessutom icke den ringaste tillstymmelse till bekvämligheter. Här och der på det hårdt tilltrampade svarta jordgolvet lågo värjor, pistoler och andra soldatpersedlar kringströdda, medan väggarne ända från golvet upp till taket voro behängde med långa musköter, pikar, värjor, kruthorn, renslar och annat dylikt, som gaf vakt-rummet en dyster och afskräckande prägel.

Vid den muntert sprakande spiseelden satt en gammal soldat och blickade tankfullt in i de klara lågorna, under det han stödde både armbågarna på knäna och lät det af hvitt hår och helskägg omgifna hufvudet hvila i båda händerna. Den gamle knekten hade en jättelik växt; hans ansigte var groft och öfersålladt med otaliga ärr efter värjhugg och pikstyg. Men det var därför långt ifrån fränstötande. Det låg någonting så hjertligt och godmodigt i draget kring den breda munnen och i de stora ljusblå ögonen, att man ovilkorligen måste hysa förtroende till den gamle krigaren redan vid första åsynen af honom.

Korporal Lans hade varit med i fält ända sedan han fylde sitt adertonde år. Nu gick han på sextioalet, och hade således en lång och ärorik krigarbana bakom sig. Men, han yfdes ej deröfver, den gamle kämpan. För det mesta fåordig, var det endast med en viss motvilja som han kunde förmås att för yngre kamrater berättas om sina fejder och äfventyr i Polen och Tyskland, och orsaken till denna hans motvilja för att meddela sig med andra låg hufvudsakligen i den svårighet hvarmed han uttryckte sig. Men, fick han tala med svärdet, då var gubben Lans minsann icke bortkommen. Det språket förstod han i grund och botten, och fanns det någon, som ej hade tillräcklig öfning deri, så var gubben icke sen att bibringa honom densamma.

Under sin långa tjenstetid hade korporal Lans icke närmare fäst sig vid någon person mer än fänrik Sköld

och det var af tacksamhet därför att fänriken en natt räddat honom från att plundras och massakreras af marodörer. Dagen derefter då han kom till sans räckte han fänriken sin grofva hand och sade med ett trohjeradt uttryck i miner och åtbörder:

“Om han behöfver mig någon gång, så säg bara till.“

Dessa ord från gubbens läppar betydde mera än tusentals försäkringar och eder, och fänriken visste äfven, att de voro värda guld, samt lika säkra som “kungsorden“ voro i den gamla goda tiden.

Innan han därför begaf sig af till St. Ols kyrkby skyndade han in i vaktrummet, ty han visste att han skulle träffa gubben Lans. Hans inträdande dit egde rum just under det korporalen innehade den ofvannämnda ställningen framför elden. Sedan han en stund med intresse betraktat den herkuliska kämpagestalten, gick han närmare. Korporalen rörde sig ej ur fläcken, af det enkla skäl, att han icke märkte fänrikens ankomst. Tanken på det förflutna gjorde att han hvarken hörde eller såg.

“Ska jag störa honom i hans grubbleri,“ tänkte fänriken. “Jo, jag måste göra det, ty nu behöfver jag honom.“

Derpå lade han sin hand lätt på gubbens axel.

Korporalen for upp som stungen af en orm.

“Jaså, det är bara han,“ utropade Lans, sedan han väl hunnit sansa sig. Och under det han med ena handen öfverfor den höga, ännu temligen jemna pannan, fortfor han: “hvad vill han för slag, eftersom han uppsöker mig här?“

Gubben Lans hade ända sedan unga år bibehållet den egenheten, att aldrig nämna en person med dennes titel, utan alltid med han och hon. Till och med konung Karl X fick denna benämning af honom. Ibland fanns det visserligen någon fjesk och om sina titlar ömtålig person, som stötte sig af gubbens “han“, men detta rörde korporalen icke det ringaste. Gamla vanan hängde

i honom, och den var nu så fast rotad, att den var omöjlig att få bort.

“Sätt dig ned, Lans,” sade fänriken otåligt, “jag har brådtom, men vill först tala några ord med dig i förtroende.”

“Hm, hm, i förtroende,” muttrade gubben mera för sig sjelf. “Då vill det till att ha ögonen öppna.”

Sedan fänriken tagit plats bredvid den gamle knekten, sade han i nästan hviskande ton:

“Du vet, att öfversten tagit med sig hit en flicka, från . . .”

“Jaså, han rör vid den strängen,” afbröt gubben och såg bister ut, “då ska jag säga honom, att jag inte tycker om att öfversten sysselsätter sig med att rövva värnlösa fruntimmer. De ha ingenting här att beställa, och finge jag råda, så skulle hon allt skjutas härifrån och det i rödaste rappet. Jaha!”

“Det är just så, som jag också tycker,” inföll fänriken, glad öfver att han i korporalen funnit en liktänkande. “Men, som det inte går an att vi motsätta oss öfverstens makt och myndighet, så vill jag bedja dig om, att du håller ett vaksamt öga på honom, så att han inte får göra henne något illa medan jag är borta.”

“Hvarthän gäller då resan?” sporde Lans nyfiken.

“Till St. Ols kyrkby.”

“Och i hvad ärende, om jag får fråga?”

Fänriken omtalade detsamma och fortfor derefter:

“Jag tycker att det är synd om den vackra flickan och vill derfor söka göra hennes fångenskap här så dräglig som möjligt.”

“Jaså,” svarade gubben Lans och betraktade fänriken under det han småslugt bliukade med ögonen. “Jag förstår nog, rätt så gammal och grå jag är. De der vackra ögonen ha tändt eld på något ställe i kroppen kan jag förstå. Nå, nå,” fortsatte han medlande då fänriken gjorde en åtbörd af otålighet, “det der säger jag inte som en förebråelse, jag vet nog hur det var med mig sjelf när jag var vid hans ålder. Bara jag

fick sigte på en kjol, blef jag kär öfver öronen som en klockarkatt. Menniskan har gu'nås fått såna känslor och . . . men hvad sitter jag och pratar för smörja. Res han så långt han vill, jag ska nog se till ungen deruppe, det kan han lita på.“

Fänrik Sköld, som i början af korporalens tal känt sig icke så litet besvärad, fick snart sin lugn tillbaka.

“Jag litar på dig gamle vän,“ utbrast han. “Du är den bäste åt hvilken man kan anförtro en hemlighet.“

Utan att afvakta gubbens svar skyndade han ut.

En stund derefter var icke korporalen längre ensam i vaktrummet. Detta hade nemligen fylts med soldater, som under högljudda samtal bemödade sig om att döda den enformiga tiden.

IX.

De närmaste dagarne efter mordet på St. Ols kyrkogård rådde en tryckt och obehaglig sinnesstämning i den lilla kyrkbyn. Naturen hjälpte också till att öka densamma genom ett ihållande stridt regn, omvexlande med häftiga stormbyar, som gjorde det nästan omöjligt att förrätta det vanliga arbetet på sjön. Hvert man vände sig i St. Ols kyrkby, möttes man af en allmän dysterhet. Väggar och tak dröpo af regn; tittade någon manlig eller qvinlig varelse ut genom de små smutsiga fönstren, så var det med surmulna ansigten och ögon som han stirrade utan mål än uppåt de regndigra molnen, än ned på bygatan, som bokstaffigen stod som en sjö; inga glada barnröster hördes under dessa dagar, och till och med hundar och kattor smögö snopna omkring

husknutarne, och glömde under de då varande förhållandena att "lefva som hund och katt".

"Jaja," mumlade Jens Snorensen, som alltid varit skrockfull af sig, "det här vädret har vår Herre skickat oss på halsen för svenskarnes illdåds skull; det slår inte fel."

Men efter några dagar afstannade både regn och bläst och solen stack fram mellan de sönderdelade molnen. Husväggarne torkade, barnen lekte på nytt, jagade hvarandra på bygatan; hund och katt voro åter som 'hund och katt', "sjön" i gatan sinade ut och på hafvet svärmade bornholmsfiskarne återigen om hvarandra, hemtande sin knappa föda ur djupet.

Samma afton som det var så lungt och vackert hade byns äldste, tre hvitårige gubbar och bland dem Jens Snorensen, kommit till rådpläning i och för viktiga angelägenheter. De hade tagit plats utanför Jens' stuga. Sedan de helsat hvarandra med en stum nickning sade de båda nykomne:

"Ett Herrans väder vi haft."

"Ja," svarade Jens bedröfvad.

"Nå," fortfor Hans, som bodde längst sydligt i byn, "har du haft spaning på dotter din sedan?"

Jens skakade på hufvudet. En tung suck höjde hans bröst och han nästan hviskade fram dessa ord:

"Tala inte mera om henne."

Efter en stunds samspråk angående likgiltiga ämnen inföll en obehaglig tystnad. Gubbarne tittade liksom förskräckta på hvarandra och i deras ögon kunde man tydligt läsa denna fråga: Hur skall det gå med oss? Huru kort tid svenskarne än innehaft ön, hade dock en allmän klagan öfver deras uppträdande försports, och det onyttiga mordet på St. Ols kyrkogård hade uppretat sinnena öfver hela ön. Hvert man kom hörde man öfverste Printzensköld benämnas "tyrann" med flere betecknande epiteter och från hundratals fiskar- och bondstugor utslungades förbannelser öfver hans hufvud.

Dylikt och mycket annat meddelade de tre fiskar-gubbarne hvarandra under det de ömsevis tillade sina egna funderingar i ämnet.

Solen närmade sig under tiden vestra horisonten, som här utgjordes af den lugna vattenytan, kastade en snart försvinnande stråle på spetsen af St. Ols kyrktorn, förgyllde ett halft dussin segel långt ute på hafvet, och försvann derefter. Det blef tystare efter hand och skymningen sänkte sig mer och mer öfver land och haf.

“Ja,” utbrast Snorensen suckande, och tog sig långsamt om det stora hvita haksäckget, “det är dyster tid för oss, och Gud allena vet när vi skola få hjälp.”

“Att inte kungen tänker på oss, det är besynnerligt,” utbrast den ene fiskaren och såg långtansfullt ut öfver hafvet.

“Kungen,” menade hans kamrat tviflande, “han förmår kanske inte reda sig sjelf, mycket mindre hjälpa oss. Nej, ‘hjälp dig sjelf, så hjälper dig Gud’, säger ett gammalt ordspråk, och så säger jag med.”

“Rätt sagdt, gamle Troling,” yttrade i detsamma Kristian Pedersen och steg i Fredriks sällskap fram om stugknuten. “Rätt sagdt! Om alla bornholmare tänkte så, skulle inkräktarne inte bli länge kvar här!”

“Redan återkomne,” utbrast Jens. “Då ha ni väl inte varit långt borta?”

“Åhjo, så der,” genmälde Fredrik under det Kristian gaf sig i samtal med Troling, en af de rikaste och mest ansedde fiskrarne på ön, en riktig kärngubbe, som varmt älskade fädernetorfvän, och i hvarje ögonblick stod färdig att för den offra sitt lif, om han dermed skulle kunnat återvinna friheten åt densamma. “Sedan vi gjort ett besök vid St. Ruths kyrka och der träffat några vänner, af hvilka vi fingo höra glada nyheter i afseende på sinnesstämningen i landet, måste vi gömma oss en hel dag i en håla vid kusten eftersom en svensk ströfkår huserade i trakten, indref orättmätiga skatter och upptog dryg tull på nästan allt. Derpå skyndade vi till Hasle, och der ska vi tro, att gäsningen var i full

gång. Ändå värre lär det vara i Rönne, påstodo hasleborne och söderut i Svanicke och trakten kring Nexoe har folket stort ingenting att äta. Ja," fortfor han och sänkte stämman till en låg hviskning, "hade vi blott en anförare, så skulle det inte vara svårt att rå på öfversten. Det skulle gå som en dans att köra bort honom."

Efter hand samlade sig flere bymän och qvinnor kring de samtalande. Dagens händelser utgjorde naturligtvis det förnämsta samtalsämnet.

"Ja," utbrast gamla Monica, Trolings hustru, "det säger jag och många andra, att ni ä' ena mesar allihop, som inte kan köra bort inkräktaren. Der sitter ni bara med armarne i kors och se på hur de svenske knektarne ta en omenskelig tull äfven för den minsta brödbit, och det går väl på samma sätt när utskrifningen kommer. Gud hjelpe oss arma qvinfolk, det . . ."

"Se så, Monica," afbröt mannen och lade sin breda hand öfver hennes läppar, "lägg dig inte i saker som du icke begriper."

"Begriper jag inte. Jo, det ska jag visa er. Begriper jag inte, att ni ä' ena riktiga åsnor och ynkrygar och . . . ja, begriper jag inte det, och ni med," slutade hon sin harang och vände sig med en talande åtbörd till de andra qvinnorna.

Dessa, som funnit sig mäktade förnärmade af gubben Trolings tvifvel om deras begrepp, höllo naturligtvis med den orädda Monica och skrånade om hvarandra med fulla halsar.

"Jo, visst begriper vi det," ropade en annan gumma och svängde utmanande en bröststump öfver sitt hufvud. "Jag ville bara se om svensken komme hit! Nog skulle . . ."

I detsamma kom en flock pojkar framrusande under ropet:

"Otäckingarne komma!"

"Hvilka?" sporde Kristian, som ej kunde veta hvad som de menade med "otäckingarne".

“De, som sköto Hakon, vet jag,“ inföll den störste pojken.

På Hammershuus-vägen syntes också en marscherande trupp. Den kom rakt på byn, doldes för några minuter af kyrkan, bakom hvilken vägen lopp och gjorde derefter halt vid byns norra ända.

Monica och hennes lika morska grannqvinna hade genast vid åsynen af truppen försvunnit och efter dem småningom äfven de andra qvinnorna.

Männen stannade dock kvar och betraktade hvarandra med än bekymmersamma än frågande blickar. De visste ej i dessa ögonblick hvad de skulle tänka.

“Det var bra, att vi blefvo af med de der,“ sade slutligen gubben Troling och kastade en lång blick efter sin äkta hälft, som skyndade undan allt hvad hennes korta ben det tillät, hack i häl följd af den morska grannqvinnan med brädstumpen. “De ställa då alltid till oreða, och ta’ jemnt och ständigt munnen så full, att de hålla på att storkna. Stilla, pojkar,“ ropade han derefter varnande då Kristian och Fredrik gjorde miner af att smyga sig undan. “Det skulle se miss-tänkt ut, om ni smöge er bort. Jag är äldst i laget, låt mig därför råða.“

Sedan fänrik Sköld gjort halt vid norra ändan af byn och strängt befallt sitt folk, att ej på det ringaste förgripa sig på innevånarnes lif eller egendom, gick han, åtföljd af två handfasta knektar rakt fram till de samtalande fiskrårne.

Jens Snorensen kände genast igen honom.

“Det var ni, som lät skjuta Hakon,“ ropade den gamle fiskaren och sprang fram till fänriken. “Min stäckars dotter har blifvit vansinnig. Gif mig henne tillbaka. Det är er skull att hon blifvit sådan.“

Och vid dessa ord störtade ymniga tårar ur den gamle fiskarens ögon. Icke längre mäktig sig sjelf sjönk han ned på knä, sträckte båda armarne mot fänriken och bad med hjertslitande stämma:

“Herre, om ni har en enda mensklig känsla i er,

så gif mig min stackars dotter tillbaka, eller säg hvar hon finnes, om ni vet det!"

En dödlig blekhet bredde sig öfver fänrikens kinder, då han såg den stackars fadrens djupa förtviflan och hörde hans bön. Scenen grep honom djupt, mest därför att Jens anklagade *honom* såsom Hakons mördare och upphofvet till Rikissas olycka, då han ju endast var det i andra hand. Hade han sjelf fått råda, skulle icke, såsom vi sett af det föregående, förfarits så omenskligt med Rikissas brudgum. Sedan fänriken något sanst sig efter det oväntade uppträdet, sade han:

"Du gör mig orätt, gubbe, om du vältar skulden till din olycka på mig. Jag är blott en underordnad tjenare och måste därför lyda min förmans befallningar. Hvad din dotter angår, så såg jag henne nyligen vid fästningen. Kommer hon in der, så skall hon bli väl behandlad, det lofvar jag dig, ty vi föra ej krig mot kvinnor och värnlösa."

"Åhå," utbrast i det samma Kristian Pedersen och trängde sig fram så långt han kunde till fänriken, "det syntes på Christiansö, det. Hvarför tog ni Dyveka med er?"

Fänriken betraktade några sekunder Kristians af vrede blossande ansigte. Derefter sade han lugnt:

"Hvem är du, djerfve?"

"Kristian Pedersen är mitt ärliga namn, och Dyveka min trolofvade, om du vill veta det," svarade han spotskt.

Den unge fiskarens djerfva uppträdande, som väckte allmänt och högljudt bifall hos bymännen, retade fänriken icke så litet.

"Jaså," tänkte han och en fläkt af svartsjuka genomfor hans själ, "det är fästmannen till vår vackra fånge. Ahja, ståtlig pojke, men näsvis och behöfver därför en qväsnings." Högt sade han: "Skrik inte så morskt du! Större kaxar har jag qväst i mina dagar."

Med dessa ord vinkade han åt soldaterna i ändan af byn. De marscherade hastigt fram och omringade i

en blink alla bymännen. Fredrik och Kristian försökte visserligen att tränga sig ut, men blefvo tillbakaknuffade med bajonettkolfvarne.

“Ve, tusenfällt ve öfver dig,” mumlade Kristian för sig sjelf och gaf fänriken en blick af så glödande hat, att gamle Troling, som befann sig vid hans sida, varnade honom i hviskande ton med dessa ord:

“Tag dig i akt, Kristian. Om officeren får se hur grundligt du hatar honom, skall han nog behandla dig hårdare. Lägg band på dig så länge.”

Kristian fann genast att gamle Troling hade rätt, och han försjönk derpå i en så stor likgiltighet som om han icke varit vid sina sinnens fulla bruk.

Fänriken hade emellertid tagit upp ett papper, och uppläste nu en af öfverste Printzensköld undertecknad kungörelse, enligt hvilken alla vapenföra män skulle utskrifvas och skickas öfver till Skåne, för att instickas i den svenska hären, och han slutade med dessa ord:

“Öfversten väntar nu att alla skola hörsamma kallelsen eftersom I svurit konung Karl Gustaf trohet. Hvar om icke så komma de tredska de att på lämpligt sätt tvingas att göra sin pligt.”

Under det kungörelsen, som framkallade den djupaste och tydligaste bestörtning hos bymännen, upplästes, drog sig Kristian obemärkt närmare Jens Snoresens stugdörr, som stod på vid gafvel. Den lilla stugan utgjorde nemligen en del af den ring, som omslöt kyrkbyns manliga innevånare. Hal som en ål, och gynnad af den påfallande skymningen slank han ljudlöst in genom dörren och ilade derpå fram till det lilla fönstret på bakväggen. Att öppna det och hoppa ut var mindre än en minuts verk. Några steg ifrån honom sträckte sig en låg stenmur, skiljande byn från ett utanför beläget vidsträckt stenbrott.

Kristian betänkte sig icke många minuter. Med en häftig ansats rusade han mot muren, för att i ett enda språng sätta öfver densamma. Han hade dock otur den gången, ty ansatsen var icke bättre beräknad,

än att venstra foten stötte emot de öfversta stenarne så att några af dem brakande ramlade till marken. Kristian förlorade också balansen och störtade framstupa, men reste sig genast oskadad och ilade nedbukad rakt ut i stenbrottet.

Stenarnes fall hade dragit soldaternes uppmärksamhet åt detta håll, och när de sågo en flyende karl sände de honom några kulor, hvilka dock ej träffade. Fänriken ansåg det icke vara mödan lönt att spilla mera krut på honom och befalldes för den skull att elden skulle inställas. Kristian Pedersen undkom således genom sitt djerfva mod och lyckans gunstiga bevågenhet.

Sedan han en stund qvarstannat i de vidsträckta stenbrott, som sträckte sig ett godt stycke nedåt vestra stranden, skyndade han det fortaste han kunde i riktning mot St. Ruths kyrka. Natten ljusnade mer och mer. Norrut såg han de mörka otydliga konturerna af skogen, vesterut låg hafvet insvept i en lätt grå färg, och öster och söderut fann hans blick ingenting annat att hvila på, än ödsliga hedar, här och der litet kupe-rade. En och annan dvergbuske, samt der och hvar halmtaket på någon fiskarkoja eller ladugård gjorde visserligen ett ringa afbrott i den stela enformigheten, men icke något afbrott som kunde tillfredsställa ögonen och gifva dem den efterlängtnade hvilan.

Med blickarne riktade åt det håll, der Hammershuus var beläget, stod Kristian länge och funderade, antingen han skulle styra kosan ditåt eller fortsätta längre söderut.

“Nej,” utbrast han slutligen och skakade den bredbladiga knifven, “jag vill gå mot söder och uppmana alla rättskaffens bornholmiter att gå man ur huset för att jaga bort eller förgöra våra tyranner. Dyveka står under Guds beskydd. Han skall nog inte öfvergifva oss i nöden. Men, hvart skall jag nu först gå? Till St. Ruth? Ja, det är söndag i morgon, och då passar det sig bra att inverka på fiskarne.”

Med dessa ord fortsatte han sin nattliga vandring, men icke längs de smala vägarne och stigarne, på hvilka han lätt kunnat möta svenska ströfpartier, utan öfver de obanade hedarne. Hans kännedom om ön, hvilken han och Fredrik som pojkar många gånger genomvandrat, kom honom nu väl till pass. Då solens skifva eldröd höjde sig ur Östersjön gick han in på St. Ruths kyrkogård, der han trött af den snabba vandringen, sjönk ned på en nyss uppkastad graf. Längre stred han mot sömnen, men slutligen fick den öfverhanden och invaggade den unge fiskaren i glada och sorgliga drömmar.

I St. Ols kyrkby föreföll emellertid ett häftigt uppträde, som kunnat sluta illa nog för bymännen, hade icke fänriken visat sådant lugn.

De, som blefvo föremål för utskrifningen, och bland dem var äfven Fredrik, huru mycket han än protesterade häremot, då han ju icke var bosatt i trakten, ville icke godvilligt följa med, utan satte sig till motvärn och knuffade soldaterna åt sidan när desse skulle bemäktiga sig dem. Fänrik Sköld brusade upp till en början, men sansade sig genast och beslöt att genom att inverka på de äldre få desse att öfvertyga de utskrifne om dårskapen i ett motvärn. Han sade för den skull, i det han särskildt vände sig till gubben Troling och Jens Snoresen:

“Insen I ej hur dåraktigt I handlen genom att motsätta eder konungens befallning, ty det är hans vilja att de tappre bornholmiterne understödja honom i hans företag. Derfor vill han också gifva eder alla de fri- och rättigheter, som hans egne undersåter på fastlandet och på Öland, Gotland och Åland åtnjuta. Det är något bättre det, än att lefva under jutske konungens spira. Dessutom skolen I ock besinna huru vanskligt det är för eder, att nu trotsa öfversten, ty han behöfver endast gifva en vink och edra boningar skola läggas i aska. Betänken att i Öresund och utanför Köpenhamn ligger en stark flotta, som vid första under-

rättelse skall sända hit ett tillräckligt antal fartyg för att hindra eder i fisket. Jag lofvar, att det blir inga sötebrödsdagar för er, Bornholms innevånare, om I sätten eder emot vår nådige konungs vilja. Konung Karl är inte att leka med, det har han visat polackarne och i det förra kriget äfven danskarne.“

Då fänriken slutade rådde tystnad en lång stund. De gamle fiskarne ströko betänksamt sina skäggiga och släta hakor och betraktade med sneda blickar sina yngre landsmän och knektarne, hvilka orörlige som bildstodor omgäfvade dem. De yngre yttrade ej heller något på en lång stund. Fänrikens allvarliga ord och aldra helst den indirekta hotelsen i slutet hade gjort icke så liten verkan. Det såg ut som om de en lång stund icke riktigt visste hvar de skulle gömma händerna. Icke tordes de se de äldre öppet i ansigtet, icke heller soldaterna.

Slutligen sade Fredrik, i det han dristigt steg fram till fänrik Sköld:

“Det är hårdt att behöfva tvingas till att tjena en fiende . . . men . . . men . . .“

“Inga men . . . inga men . . .“ ljödo i detsamma två qvinnoröster, den ena gäll som en hvisselpipa, den andra något gröfre. “Hvi stå ni der och mena efter,“ fortsatte den gälla stämman ilsket, “ä' ni karlar, ni? Tvy vale såd'na kräk, ni borde inte ens gå klädda i kjortlar. Bakom spiseln, der är eder plats, ynkryggar!“

Den gälla stämman tillhörde qvinnan med brädstumpen, den andra Monica. Sedan de gjort sig förvissade om att svenskarne icke genast tuttade eld på byn, vågade de sig fram igen. Under afhörandet af officerens tal hade ilskan så runnit på dem, att de icke kunde styra sina tungor längre.

Hon med brädstumpen kunde icke heller styra sina fingrar. Hon hade knappt hunnit uttala sin förkastelse om öfver byns manliga ungdom, då hon lät brädstumpen med sådan fart hvina genom luften, att den, susande förbi fänrikens ena öra, slog in fönstret i Jens

Snoresens stuga. Den ilskna käringen tog derefter till benen, men hann icke långt, förrän en soldat puttade henne i ryggen med gevärskolfven, så att hon vrålände störtade hufvudstupa ned i en med vatten till hälften fylld grop.

“Hjelp — — hje — e — elp! De mörda — — mi — i — ig!” skrek hon och sprattlade af alla krafter för att komma upp igen.

Monica och en annan qvinna fingo henne snart på det torra.

Qvällens skuggor blefvo allt djupare. Detta gaf flere af de utskrifne mod att försöka smyga sig undan. De upptäcktes dock och återfördes, somlige godvilligt, andre medelst kolfstötar i rygg och på ben.

Under hela uppträdet stodo Jens Snoresen, Troling och några andra gamla gubbar, som voro oduglige till krigstjänst fortfarande kvar utanför den förstnämdes stuga, och åsågo med vexlande känslor, dem de likvisst ej vågade gifva tillräcklig luft, huru de utskrifne kopplades tillsammans som en hop boskap och under spott och spe från knektarnes sida drefvos fram på vägen till Hammershuus.

När de hunnit så långt, att gubbarne kunde vara säkre på att fänriken icke skulle kunna höra deras ord, utropade Jens förbittrad:

“Det är inte nog med att de gjort min stackars dotter olycklig för hela lifvet, nu ha de också beröfvat oss tio par starka armar, som så väl behöfts till jorden och fisket. Ska vi inte hämnas detta, då ä vi inte längre trogne vår konung Fredrik. Jag skall säga er en gång för alla, att jag böjer aldrig min nacke under det svenska oket, rätt så gammal jag är, äfven om det komme hit en tre gånger så stor besättning till fästet. Förre få de ta den!”

“Inte jag heller, inte jag heller,” ropade de andre gubbarne om hvarandra. Qvinnorna, af hvilka en del hade sina män, en annan del sina söner med i de utskrifnes led, förenade sina jemmerrop med gubbarnes

eder, förbannelser och hotelser, och långt in på natten var det ett springande, ropande, svärjande och gråtande på St. Ols kyrkbygata, så att det såg ut som om någon "klok gubbe eller gumma" varit der och förutspått världens undergång till dagen efter. Först när den svaga morgongryningen började tydliggöra föremålen blef det lugnare i byn. Käringen med brädstumpen skrek dock aldrig värst och hon var äfven längst vaken. Hvarje gång hon passerade förbi den för henne så ödesdigra vattengropen, stannade hon alltid och spottade tre gånger ned i den, under det hon uttalade en förbannelse öfver svenskarne. Monica, som ansågs för att veta något mer än andre, hade nemligen sagt, att det skulle vara bra för att afvända i aflägsen framtid möjligen påkommande sjukdomar och trollerier.

X.

När galeren, som förde danske konungens kommissarie Holger Oldfeldt inom sina relingar, landade vid Christiansö, var mycket folk den till mötes och med glada blickar ord och åtbörder blef konung Fredriks myndige tjänsteman emottagen.

Redan innan galeren hann fram till den lilla bryggan hade kommissarien klängt upp så högt han kunde, för att se bättre. Med lystna men alltid besvikna blickar betraktade han hvar och en, som kom ned till stranden, och ofta mumlade han för sig sjelf:

"Hon syns inte ännu!"

Nej, hon, nemligen Dyveka, kunde icke synas der af skäl som vi redan känna.

Holger Oldfeldt blef mäkta orolig ju mera folk strömmade till utan att han bland detsamma såg den

qvinna, på hvilken han tänkt återigen ett år, och åt hvilken han nu hade för afsigt att erbjuda sin hand. Han sprang ned på akterdäck, gnuggade sig i ögonen, för att öfvertyga sig om, att han ännu hade sin fulla syn i behåll, samt vände sig omkring åt alla sidor, men förgäfvades han såg icke den eftersökta.

Danska galerens ankomst till öarne hade manat hvar och en att skynda den till mötes. Äfven från de två småholmarne kom folk roende af alla krafter, i akt och mening att få höra något nytt från moderlandet.

Landgången blef slutligen utlagd. Som en pil var Oldfeldt på densamma och ilade utan att knappt gifva sig tid att besvara de omkringståendes ödmjuka hälsningar, rakt emot enkan Hoy, som med långsamma steg närmade sig. Vid åsynen af den svarta sorgdräkten studsade kommissarien tillbaka och utbrast:

‘Hvem sörjer ni . . . kanske er sköna . . .’

Ordet “dotter“ fastnade honom i halsen.

Den gamla enkan såg detta och svarade genast:

“Nej, nådig herre, det är min gubbe.“

Hon omtalade derpå under strida tårar kampen den 20 maj, och slutade sålunda:

“Om ni vill göra er besvär med att gå in på kyrkogården, så skall ni få se hans graf bredvid kaplans.“

Under det Oldfeldt samtalade med enkan Hoy hade de andre öborne allehanda gissningar för sig.

‘Det är nog för Dyvekas skull han är uppmärksam mot Hoyskan,“ sade en och såg en smula missbelåten ut. Hon hade nemligen sjelf tre fullvuxna rätt vackra döttrar, som hon med en moderlig omtanke placerat så nära landgången som möjligt och med tillsägelse att göra allt för att ådraga sig Holger Oldfeldts uppmärksamhet. Kommissarien hade dock gått i land utan att se dem, och det var detta, som förtröt modren, så att hon på allt möjligt sätt utgöt sin galla öfver enkan Hoy.

En annan gumma hviskade i förtroende till sin granne:

“Det är bra för Kristian Pedersen att Dyveka är borta annars . . .”

“Åh, skräp,” afbröt grannqvinnan och gjorde en tvär knyck på nacken, “kommissarien har ändock ingenting för att han slår sina lofvar kring Dyveka. Hon är ju alldeles splitter galen i Kristian och,” fortfor hon för sig själf, under det en tung suck arbetade sig fram ur hennes bröst, “jag undrar alls inte derpå, ty Kristian är den hurtigaste pojke på hela ön. Men,” återtog hon högre, “jag kan undra hur kräket har det borta på Hammershuus!”

“Hvilket kräk?”

En skarp blick beledsagade denna fråga.

Grannqvinnan drog sig skamflat undan.

Sedan Holger Oldfeldt en stund åsett den bekymrade enkans sorg, sporde han:

“Hur mår en dotter, den fagra Dyveka, om jag törs fråga? Jag ser henne inte här nere!”

“Ack nej, herre,” svarade modren, under det hennes tårar ökade sig. “Det är för olyckligt. Ack, jag arma qvinna! Det finnes väl i hela världen inte en mor, som blifvit så hårdt pröfvad som jag!”

Oldfeldt blef riktigt förskräckt då han förnam denna klagan.

“Men, så tala då,” utbrast han. “Är det någonting, som jag kan hjälpa?”

“Nej . . . nej . . . jo . . . kanske! Ack, nådige herre, om ni kunde återgifva mig min dotter,” utropade den stackars modren och såg med nyväckt hopp i sina blickar upp till kommissarien.

“Återgifva, återgifva,” upprepade Holger Oldfeldt allt mera förvånad. “Är hon då borta?”

“Ja, herre, bortröfvad . . . bortröfvad!”

“Bort . . . bort . . . bort . . . bortröfvad!” skrek Oldfeldt och hoppade tillbaka ett par steg. “Är det sant?”

“Ja, vid den lefvande Guden!”

“Hvem är den djerfve?”

“Öfversten på Hammershuus.”

Enkan Hoy omtalade derpå omständligt huru saken hade afupit. Under hela berättelsen stod kommissarien helt och hållet mållös och det syntes tydligt att han var ett rof för de våldsammaste sinnesrörelser. Holger Oldfeldt älskade verkligen Dyveka med uppriktig kärlek. Han hade till och med innan han begaf sig af på den långa färden, som för krigets skull antogs komma att räcka nära nog en månad, kanske längre, gifvit sin i Köpenhamn bosatta ogifta syster en vink om, att det kunde hända att han kom tillbaka med en vacker hustru, samt ålagt henne (systemen) att ställa hans hem i bättre ordning.

Vi kunna då ungefär föreställa oss huru enkan Høys berättelse skulle inverka på honom. Långe stod han tyst, liksom hade han i häpenheten rent af förlorat målföret, men slutligen löstes tungbandet och han utbrast enghiskt:

“På Hammershuus skall hon inte vara länge till!”

“Tack för de orden, nådige herre,” sade gumman Hoy och fattade kommissar ens händer, dem hon varmt tryckte. “Ni förmår mycket och kan ni återgifva mig min stackars dotter, då har ni bådas vår tacksamhet.”

“Hm, hm!” hostade Holger Oldfeldt, som aldrig helst hört att hon lofvat något annat. Han ansåg dock ögonblicket att tala om sitt hjertas angelägenheter nu icke lämpligt, utan beslöt att vänta dermed till lägligare tillfälle.

Då han vandrade upp till kaplansgården, der han alltid plägade bo, kom han ihåg att han mött Kristian och Dyvekas bror. Vid minnet häraf hoppade han till.

“Nu har jag det,” mumlade han för sig sjelf. “De skulle säkerligen . . . men . . . inte förmå två personer uträtta någonting. Nej, jag vill gå annorlunda tillväga och uppbåda allt folket, det tar bättre det.”

Huru länge han grubblade härpå, så klädde sig slutligen hans tankar i dessa ord:

“Skulle inte vara mig emot om Kristian ginge . . . ginge . . . under . . . Nej . . . det . . . ?”

Kommissarien hann icke fullborda meningen, ty han var nu framme vid kaplansgården, från hvars trappa öns prest tillropade honom ett hjertligt:

“Välkommen!”

Kommissarien Holger Oldfeldt trufdes icke på Christiansö, såsom han förut gjort. Hans vän, kaplanen, försökte visserligen att förmå honom att stanna kvar ett par dagar, men Oldfeldt förebar angelägna ärenden och sade sig skola resa dagen efter. Galerens besättning erhöi för den skull befallning, att hvarje timme hålla sig färdig till afresa. Detta förtröt en stor del, som ända från förra året skaffat sig små närmare bekantskaper bland öarnes yngre qvinliga befolkning, och nu väntade att i ro få hvila ut några dagar.

Men, disciplinen var så stark (galeren var nemligen ett kronfartyg), att besättningen icke vågade knota, ty den berodde helt och hållet af kommissariens godtycke. Om han befallt att resan skulle utsträckts till hvilket land som helst, hade galerkaptenen varit tvungen att lyda. Komme sedan någon anmärkning, var det Oldfeldt, som finge bära hundhufvudet.

Under den korta tid som kommissarien vistades på Christiansö hade han sjelfmant efterskänkt den låga lifsmedelsskatt, som han annars haft rättighet att uppbära. Öbornes nödställda belägenhet i följd af kriget och det tappra motstånd de gjort vid svenskarnes angrepp bestämde honom dertill. Han visste också att regeringen icke skulle döma honom hårdt när den fick veta på hvad grund han så förfarit.

Detta tillmötesgående af en man, som haft full-

komlig rättighet att till skattens gäldande utpanta de fattige öbornes egendom, till och med båtarna, gjorde naturligtvis att innevävarne på Christiansö med ännu större erkänsla hyllade konung Fredrik, som visste att skicka dylika tjenare till sina fattiga undersåter. "Sådan herre, sådan dräng" heter det, men christiansöborne vände helst ordspråket baklänges, ty det passade bättre in med deras fundringar. De hade aldrig sett konung Fredrik, men antogo att han måtte vara en mild och nådig herre, eftersom kommissarien var det.

Morgonen efter galerens ankomst till den lilla ögruppen var Holger Oldfeldt redan tidigt uppe. Sedan han genomströfvat hufvudön och icke lemnat en enda stuga obesökt, for han, åtföljd af galkaptenen i en af fartygets båtar ut till de mindre holmarne. Alla, som sågo den besynnerliga färden, undrade storligen hvad den gälde. Väl sporde nyfikna qvinnor de båda roddarne om saken, men desse skakade blott på sina hufvud och sågo mystiske ut. De sade icke heller ett enda ord, så att de nyfikna gingo lika kloka derifrån som de kommit dit.

På eftermiddagen skulle galeren afgå. Lika mycket folk hade samlats för att åse afgången, som vid dess ankomst. Det visade sig nu hvad kommissariens besök i stugorna hade gällt. Utom besättningen gick äfven en stor del af den vapenföra öbefolkningen ombord på galeren.

Varma handtryckningar, ömma löften, trofasta blickar vexlades å ömse sidor, derpå försvann galeren ur sigte.

Oldfeldt gick icke långt. Andra dagens eftermiddag varnade en af posterne på Hammershuus ett segel närma sig. Öfversten rusade upp i tornet och med honom en stor del af besättningen.

"Hvad flagga för han," frågade Printzensköld och satte båda händerna öfver ögonen. "Är det någon, som kan se det?"

Efter en stund sade korporal Lans, som också var närvarande:

"Jag tycker, att det är jutsk flagga."

“Åh, du är tokig,” inföll öfversten hånleende. “Ett jupskt segel törs inte hit till dessa farvatten.”

Galeren kom emellertid närmare. Men, den seglade icke rakt på Hammershuus, utan gjorde sina lofvar der utanför på ett särdeles misstänkt sätt. När den kom så nära, att öfversten, fastän otydligt, kunde urskilja folket på galeren, sade han till Lans:

“Gif honom en varm helsning, så att han ser att vi äro vakna. Jag tycker han borde ha så mycken skam i sig, att han åtminstone visade sin flagga, så att man kunde se hvad han är för en gynnare.”

Några minuter derefter blixtrade det till från Hammershuus och en kula slog ned endast några alnar från galeren.

“Besitta och anfäkt,” röt Holger Oldfeldt, “de äro vakna deruppe. Upp med flaggan så att de hundarne få se, att det är danske män, som de ha att göra med!”

Den danska flaggan hade knappt nått toppen, förr än en liflig skjutning började från fästningen. Ingen enda kula hann dock fram af den orsak att galeren behändigt vände och förstörde afståndet mellan sig och fästningen.

Peter Stark hade en stund stått lutad mot det låga bröstvärnet och grubblande skådat ut öfver hafvet. Det syntes som om han besjälades af en idé, men saknade ord, för att uttala hvad han tänkte. Efter mycket harklande utbrast han slutligen:

“Öfverste, förlåt att jag säger hvad jag tänker.”

“Säg du ut, Peter,” menade Printzensköld. “Du brukar ibland inte tänka så galet.”

Peter kände sig icke så litet smickrad af dessa öfverstens ord. Sedan han några ögonblick betraktat sina omkringstående kamrater med en mine, som tycktes säga så mycket som: grämer det inte er, att öfversten är så nedlåtande mot mig, utbrast han:

“Jo se, jag har tänkt, att de der nere,” och med dessa ord pekade han på ett halft tjug större och mindre segel- och roddbåtar, dem svenskarne genast vid sin

ankomst bemäktigat sig, "kunde vara i fara för juten, om de ligga der. Jag har . . ."

"Ja, det har du minsann rätt i," afbröt öfversten och klappade Peter på axeln. "Du är, fördöme mig, inte hälften så dum, som du ser ut att vara," fortfor han skrattande utan att låtsa märka den surmulna uppsyn, som hans trotjenare gjorde vid denna hans föga smickrande jembörelse, hvilken kom de andre att sända den stackars Peter en och annan hånfull blick. "Peter har rätt. Får juten tag i båtarne, så äro vi inestängde här. Fort därför ned och drag upp dem ett godt stycke på land. Två poster skola derefter vakta dem natt och dag, ty hvem vet, om inte den satans galeren ligger i hemligt förstånd med öbefolkningen."

"Det ser åtminstone så ut," svarade kapten Eek, öfverstens närmaste man. "Om jag vore i edert ställe, skulle jag . . ."

Kapten afbröt här sjelf sitt tal och lade ena fingret fundersamt på näsan.

"Hvad skulle ni göra," inföll Printzensköld otåligt. Han litade nemligen mycket på sin kapten, den han kände för att vara en ovanligt käck och insigtsfull officer.

"Jag skulle utan vidare krus anfalla honom," svarade kaptenen raskt.

"Det vore ett alltför djerft vågstycke," menade Printzensköld fundersamt.

"På dagen, ja," inföll kapten Eek, "men om natten då . . ."

"Ni glömmar, min bäste kapten, att vi ha öppna hafvet för oss, och att det nästan vore att gå en säker död till mötes, att med våra öppna båtar våga oss på honom. Innan vi hinna halfvägs till hans bredsida, kunna vi vara skjutne i sank."

"Sannt, öfverste, men om han ej har några kanoner?"

"Kanoner! Inga kanoner!" utbrast öfversten med rätta förvånad öfver ett dylikt antagande. "Inga kano-

ner i krig. Hvilket fartyg tror ni löper ut försvarslöst nu för tiden från danska, svenska och norska hamnar. Nej, min bäste kapten, det är lika säkert som amen i kyrkan, att den der gynnaren för kanoner, men jag har nog genomskådat honom: han är listig som en räf, den karnaljen.“

“Hur så,“ menade kaptenen, som icke begrep öfverstens ord.

Öfversten svarade:

“Han vill helt enkelt öfvertyga oss, att han är försvarslös på det att vi ska rusa rakt i hans gap, men se den gången bedrager han sig, det är säkert. Här äro vi skyddade. Ingen skall kunna drifva oss härifrån.“

Då öfversten uttalat dessa öfvermodiga ord skyndade han ned från vallen, för att se till att hans befallning angående båtarna punktligt utfördes.

XI.

Korporal Lans var, såsom vi af det föregående kunnat inhämta, en man af ganska stor betydenhet bland sina kamrater och underlydande. Att gifva honom denna betydenhet bidrog icke allenast hans höga ålder och större erfarenhet, utan aldra mest hans flädfria käckka uppträdande och rena karakter. Gubben var också med sig sjelf innerligt nöjd öfver, att hans samvete ej tyngdes af några sådana bedrifter, som vanligtvis i ett krig utföras, och han kunde med större tillfredsställelse än mången annan se tillbaka på sitt förflutna lif.

Gubben Lans var god som ett barn. Han nändes knappt göra en mask för när. Men se, Sveriges ovän och hans konungs fiende dem kunde han ibland gå rätt illa åt. Vid dylika tillfällen lade korporalen visst icke fing-

rarne emellan, och olycklig den, som råkade ut för hans slängar.

Lans tyckte icke om att bli störd i sina funderingar sedan fänrik Sköld aflägsnat sig. Dennes ord hade nemligen gjort gubben ett ofantligt stort hufvudbry.

“Är han kanske kär i flickan,” tänkte korporalen och strök sig fundersamt öfver skägget. “Hm, hm, det är en farlig sak för honom, ty jag har märkt att öfversten också tittar liksom en smula kärvänligt på den der skönheten från Christiansö. Jaja, fager är hon, det är sannt, och i krig råka hjertan lätt i brand, det vet jag bäst med mig sjelf. Men . . . se så . . . nu får jag inte vara i fred längre. Anamma och regera!”

Det var i dessa ögonblick som de nämnde soldaterna rusade in.

“Nej se, der sitter gubben Lans, den gamle tvärviggen, och grubblar öfver sitt syndaregister,” utbrast en ung soldat, som njutit af fältlifvet bara ett par månader. Soldatens ton var så hånande och hans blickar så utmanande, när de fästes på den hederlige korporalens anlete, att Lans fann sig föranlåten att svara:

“Syndaregister,” utbrast han därför och gaf den unge spolingen ett par så skarpa ögon, att han drog sig ett par steg tillbaka. “Undrar bara hvems syndaregister som är störst, ditt eller mitt! Hur var det med dig vid landstigningen på Christiansö, Jerker? Inte såg jag dig i första leden fastän du ändock skrutit öfver ditt mod, och inte heller såg jag till dig när kampen var slut. Nej, du låg kvar i båtarna, du, och detta är det värsta syndaregister som en knekt kan ha. Var en annan gång inte så bred i munnen, men större i handling, så gör du väl.”

Dessa ord gjorde att den öfvermodige Jerker rodnade som en pion och drog sig skamflat åt sidan, ty han visste med sig sjelf att korporalens ord voro sanna från början till slut.

“Säg aldrig någonting till gubben när han är i

den Lenan,“ hviskade en kamrat till Jerker. “Då bits han som en varg, annars är han from som ett lam.“

Sedan ett skrangligt bord blifvit placeradt framför spisen, i hvilken eldbrasan blifvit uppgjord dels för att i någon mån dra ut fukten, som dröp utåt väggarne, dels för att mildra den genomträngande källarkyla, som gjorde att man icke kunde vistas lång tid i vaktrummet utan att känna sig nästan stelfrusen, togo så många som kunde plats omkring detsamma. Ett par tärningar kastades upp. Gubben Lans, som icke sjelf spelade, makade sig åt sidan för att vara en overksam åskådare, ty han tyckte mycket om att se på “huru andra klädde hvarandra“, såsom han alltid uttryckte sig, då någon som ej kände hans vanor, ville truga honom att vara med. Och han brukade då följa spelet med lika stor uppmärksamhet, som om han sjelf vore deltagare deri.

Spelet hade icke fortfarit länge, innan Jerker förlorat sin halfva månadssold. Den unge soldaten, som var en spelare af aldra värsta slaget, och som hade varit tvungen att taga värfning sedan han i hembygden spelat bort den lilla gård han fått i arf af fadren, satte genast ut den andra hälften af solden.

“Du är galen, Jerker,“ sade hans granne och stötte honom i sidan, “på detta sätt går det ju tokigt för dig.“

“Hm, hm,“ tänkte gubben Lans, der han med hufvudet lutadt i ena handen, alvarligt betraktade Jerkers lidelsefulla och bleka anlete, “han skulle nog sätta ut sin själs salighet med om han kunde.“

Huru sanna korporalens tankar voro, det visade sig genast. Jerker, som i ett enda tag förlorade äfven denna halfvan af sin sold, utropade hånande, under det han svängde den till hälften utdruckna ölbägaren öfver sitt hufvud, så att drycken stänkte ut på de omkring-sittande och äfven korporalen fick sig en klunk rakt i ansigtet:

“Det är ingenting att hålla på! Är det någon, som vill ha min själs salighet, så . . . ha . . . ha . . . ha! Jaså, det finnes ingen? Nåja, den är väl inte

värd många örtugar kan jag tro, men se ni, uniformen får jag inte sätta ut och nånting annat har jag inte! Kör till! Är det någon, som vinner, så får han . . .“

Nu kunde ej gubben Lans hålla sig längre. Nästan lika blek i synen som Jerker, men blek af harm och rättmätig förtrytelse, reste han sig upp och gick fram till den öfvermodige och rusige knekten, lade sin stora tunga hand på hans axel och sade :

“Enländige stackare, är du en rätt krigsman, du! Nej, ett utskum, som aldrig borde ens få titta utom arrestdörren, och så sannt jag lefver ska' du inte denna dag sitta inom lås och bom. Och så hädar du Gud, du fege storskrytande pultron. Din själs salighet, den är som du nyss sa', inte värd många örtugar, men tror du, att inte Guds straff förr eller sednare träffar dig för ditt öfvermod? Jo, derpå kan du vara lika så säker som att du nu ska' i arrest! Marsch med dig!“

Jerker hade också rest sig upp. Hans förut snöhvita anlete hade blifvit purpurrött vid korporalens ord. Ruset tog honom mer och mer och som han hade ett dåligt ölsinne, utfor han mot gamle Lans i de gröfsta tillmälen hån kunde hitta på. Icke nöjd härmed rusade han slutligen på gubben, sedan han först ryckt till sig en vid gluggen stående muskött.

Spelet hade naturligtvis genast upphört. Alla rusade upp och skockade sig kring Jerker och koporalen, samt försökte till en början med goda ord, men när dessa icke hjälpte, med våld att hindra honom från att utföra sin galna föresats. Men Jerker var vig som en katt och slank alltid undan angreppen, samt rusade med geväret i högsta hugg på Lans, under det han skrek medan hans ögon vildt rullade omkring åt alla håll:

“Du har länge gnatat på mig. Sådant tål jag inte. Nu ska' du få för alltsammans!“

Gamle Lans var dock icke den, som fruktade ett handgemäng. Lugn och högre st mottog han Jerkers anfall, afvärjde kolfslaget och grep den rusige knekten i strupen, samt kastade honom handlöst ned i en vrå

af vaktrummet så att Jerker förlorade sansen. Derpå befallde han:

“För genast in honom i arresten.”

Upträdet mellan korporalen och Jerker hade gjort de andre nyktre. Ingen enda röst höjde sig till förmån för Jerker och om det äfven funnits någon, som velat taga parti för honom höll betänkligheten honom tillbaka. Lans hade nemligen stort inflytande hos öfversten, det visste man, och dessutom var han ju deras förman.

Utan gensägelse blef därför Jerker i ännu medvetslöst tillstånd inburen i arresten, ett lågt och smalt hål med en jerngallrad glugg uppe vid taket. Ett par smutsiga och nästan halfruttna halmkärvar var den bädd som bestods.

Då Lans sett att hans befallning blifvit till punkt och pricka verkställd stoppade han nyckeln till arrestrummet i fickan och skyndade genast ut för att underätta kapten Eek eller öfverste Printzensköld om förhållandet.

Upträdet var inom några minuter glömdt. Spellet fortsattes med oförminskad ifver; ölbägarne gingo fortfarande flitigt laget rundt; de afbrutna samtalen och knektvisorna upptogos åter. Tobaksröken hvälfde sig i tjocka moln upp mot taket, och då kapten Eek inträdde, åtföljd af Lans och den tillkallade fältskären, ryggade han tillbaka redan i dörren.

Samma gång som ledde till det ofvannämnde arrestrummet var längre in upplyst af den dager, som högst sparsamt föll in genom en liten glugg i sjelfva fästningsmuren. Gluggen, som var så trång, att knappt nog en människa af vanlig storlek kunde krypa in genom den, låg blott ett par alnar ifrån marken. Den hade i forna tider varit försedd med starka jerngaller för att hindra fångarne från att rymma och nyfikne besökande från att komma in.

I följd af en mängd remnor i den gamla hop-sjunkna fästningsmuren var gluggen knappt synlig utifrån, och många af fästningens kommandanter, Printzen-sköld sjelf inbegripen, visste icke ens om att gluggen fanns der.

På sednare åren hade de djupa fängelsehålorna icke begagnats, hvadan ingen mensklig fot beträdt gångarne der nere längre än till det ofvan nämnde arrestrummet. Det tjocka luft, som under åratals hållits instängd der, hade afskräckt hvar och en från att våga sig på forskningar längre in. Derfor hade gluggen icke heller blifvit upptäckt från den sidan.

Det var genom denna glugg som den vansinniga Rikissa försvunnit utan att posten märkt det. Sedan hon väl hunnit in i gången satte hon sig på en från väggen utskjutande sten och började vagga fram och tillbaka, under det hennes glanslösa ögon, förut så tindrande af lycka och kärlek, nu stirrade omkring i den mörka gången.

“Hu-u-u, jag fryser,” huttrade hon och kände på de fuktiga väggarne. “Hvar är jag; inte kan detta vara det skimrande slott som min dufva bor i? Här är ju mörkt och kallt. Men kanske de glömt att tända kronorna ännu. Besynnerligt att ingen sett mig, och dock är jag väntad. Jag är prinsessan från solen, ja just från solen, ha, ha, ha,” och hennes vansinniga skratt ljud så doft och hemskt i gången, “men nog har jag det varmare hemma. Hu-u-u, jag vill säga till dem att tända ljusen.”

Under dessa för en vansinnig hit och dit sväfvande föreställningar skyndade hon framåt det fortaste hon kunde i den tanken att hon gick på en jemn yta. Men den stackars Rikissa hade icke tagit många steg förrän hon snafvade på en upphöjning i gången och föll framstupa. I fallet slog hon pannan så våldsamt i väggen, att hon förlorade sansen.

Efter ungefär en timmes dvala vaknade hon upp och för med handen öfver pannan. Den var fuktig och hon kände någonting vått, som klubbade vid handen. För mörkret kunde hon ej se hvad det var. Ur ett ganska djupt sår i pannan rann ymnigt med blod.

Den stackars vansinniga fortsatte dock sin gång, men numera långsammare och trefvade sig fram längs väggen med båda händerna.

Plötsligt stannade hon. Menskliga röster nådde hennes öron. Hon kröp tillsammans utmed muren liksom ville hon tränga in i densamma och höll andan i den högsta ångest. De röster hon hörde kommo från soldaterna när de förde in Jerker i arrestrummet.

Rikissa hörde dörren slås igen och låsas, och hon öfvergaf sin ställning bredvid muren. Då soldaterna gingo tillbaka till vaktrummet smög den vansinniga efter dem i hack och häl, men hon hann icke igenom dörren så fort som de, utan måste stanna utanför i den mörka gången. Den stackars flickan darrade af köld och tänkerna skallrade mot hvarandra.

Inifrån vaktrummet hördes genom dörren ett delvis högljudt delvis svagt sorl från de larmande soldaterna. Det susade och brusade för den stackars Rikissas öron och såret i pannan sved med hvarje minut allt mera. Hon var nära att förlora sansen och måste stödja sig mot väggen för att ej falla.

Slutligen gaf hon till ett anskri då rättorna började kila hit och dit och till och med angripa henne, rusade mot dörren och stötte våldsamt emot den. Stöten var så häftig att Rikissa kom nästan hufvudstupa in i vaktrummet, och det just i samma ögonblick som kapten Eek gjorde sitt inträde dit.

Den vansinniga Rikissas plötsliga uppträdande just ifrån den gång, der soldaterna aldrig minst kunde ana att någon menskelig varelse befann sig; hennes vilda utseende, ytterligare mera afskräckande genom hennes blodiga ansigte, gjorde att förskräckelsen blef allmän.

“Det är en afgrundsande,” ropade en.

“Fly, fly,” skreko andra; “ingen kan strida mot öfvernaturliga makter.

Äfven kapten Eek studsade när han varseblef den vansinniga, som, stirrande åt alla sidor, stod midt på golfvet, omgifven af knektarne, hvilka med förskräckta blickar betraktade den ovälkomna uppenbarelsen.

En af soldaterna hade varit med på St. Ols kyrkogård då Hakon blef skjuten. Han kände genast igen Rikissa och meddelade kaptenen orsaken till hennes vansinne. Eek hade visserligen förut hört samma berättelse, men då icke fästade den tillräckligt i minnet.

“Stackars flicka,” sade han därför så högt, att Rikissa skulle höra det.

Vid ljudet af dessa ord vände sig den vansinniga mot kapten och blickade stirrande in i hans ögon. Derpå for hon åter igen med handen öfver pannan och då hon drog den tillbaka, var den full med blod. Hon studsade tillbaka för några ögonblick, men hemtade sig genast och utbrast:

“Du stackrar mig, du. Inte skall du göra det! Jag är en prinsessa från solen och har kommit hit för att träffa min brudgum, som är konung här. Det är visst du! Ja, nu känner jag igen dig, men du tyckes ha glömt mig. Kommer du inte ihåg när du var uppe i solen; der brann alldeles som här, och var så varmt som der inne,” fortsatte hon och pekade på den flammmande spiselelden. “Vänta skall du få se; jag skall gå in dit, och du kommer väl efter, om du ännu älskar mig. Kom, kom, der inne skall vårt bröllop stå, men,” fortsatte hon och pekade på knektarne, “du får inte glömma att ta allt ditt hoffolk med dig. Oh, det blir ett ståtligt bröllop, lika fint och vackert som danske kungens, ja, mycket vackrare. Kom nu! Du dröjer! Ha, ha, ha, skulle du ångra dig? Är jag inte vacker, jag? Men jag går i förväg, så kommer du snart efter vill jag tro.”

Med dessa ord närmade sig den olyckliga spiseeln, men knektarne hade, utan att kapten Eek behöfde göra

dem uppmärksamma derpå, redan ställt sig i dubbla led framför spisen.

Då Rikissa såg att hon ej kunde utföra sin föresats, rätade hon stolt på sig och sade:

“Gå ur vägen, jag är en mäktig prinsessa.”

På en vink af kapten Eek hade emellertid Lans och ett par andra handfasta karlar närmat sig den vansinniga och under förevändning att de skulle följa henne till bröllopsgården der inne i elden, fattat henne om armarne.

Den olyckliga måtte dock ha insett att hon var föremål för ett bedrägeri, ty med en snabb rörelse slet hon sig lös, gaf till ett vildt skri och störtade ut genom dörren, innan någon kunde hindra det. Under upphäfvande af de vildaste rop och med fraggan kring läpparne rusade hon fram på borggården, der hon genast fick sigte på öfversten, som fundersamt gick der fram och tillbaka.

Kapten Eek, korporal Lans och ett par andra knektar voro henne dock hack i häl och den förstnämnde ropade af alla krafter till de på borggården arbetande soldaterna, att taga fast den vansinniga.

Vid dessa kaptenens rop vände sig öfversten om. Hans ögon mötte den vansinnigas, och han ryggade förfärad tillbaka. I de första ögonblicken påkom honom den tanken, att det var hans grymhet, som gjort den stackars flickan vansinnig och en känsla af förebråelse fångslade hans själ. Men länge skulle ej denna känsla blifva varaktig hos honom.

Då Rikissa fick syn på öfversten störtade hon med ett vildt skri rakt på honom. Hennes rörelser voro så snabba, att oaktadt öfversten försökte att undvika det ovälkomna famntaget, lyckades det honom likväl icke. Den vansinniga hängde om hans hals och hennes nedblodade ansigte tryckte sig mot Printzenskölds under det hon skrek:

“Så har jag dig ändtligen. Nu släpper jag dig inte.”

Efter flere fåfånga försök lyckades det slutligen knektarne att frigöra sin öfverste från det mindre kärkomna famntagat. Rikissa blef stadigt fasthållen. Alla hennes försök att bli fri misslyckades.

“Hur har denna vansinniga qvinna kommit hit in,” sporde slutligen öfversten strängt, sedan den skakning, som bemäktigat sig honom, upphört. “Hvem har släppt in henne?”

Ingen kunde säga hur Rikissa hade kommit in i borgen. Kapten Eek omnämnde hennes första oväntade uppträdande inne i vaktrummet, och sade till slut:

“Jag kan inte förklara hennes vistande här på annat sätt, än att det i någon af gångarne måste finnas något hål, som vi ej ännu kunnat upptäcka.”

“Ja, det är temligen klart,” svarade öfverste Printzensköld, “ty genom tjocka stenvuren har hon inte kunnat komma, äfven om hon eger förmågan att antaga en myras gestalt. Gå genast, kapten, och undersök gångarne, men inifrån.”

Sedan kaptenen aflägsnat sig funderade Printzensköld en stund på hvad han skulle göra med den vansinniga. Slutligen sade han:

“För ut henne igen och låt henne löpa sin kos. Här inne får hon inte vara.”

“Nej, öfverste, så grym kan ni väl ej vara. Är det inte nog med, att ni är skulden till hennes nuvarande tillstånd. Vill ni också nu öka hennes olycka!”

Med dessa ord trängde sig Dyveka fram mellan soldaterne och stod snart framför den med rätta förbluffade Printzensköld. Den unga fiskarflickan var i dessa ögonblick så vacker och hade ett så naturligt befallande sätt, att knektarne sjelfvilligt drogo sig åt sidan.

“Hvad vill detta säga,” skrek Printzensköld sedan hans förvåning någorlunda lagt sig. “Huru har du kommit ut?”

Vid dessa ord gaf han den i närheten stående

Peter Stark en både sträng och frågande blick. Dyveka observerade den och sade ädelmodigt:

“Det är inte han, som släppt ut mig, jag har sjelf gått ut.”

En pinsam tystnad inträdde. Härunder gick Dyveka fram till den ännu våldsamt arbetande Rikissa, såg henne allvarligt och mildt i ögonen och sporde derpå:

“Känner du igen mig, Rikissa?”

Soldaterna hade instinktmässigt slutit en ring omkring de båda kvinnorna. Drifven af en okänd förtrollning närmade sig också öfversten.

“Känner du igen mig, Rikissa?” sporde den vackra fiskarflickan för andra gången, men nu med betydligt lenare stämma.

Vid ljudet af sitt namn for en stråle af förnuft in i den vansinnigas bröst.

“Heter jag Rikissa,” mumlade hon under det hon synbarligen för sig sjelf letade i sitt minne efter någonting. “Ett vackert namn. Du ser god ut, alldeles som en hofdams i solen. Har du kommit med bud från min fader? Säg honom då att jag snart skall hålla bröllop, sedan kommer jag hem. Men res genast hem och berätta för solens konung, att det rike, som min brudgum herrskar öfver, är vackert, men här är så förskräckligt kallt. Hu — u — u, jag fryser!”

Med dessa ord sjönk den arma vansinniga skälfvande af köld i armarna på soldaterna. I stället för att hennes ansigte tillförne varit glödande, blef det nu snöhvitt och hela hennes kropp skakades som af en frossa.

“I detta tillstånd vill ni väl inte köra henne på porten igen,” sporde Dyveka och vände sig till öfversten, som med vexlande sinnesrörelser åsett uppträdet. “O, nej,” fortfor hon och sträckte bedjande båda händerna mot honom, “gör henne ej mera illa än ni redan gjort! Låt henne få bo hos mig, kanske att hon blir bättre om hon får tjenlig vård.”

Det var i dessa ögonblick omöjligt för öfverste Printzensköld att emotstå Dyvekas böner. Också rann honom den tanken i sinnet att hans vackra fånge skulle ha svårare för att fly undan om hon hade någonting så ömtåligt att sköta som en vansinnig människa. Han gaf för den skull sin tillåtelse till att Dyveka finge ha den stackars Rikissa under sin vård. Medvetlös blef denna för den skull uppuren till den kammare, som boddes af den vackra fiskarflickan.

De tankar, som under denna sorgliga färd syssel-satte Dyveka voro många och djupa. Hon kände med sig sjelf, att hon icke snarligen skulle få en glad dag. Allt såg hon i mörkt, och då hennes blickar föllo på Rikissas bleka anlete, smög sig denna tanke oemotståndligt på henne:

“Gud, om jag skulle få samma öde! Kristian, Kristian, hvar är du som inte kommer till min hjälp.”

Den stackars flickan dolde ansigtet i händerna och snyftade sakta.

“Se så vackra jungfru,” sade en af de knektar, som buro den vansinniga, “var inte ledsen ni. Ni får det nog bra. Öfversten är rik och mäktig och då ni blir hans hustru ska' ni må som perla i guld.”

På detta sätt yttrade sig de simple knektarnes deltagande, utan att de tänkte på, att deras ord voro som dolkstygn i den unga flickans själ. Hon svarade dock ingenting, utan aftorkade tårarne och följde sedermera under oafbruten tystnad det sorgliga tåget upp för de slingrande trapporne.

Hack i häl efter henne gick Peter Stark. Han hade fått en duktig skrapa af öfversten derför att han ej bättre sett till fången. Han svor i följd deraf många och dyra eder för sig sjelf att han en annan gång skulle se bättre upp. Då och då gjorde han försök att tilltala Dyveka, men när han på alla sina frågor icke erhöll så mycket som ett halft ord till svar, iakttog också han tystnadens vältalighet.

XII.

Kristian vaknade icke förr, än en kraftig hand ruskade honom och en grof stämman skrek i hans öra:

“Hvad är du för en skojar, som — — —“

En gäll och ilsken qvinnoröst afbröt i detsamma karlstämman:

“Och så har den lurken till på köpet gått och lagt sig på far mins graf, som jag sjelf gjorde så fin i går afton. Se bara hur han tråkat ned blommorna. Är det skick och reson. Om byfogden snart komme hit, skulle han få sätta den skojar i kurran. Det är väl en vanlig lösdrifvare eller . . .“

“Eller också en fördömd svensk,“ afbröt i sin ordning en annan lika gäll qvinnostämman.

Kristian hade under tiden rest sig upp och gnuggat sömnen ur ögonen. Han kastade först en mönstrande blick på sig sjelf och såg då att hans kläder voro i oordning, nedsmutsade och öfverhöljde med blommor och blad från den nyss utpyntade grafven. Hade han på natten sett att den var så iordningsställd, skulle han helt visst valt sig en annan sofplats. Nu var det emellertid för sent och han måste för den skull underkasta sig smädelserna af det efterhand i ännu större mängd tillströmmande kyrkfolket.

Men då smädelserna och skällsorden blefvo allt för svåra, utbrast han:

“Hvad är det för ett sakramenskadt oväsen för några blommors skull! Se här har ni betalning för dem!“

Och med dessa ord kastade han några kopparslantar framför fötterna på den gumma, som först afbrutit karlens otidigheter. Kristian hade blifvit arg öfver kyrkfolkets bemötande och han fortför:

“Heldre än att stå här och träta på mig, borde

ni se till på hvad sätt ni skulle kunna göra er qvitt svensken, tycker jag!"

"Hvem är du, som talar sådana ord," sporde en gammal och reslig bonde, i det han gick Kristian rakt på lifvet och såg honom stinnt i ögonen. "Du tyckes vara en karl med ruter i?"

Kristian nämnde sitt namn.

"Ah," utbrast den, som nyss ruskat honom upp ur sömnen, "är du Kristian Pedersen från Christiansö?"

"Ja, det är jag."

Scenen förändrades inom några ögonblick.

"Välkommen då," fortfor väckaren och räckte Kristian handen. "Se så, tänk inte mera på hvad som förefallit. Jag kände far din ganska väl; det var en rask och duktig gubbe. Vi ha haft många äfventyr ihop på sjön, han och jag."

"Hvem är *du* då?" frågade Kristian ur hvilrens bröst harmen och vreden redan bortblåst.

"Ah, känner du inte igen honom," ropade i det samma en stämman ur hopen. "Det finnes väl knappt på hela Bornholm en enda pojke, som inte känner till Sill-Jan!"

Den med detta öknamn utmärkte gjorde en hastig rörelse åt det håll, hvarifrån den opåkallade stämman förnummits.

"Åh, tro honom inte," utbrast Sill-Jan, såsom vi vilja benämna honom, "det är bara afundsjuka, som gör att han hugger på mig. Se du, du ska tro att jag har en förunderlig lycka i mitt fiske, och det förstås, grämer de andre."

"Ja, just så är det," inföll Sill-Jans klotrunda gumma med mindre gnällande stämman än förut. "Men," fortfor hon och satte den lilla trubbnäsan i vädret, "det är bra, för ju mer afundsjukt folket är på oss, desto bättre få vi det. Kom ihåg det, ni," slutade hon och gaf den, som yppat mannens öknamn, en ljungande blick.

Tack vare den der lilla vänskapliga trätan hade

ett godt förhållande uppstått mellan Kristian och de kyrkbesökande, och snart var man i gång med att afhandla bästa sättet att motsätta sig öfverste Printzen-skölds befallningar.

Efter gudstjenstens slut samlades för den skull alla i den närbelägna socknestugan, för att öfverlägga om hvad som skulle göras. Många förslag väcktes men alla förkastades. Slutligen sade Kristian:

“Det aldrig bästa är att ni förhålla er lugna så länge. Dagen när det skall bryta löst få vi nog veta. Endast det vill jag ha ett säkert och bestämdt svar på, om ni ä' med om saken?”

“Naturligtvis! ja, ja! Skulle vi inte det! Död åt inkräkterne!” ropade alla om hvarandra.

Samma dags afton satt Kristian i Sill-Jans stuga och språkade om de sednaste händelserna. Fiskaren var dock mera böjd för att tala om de äfventyr som han och Peder, Kristians far, upplefvat tillsammans. Hans breda mun drog sig till ett högst egendomligt leende då han kom till uppträdet i Nexøe under en af höstmärknadsdagarne några år före Peders död. Märknaden var besökt af ovanligt mycket folk och köplusten särdeles stor. Till och med från Köpenhamn hade en handelsman infunnit sig. Bland annat kram hade han också med sig porträtter af konung Fredrik. De voro nästan gräsliga att se på, och då Peder, som under dagens lopp råkat få sig en liten florshufva, fick syn på dem, utbrast han, utan att vidare tänka på följderna:

“Hvad är det der för ett kräk?”

Nu hade Peder en ovän i fiskaren Hans Lager. Denne hade nemligen i ungdomen varit Peders rival, blifvit slagen ur brädet, och detta nederlag kunde han aldrig smälta. Han hade för den skull svurit i sitt hjerta, att hämnas så fort anledning dertill gäfves.

Hans Lager skyndade för den skull genast till byfogden och omtalade det yttrande, som Peder haft om kungen. Detta var mera än fogden, traktens myndigaste man, kunde smälta. Han tog genast ett par handfasta

karlar med sig och häktade Peder just som denne skulle begifva sig på hemvägen. Peder anklagades derefter för majestätsbrott och fick sitta mer än åtta dagar på Hammershuus. Slutligen kom bud från Köpenhamn, att fången skulle frigifvas. Den man, som hade dylika usla porträtt af landsfadren till salu, borde i stället anhöllas och straffas, stod det i brevet som byfogden erhö, men köpmannen hade redan lemnat Bornholm, och återkom aldrig mera dit.

Sill-Jan målade Peders äfventyr med så lifliga färger, att Kristian tyckte sig se hela förloppet sådant det var. Han afhörde också uppmärksamt berättelsens skildring och när denna slutade tyckte han att Sill-Jan nog kunnat fortsätta ännu mera.

Men natten hade redan inbrutit och det var tid att gå till hvila. Kristian hade också redan aftagit tröjan, då ett buller utanför den i närheten af kyrkan belägna stugan, kom honom att spritta till. Det lät alldeles som gevärsskrammel der ute.

Kristian och Sill-Jan betraktade hvarandra forskande några minuter. Till slut utbrast den förstnämnde:

“Antingen spökar det, eller också är det svensken.”

Kristian hade instinktmessigt dragit sig undan till en vrå i stugan. Med några ord omtalade han derpå sin flykt från St. Ols kyrkby och slutade sålunda:

“Finnes här något ställe der jag kan gömma mig? Får svensken tag i mig så är det slut med friheten.”

Sill-Jan öppnade en lucka i golfvet och då visade sig nedgången till en källare.

‘Der,’ sade han raskt. “Skynda på!”

Kristian var redan halfvägs framme mot luckan, då dörren för en våldsamt knuff sprang upp och två svenske soldater visade sig på tröskeln.

Sill-Jan och hans gäst betraktade hvarandra med frågande och bestörta blickar. De ville tala, men orden fastnade i halsen.

Medan den ene soldaten höll vakt vid dörren, gick den andre fram till Sill-Jan och sporde med barsk ton:

“Är det du, som rår om stugan?”

“Ja,” svarade fiskaren med kufvad vrede. “Hvad är det frågan om?”

“Har du några båtar?”

Nu kunde ej Sill-Jans hustru, som hittills icke blandat sig i samtalet, hålla sig längre tyst. Med armarna i sidorna och näsan i vädret gick hon rakt på soldaten och skrek med en stämman så gäll och ilsken, att knekten ofrivilligt drog sig några steg tillbaka:

“Hvad vill du då?”

Denna rättframma fråga gjorde soldaten svarslös för några minuter. Slutligen sade han sedan han väl hunnit hemta andan:

“Jag vill inte byta ord med dig, käring. Hvar ha ni edra båtar?”

“Våra båtar,” utbrast den modiga gumman och satte näsan ännu högre i vädret. “Vi skulle då ha mer än en båt. Det vet jag visst, en sådan dum fråga. Undrar hur många fiskare som ha fått ha sina båtar i behåll! Det finnes allt många, som skulle känna igen dem vid Hammershuus.”

“Var du lagom näsvis, käring,” skrek soldaten hotande. “Såna der har jag sett i synen en gång förut!”

Sill-Jan steg nu fram och föste undan hustrun. Oaktadt harmen kokade inom honom, var han dock till utseendet ödmjuk då han sade:

“Förlåt min hustrus framfusighet. Se det är så, att hon inte lärt sig att styra tungan och . . .”

“Det borde väl du, om du är en riktig karl, kunna lära henne,” afbröt den i dörren postande knekten. “Annars vore det skröp.”

Sill-Jan rodnade, ty han fann anmärkningen riktig. Han stod just i begrepp att svara, då soldaten fortfor:

“Men, det var frågan om båtarna!”

“Jag har ingen båt,” svarade Sill-Jan allvarligt.

“Har du ingen båt?”

“Nej.”

“Men, du är ju fiskare,” återtog soldaten och lät sina blickar hvila på de i stugans tak upphängde fiskgarnen och näten.

“Ja, visst är jag fiskare, och samma yrke ha nästan alla här i byn.”

“Nå, då ha ni väl båtar?”

“Nej, inte nu, men vi ha haft.”

“Hvad vill detta säga! Jaså, din lufver, du har sänkt dem, eller fört dem undan, så att vi inte skulle komma åt dem.”

För sig sjelf tänkte Sill-Jan:

“Gud gifve att jag haft tid att göra endera.” Högt sade han: “Sänka dem! ja, det skulle ni se! Undrar huru jag då skulle burit mig åt? Jag var nyss hemkommen, då svenskarne rusade ned till stranden och togo båten innan jag ens hann blinka eller läsa ett halft fader vår! Och jag försäkrar er, att de nöjde sig inte ens med båten och garnet, utan de höllo också till godo med hela min fångst, och som jag ständigt haft lycka och tur i mitt fiske, så fingo de min själ inte just så lite. Men jag och *mor*,” fortfor Jan och såg så tragikomisk ut, att till och med de buttre knektarne måste skratta, “vi fingo vara utan mat både den dagen och dagen efter.”

“Jaså,” inföll knekten i dörren och skrattade högljudt, “vi ä' nog hungriga nu med. Fram med hvad du har i huset! Man ska' väl inte försmå kalaset när man kan få sådant!”

Sill-Jan, som under tiden stått framlutad och hållit i källarluckan såg vid desse soldatens ord i hemlighet på Kristian, som satt en stum åhörare i bottersta vrån, och lät den derefter halka öfver till hustrun, som hade rysligt brådtom med att styra och ställa in spiseln.

Det syntes tydligt af deras minspel och blickar, att harmen glödde inom dem, men de voro nu tvungne att lägga band på sina känslor. Motsatsen kunde annars ha till följd att de fingo göra en opåräknad van-

dring till Hammershuus, och dermed voro de långt ifrån belätne.

I ett ögonblick trängde sig denna tanka på Kristian:

“Om vi skulle kasta oss öfver de båda knektarne. Vi äro två starka karlar, Jan och jag, och . . . men det är sannt,” albröt han sjelf sin tankegång, “de äro bättre beväpnade än vi.”

Och härmed kramade han i tyst raseri våldsamt skaffet på den bredbladiga slidknif, som han omsorgsfullt gömt innanför rocken. Tanken var dock knapp uttänkt, förrän steg af ankommande personer hördes utifrån, och snart syntes tvenne knektar till i dörröppningen.

Den ene af dem fäste sina blickar skarpt på Kristian, som, för att ej kännas igen, lutat hufvudet ned mot bröstet och låtsade sofva. Men inom honom sjöd det så våldsamt, så att han trodde att bröstet skulle sprängas.

Slutligen utropade knekten, i det han trädde in i stugan:

“Den der karlen som sitter der framme, är densamme, som i går afton rymde från oss i St. Ols kyrkby.”

“Hvad säger du, Jöns,” ropade de andre soldaterne och betraktade noggrannare Kristian. “Ja, nu ser jag att du har rätt,” menade en annan. “Ah, det var en god fångst!”

En tredje sade hånleende:

“Inte vill jag vara i hans ställe då han kommer till fästningen. Öfversten plägar sannerligen inte lägga fingrarna emellan med sådane gökar. Det var emellertid bra att vi fingo tag i honom. Fänriken skall nu bli glad!”

Tre soldater gingo derpå fram till Kristian och ruskade på honom.

“Upp med dig, latmask!” ropade den, som först känt igen honom. “Det är för tidigt att sofva nu!”

“Han bara gör sig på det,” inföll en annan. “Jag såg nog hur stindt han glodde på oss för en stund sedan!”

“Ja, nog är det en slipad sate,” menade den tredje, “och akte vi oss inte, så rymmer han nog ifrån oss ännu en gång.”

“Det ska vi nog bli två om,” inföll den först nämnde, under det han gick fram och tittade ned i källaren, hvars lucka ännu var öppen. “Hör du,” sporde han derefter Sill-Jan, som under tiden gått fram till spiseln för att låtsas hjälpa hustrun med hennes bestyr, allt under det han för sig sjelf puttrade långa och osammanhängande meningar, i hvilka en uppmärksam lyssnare skulle ha hört hela massan af eder och svordomar; “hör du, är det någonting i källaren, jag menar någonting som smakar?”

“Jag vet nog hvad du borde smaka, jag,” mumlade Sill-Jan ilsket för sig sjelf, och kramade jernspettet så våldsamt, att gumman varnande måste knuffa honom i sidan på det att han ej skulle förgå sig.

“Nå, svarar du inte, så ska vi väl sjelfva se efter,” utbrast knekten. “Tag hit en sticka Jöns, och lys mig medan jag går ned!”

“Här finnes mycket godt att välja på,” ropade knekten straxt derpå nedifrån. “Anfakta och regera, det var ett bra påhitt att undersöka källaren. Jo, jo, men, de kanaljerne ä’ nog inte så fattige som de jemra sig öfver. Ha, ha, ha!”

Jöns kunde icke, då han förnam dessa kamratens ord, motstå frestelsen att göra honom ett besök, ty han var en storätare af äkta slag, och hade namn om sig att vara den glupskaste karl i hela arméen. Han skyndade för den skull ned.

Kristian och Sill-Jan utbytte en hastig blick. “Nu eller aldrig,” lästes det tydligt i deras ögon. Den först nämnde flyttade sig obemärkt närmare källaröppningen, vid hvars rand den ene af de uppe i rummet varande två knektarne hade ställt sig i framåtlutande ställning,

allt under det han mottog de häfvor, som de neruti källaren varande knektarne kastade upp till honom, samt lemnade dem derefter till den fjerde kamraten, hvilken å sin sida lade dem i hörnet vid dörren.

Med ilske blickar och tänderne hårdt sammanbitne betraktade Sill-Jans hustru hur källaren plundrades. Då och då lät hon en störtskur af ovetta hagla öfver knektarne, men de endast skrattade öfvermodigt och betalade käringen med precis samma mynt.

Slutligen stötte hon till Jan i sidan så våldsamt, att han nära nog tumlat öfver ända. Detta skedde för att han mera skulle uppmärksamma Kristians rörelser.

Denne satt nu helt nära källaröppningen. På en gång störtade han upp och gaf den der stående soldaten en så bastant knuff, att denne ramlade hufvudstupa ned i hålet. Som en blixtn var gumman derpå framme och slog igen luckan, samt sparkade med ena foten till rigeln, så att den flög igen. Samtidigt hade Jan bemäktigat sig ett gevär och lade an på den fjerde soldaten, som af lutt förvåning bara gapade på de djerfve fiskrarne.

“Ska vi döda honom först som sist,” sporde Jan och lade muskötten till ögat.

“Ja, ja, knäpp den hunden,” skrek käringen.

Jan ämnade just skjuta, då Kristian sprang fram och hindrade honom derifrån.

“Är du galen,” utbrast han och slog geväret åt sidan. “Skottet ska ju väcka uppmärksamhet hos de andre fienderne, om några sådana finnas i närheten.” Derpå vände han sig till knekten, som ännu icke riktigt kommit till besinning:

“Det är bäst att du håller dig lugn, annars . . .” och vid dessa ord visade han den bredbladiga knifven, samt gjorde en betecknande rörelse med den. Soldaten begrep alltför väl hvad det skulle bli frågan om, så framt han ej hörsammade befallningen, och då han genast insåg, att han ovilkorligen skulle komma att duka under om han gaf sig i strid med de båda fiskrarne,

som dessutom lyckats bemäktiga sig alla fyra gevären, så gaf han sig på nåd och onåd.

Sedan han blifvit säkert fjettrad till händer och fötter, fastbands han vid en af de väggfasta bänkarne och blef sålunda öfverlemnad åt sitt öde.

Nedifrån källaren hördes under hela tiden ett förfärligt larm. Knektarne ömsom bådo att få slippa ut ur sitt fängelse och lofvade att i sådant fall ej göra fiskarne något illa, ömsom svuro de långa eder på, att de skulle hacka sönder dem bit för bit, bara de blefvo frie.

“Lycka till der nere,“ skrek Sill-Jans gumma. “Der är visserligen inte så alldeles bekvämt, men svälta ihjäl behöfva ni då inte, hur glupske ni än ä. Lycka till, lycka till!”

Förgäfvos kände de inestängde knektarne på luckan. Rigeln var stark och luckan motstod alla deras bemödanden att komma ut.

Sedan Jan och hans gumma försett sig med så mycket de kunde bära på sig, skyndade de ut, följde af Kristian. Qvällen var lugn och ljus och mot den vackra blå himmelen aftecknade sig majestätiskt St. Ruths höga kyrktorn. Icke ett “levvande lif” syntes så långt blickarne kunde nå, och oron öfver att flere knektar befunno sig i närheten lemnade snart flyktingarne.

Jan hade omsorgsfullt tillslutit yttre dörren och till yttermera visso satt ett lås för den.

“Se så,“ utbrast han skrattande, “nu ska’ folket tro att jag är borta på långtur, och innan några svenskar hinna hit, ska’ väl knektarne der inne ha skrikit sig så hesa, att deras rop inte ska kunna höras hit ut. Men hvart ska’ vi nu gå?”

“Först in till Hasle och sedan till Rönne,“ inföll Kristian. “Der ä’ vi säkrare.”

“Ja, det är ju sant, det,“ menade hans hustru, “Du har ju en morbror i Rönne, Jan?”

Jan knäppte med fingrarne liksom ville han säga:

“Du har min själ rätt.” Högt utbrast han:

“Du sa ett ord, du, Lisa.“ Hos gubben ska vi

vara säkra, ty i hans gård finns det kryphål, der inte sjelfvaste den Lede skall kunna hitta oss. Topp; vi bege oss genast i väg.“

Och natten gick framåt och midnattstimmen var inne. Då kom en liten svensk styrka, som vid Röe kyrka på ostkusten drifvit in skatterne, tågande tvärs öfver ön i riktning mot St. Ruth, der den skulle förfara på samma sätt.

När truppen var midt utanför Jans stuga gjorde underofficeren plötsligt halt.

“Jag tycker mig höra jemmerrop inifrån stugan,“ utbrast han.

Soldaterna gingo för den skull närmare. Somlige lyssnade vid dörren, andra vid fönstret. En ganska lång stund var det tyst der inne, och underofficeren började redan anse sin förmodan såsom ett foster af en uppjagad inbillning, samt hade till och med ordet “marsch“ på tungan, då ett sakta stönande lät höra sig inifrån stugan. På det stönande lätet hördes också omedelbart ordet:

“Hjelp, hjelp!“

Det var den vid bänken fastkettrade knekten, som ropade på hjelp, sedan han uttömt alla sina krafter på försöken att göra sig fri.

“Man ropar på hjelp,“ inföll underofficeren, och det till och med på svenska. ‘Går inte dörren att öppna?’“

“Nej.“

“Så spräng sönder den då!“

Sagdt och gjordt. Dörren var icke af det bastantaste slaget och därför föll den snart med ett brak som väckte de närmast kringboende ur deras sömn.

Sedan den fastbundne blifvit befriad och någorlunda hemtat sig från de smärtor, som de smala banden förorsakat honom vid hans försök att befria sig, berättade han omständligt uppträdet. Källarluckan blef genast öppnad och de der nere innestängde befriade.

Men det dröjde en god stund innan de kunde sansa sig, så hade den qvafva luften dernere utmattat dem.

Att förfölja stugans egare insåg underofficeren ej mödan lönt. Någon hämnd skulle han dock taga. Sedan alla lifsmedlen blifvit utförda, stängdes stugan igen och eld anlades i alla fyra knutarne. Lågorna grepo girigt omkring sig i det torra virket och snart var hela stugan ett enda eldhaf, hvars flammor kastade ett obestämdt dallrande sken icke blott öfver kyrkan och de kringliggande husen, utan äfven öfver byn och långt uppåt ön.

Eldens sprakande hade fullständigt väckt de byinnevånare, som ej vaknat vid svenskarnes ankomst. Alla strömmade ut för att släcka, men detta var omöjligt; elden hade redan fått alltför stor näring. Innevånarnes diktan och traktan gick därför ut på att begränsa det härjande elementet, så att det ej skulle förstöra hela byn.

Då underofficeren såg att hans anslag kröntes med fullständig framgång, aftågade han utan att bry sig om att utkräfva skatten. Svenskarne voro redan ur sigte då byinnevånarne mangrannt kommo ut.

Frågan om huru elden uppkommit kunde ej på en lång stund besvaras. Öfverallt sökte man efter Jan och dennes hustru, men när de icke kunde påträffas gjorde sig helt naturligen den misstanken gällande, att de sjelfva tuttat på och derefter rymt sin kos. Denna tanke fick så mycket större skäl för sig, som Jan på aldra sista tiden varit svärmödig, och ofta yttrat, att han med det aldra första skulle flytta från den ort, der han ständigt blef hänad och utskrattad.

De manlige innevånarne slogo just sina kloka hufvud tillsammans angående denna sak då gamla Lena, som bebodde stugan näst intill Jan, trängde sig in i hopen.

“Jag hör att ni beskylla Sill-Jan för mordbrand,” skrek hon, “men detta är en gemen lögn.”

Bönderne sågo på hvarandra med förlägna blickar. En af dem svarade slutligen:

“Men, du måste tillstå, Lena, att det ser miss-tänkt ut.”

“Kanske,” svarade Lena försonligare, “men se nu har jag sjelf sett huru branden uppkommit.”

“Huru, huru . . . säg det . . . fort . . . fort,” ropade alla om hvarandra.

Lena, som varit vaken hela natten, ty liksom gamla menniskor i allmänhet, led hon icke så litet af sömnlöshet, hade från sitt fönster sett hela uppträdet utom Sill-Jans, hans hustrus och Kristians flykt, och hon förtäljde nu så omständligt som det var henne möjligt, huru det gått till vid eldens uppkomst.

Då hon slutat uppgaf menigheten ett enda skri af förbittring. Allas blickar sökte efter de svenske soldaterne, och hade de funnits kvar, skulle utan tvifvel skenet från den brinnande fiskarstugan också fått belysa en förbittrad strid.

“De ha visligen dragit sig undan,” utbrast en ung fiskare och knöt händerna våldsamt.

“Ja, de ä' nog rädda för oss,” menade en annan.

“Gud i himmelen, hur länge ska' vi tåla detta,” suckade en gammal hvithårig bondgubbe och knäppte händerna tillsammans öfver bröstet. “Ska' inte Gud snart straffa dem för deras fräckhet, och göra oss fria igen!”

Genom detta våld hade svenska väldet på Bornholm fått sig en svår knäck. Mordbranden, som varit synlig på långt håll, var en ganska vigtig anledning för öborne att närmare tänka på att afskudda sig det främmande oket. Det glödde under den skenbara ligkiltigheten och i hemlighet arbetades natt och dag på att åstadkomma en resning, stark nog att befria ön. Bud gingo oupphörligt från by till by och med den utanför kusten kryssande galeren underhölls en vågsam förbindelse dels från Rönne och Hasle, dels från andra orter på vestra kusten.

Ungefär midt emellan St. Ruths kyrka och den lilla staden Hasle fanns en ganska hög backe, benämnd galgbacken, emedan brottslingar der brukat afrättas. Från nämnde backe var utsigten obehindrad på en vid omkrets. En liten men till hälften förfallen stuga hade sin plats deruppe. I fornda tider var den bostad åt skarprättaren, men sedan denne med regeringens tillåtelse flyttat in till Hasle fick stugan mer och mer förfalla.

Såsom varande "mästermannens" bostad hade den icke något särdeles godt rykte om sig, och den allmänna meningen utmålade för den skull platsen såsom en förbannelsens ort, der de afrättades själar, piskade af onda andar tjutande genomföra luften under den timme, då de enligt sägner och sagor ha rättighet att lemna sina boningar i en annan värld. Dessa rykten tystnade icke ens då "mästermannen" afflyttade från trakten. Stugan var sedermera ett välkommet tillhåll både för tjuvar och andre större brottslingar och det var mången gång under mörka höstkvällar och nätter förenadt med verklig fara att resa den vägen fram. Många rån och mord hade också blifvit begångne der på de närmaste åren före denne berättelse. Gerningsmännen hade också lyckats att i de aldra flesta fall dölja sig till dess någon lägenhet att medfölja ett fartyg yppat sig. Till och med på ljusa dagen skyddes "mästermannens" före detta boning och galgbacken, och vandraren tog heldre en lång omväg, än han utsatte sig för att bli öfverfallen och i värsta fall dräpt eller rånad.

Det var till denna stuga som Kristian och hans följe skyndade upp för att hvila en stund. Flykttingarne hade dock knappt hunnit inom dörren, förrän Kristian utropade:

"Hvad är det för eld derborta?"

Jan skuggade båda ögonen med händerna. Efter en stund utropade han:

"Det är min stuga!"

Det låg både ilska och sorg i detta utrop, i hvilket hans hustru också instämde.

“Förbannelse öfver dem,” utropade Jan och knöt våldsamt de seniga näfvarne mot det flammande huset. “Allt hvad jag eger brinner nu upp och jag blir den fattigaste man på hela ön.”

“Stilla, stilla,” varnade Kristian, då Jan ville störta bort, “du kan snart nog bli en af de rikaste.”

Jan stannade och äfven Lisa såg fundersamt upp till talaren.

“En bland de rikaste,” mumlade han. “Hur ska detta gå till?”

“Ja, hur ska det gå till,” menade hans hustru samtidigt.

“Det är lätt,” inföll Kristian. “Der borta,” fortfor han och pekade åt det håll, der Hammershuus var beläget, “der finnes rikedomar.”

“Det är sannt,” svarade Jan dröjande, “men de ä’ en annans.”

“Ännu ja,” utbrast Kristian profetiskt, “men . . .”

“Hvad menar du?”

“Den ena dagen är inte den andra lik som du vet,” svarade Kristian. “Hvem vet hur länge den grymme öfversten sitter kvar på Hammershuus. Jag har godt hopp om att allt snart nog ska bli bra, bara vi ä’ tålmodiga.”

“Gud gifve att du spådde sannt,” utbrast gumman andäktigt. “Så här kan det inte länge vara.”

Medan flyktingarne hvilade sig kommo de öfverens om att på hvar sitt håll söka uppvigla befolkningen mot svenskarne. Detta ansågo de skulle gå lätt för sig, alldenstund de nye herrarne gjorde allt hvad i deras förmåga stod att genom grymheter och ingrepp i öbornes gamla rättigheter väcka hat emot sig och i följd deraf dagligen retade bornholmiterne till motsägelser, hvilka naturligtvis skulle sluta med uppenbart trots och en resning, som, om den företogs i massa och tillbörligen

leddes, skulle blifva farlig för öfverste Printzensköld och hans lilla styrka.

Flyktingarne skulle dock följas åt till Hasle och Rönne, från hvilken sistnämnde stad Kristian skulle fortsätta söderut längs kusten. Der neråt ansåg han sig säkrare, alldenstund svenska ströfpartier endast sällan varit synliga der.

Sedan detta beslut blifvit befastadt med ett kraftigt handslag fortsatte de vandringen. Men, så länge Jan och hans hustru befunno sig uppe på den höga platån vände de sig vid hvartannat steg tillbaka och kastade sorgsna blickar på det i lågor stående hemmet, det de kanske aldrig mera skulle komma i tillfälle att åter bygga upp.

När backen skymde utsigten för dem höjdes Jans bröst af en tung suck och dessa ord gingo öfver hans läppar:

“Det är det förbannade krigets skull. Om alla människor lefde i fred med sin nästa, skulle aldrig något sådant inträffa.

XIII.

Kapten Eek hade ingen ro hvarken natt eller dag för den föreställningen, att det skulle vara en ganska lätt sak att bemäktiga sig galeren. Så snart morgonen grydde var han uppe på vallen och följde sedan fartygets rörelser med den ängsligaste uppmärksamhet, och om aftnarne var han den, som sist tog notis om den.

Ja, till och med midt i natten kunde han stiga upp i tornet och lutad mot flaggstängen timtals se utåt hafvet. Ibland fick han då sigte på galeren, men när det var mörkt, doldes den naturligtvis för hans spejande blickar.

Under det han en dag med mera intresse än van-

ligt från sin upplöjda plats på tornet följde galerens rörelser, lade sig plötsligt en hand på hans axel. Kaptenen som gått dit upp för att få vara ensam med sina tankar och sina planer, vände sig häftigt om vid beröringen och stod nu ansigte mot ansigte med öfverste Printzensköld.

Dennes ansigte var blekt som om dödens hand vidrört detsamma och hans ögon glödde af vrede. Kaptenen såg genast att hans förman var upprörd och aktade sig därför noga att spörja något om orsakerna dertill, ty han visste att Printzensköld i dessa ögonblick var nästan omöjlig att kunna ge reson och taga skäl. Hur förvånad blef han icke därför när öfversten sjelf utropade:

“Jag tror att afgrunden lössläppt alla sina andar för att pina mig!”

“Hur så?” vågade nu kaptenen fråga.

“Jo, kan ni tänka er, Eek,” sade öfversten och tog plats på den bredvid flaggstången befintliga lilla bänken, “den der sprakögda fiskarjäsentan, som jag trodde mig så lätt kunna eröfra, är mera ointaglig än den starkaste fästning!”

Kaptenen andades åter lättare under det han tänkte för sig sjelf:

“Jaså, var det ingenting annat. Jojo, känn på! Du har inte förut varit van att möta motstånd.”

Öfversten fortfor sedan han häftigt sprungit upp från bänken och började mäta tornplatån med snabba steg:

“Skulle det inte duga att få heta öfverstinna Printzensköld, hva sa? Kan ni föreställa er, att då jag för en stund sedan gjorde henne det anbudet på fullt allvar — — ja, ja,” bedyrade han och vände sig utåt hafvet, “det var mitt fulla allvar, det försäkrar jag, när jag gjorde henne det anbudet, som många fina damer skulle funnit sig smickrade af, svarade hon, att hon heldre ville ha fiskaren Kristian än alla svenska öfverstar i verlden! Kristian! Hvad är det för en sakramenskad

lymmel? Hade jag den stocken här uppe, skulle han få göra en kullerbytta, som för alltid skulle bota både honom och henne från alla kärleksgriller. Jag skrottade bara åt henne förstås och närmade mig henne, men då skulle ni bara sett hur ilsken hon blef och hur fort hon ryckte fram med en liten dolk, hvarifrån hon fått den vet jag inte, och hotade att genast döda sig om jag vågade att komma henne närmare. Och inte nog med att *hon* var sådan, äfven den der tokiga ungen, som jag i en ögonblicklig svaghet tillät henne att vårda, blef topp tunnor rasande och hade jag inte retirerat så hastigt, skulle hon utan tvifvel klöst ögonen ur mig.“

Öfversten tystnade här och syntes fundersam.

“Men,” fortfor han och hans ansigtsuttryck förändrades åter, “det är inte nog med att jag blifvit motad på detta håll, äfven från andra kanter mötes jag af nedslående underrättelser.“

“Hur så?” vågade kaptenen åter invända.

“Jo, öborne visa betänkliga tecken till uppstudsighet. Fänrik Sköld har haft en svår marsch längs kusten.“

“Folket är väl uppretadt öfver . . .“

“Uppretadt öfver,” afbröt öfversten skrikande och ifrigt gestikulerande med armarne, “hvad rör det mig om folket är uppretadt. Här är jag med en konungs myndighet, och jag ska' visa bornholmarne, att de ej ostraffadt skola göra mig emot. Men de der,” fortfor han och sprang fram till det två alnar höga bröstvärdnet, “der är den satans galeren igen!”

Nu fick kaptenen mål i munnen.

“Gud vare lof, att den kom inom synhåll,” tänkte han först; derpå sade han högt:

“Ja, den der karnaljen, den är oss allt till hinder.“

Öfversten fixerade sin underbefälhafvare en stund.

Derpå sade han:

“Tror ni det, kapten?”

“Ja, jag *vet* det.“

“Vet det?”

“Öfversten tycker att jag talar besynnerligt, men jag har så pass erfarenhet, att jag kan förutsäga, att om vi ej göra oss af med den gynnaren, så kunna vi få ondt af honom.”

Öfverste Printzensköld svarade ej på dessa ord. Stödjande sig mot bröstvärnnet lät han sina blickar oaf-lätligt följa galerens rörelser. Slutligen sade han:

“Men, på hvad sätt skola vi få honom i våra händer?”

“Låt det bli min ensak, och jag svarar för att allt skall gå bra. Jag har knipit bort sådana förut.”

“Nåväl,” svarade öfversten efter ytterligare en stunds funderande, “ni får göra helt och hållet som ni sjelf vill, men alltför mycket folk får ni ej ta med er, ty det kan hända att det snart bryter löst här och då behöfva vi så många armar som möjligt.”

Öfverstens ton var nu så besynnerlig. Det låg i den hvarken någonting af den sorglöshet eller den fräckhet, som han vanligtvis annars förde till torgs. I stället lät den sorglig, liksom hade en dyster aning sagt honom att hans välde här icke skulle bli så långvarigt.

“Jag behöfver alls inte mycket folk,” inföll kaptenen. “Om jag får tjugu man, så tror jag att det skall lyckas.”

“Nå, så tag dem då, men det ni gör, gör snart.”

Då öfversten uttalade dessa ord syntes han orolig. Åsynen af den danske galeren, som natt och dag icke lemnade honom någon ro, och den han städse hade för sina blickar i storm och lungt väder, i regn och solsken, hade till och med gjort honom, den starke mannen, så nervös, att han förskrämd spratt till äfven vid det svagaste buller. Galerens ständiga vistelse utanför Hammershuus var en stark hållhake på alla hans planer. Han vågade icke företaga någon större expedition inåt ön, för att helt och hållet tvinga de missnöjde, såsom hans högsta önskan var, ty han kunde ju ej vara säker på, om icke fästet skulle bli anfallet. Ännu hade visserligen icke något skott lossats från fartyget, men denna omständig-

het var ej, enligt Printzenskölds mening, ett bevis på att kanoner icke funnos ombord.

Ju mera han tänkte på kapten Eeks anbud, desto mera fann han det godt och sedan han funderat länge både hit och dit, sade han i lugnare ton:

“Jag inser att ni har rätt, kapten. Tag det folk, som ni behöfver och gör slut på den här pinsamma ställningen. När ämnar ni begifva er åstad?”

“Om vädret i natt blir sådant som jag önskar, så . . .”

“Redan i natt?”

“Ja.”

Efter det kaptanen en stund mätt den lilla torn-platån med hastiga steg stannade han bredvid öfversten vid bröstvärnnet och såg utåt hafvet. Knappt tre kabel-längder utanför låg galeren nästan orörlig och liksom hånande, ty fästets små kanoner kunde ej nå honom. Medan kapten Eek med blickarne mätte afståndet och för sig sjelf räknade ut hur lång tid det skulle behöfvas att hinna fram till galeren, om han inom ett par timmar satte sig i rörelse, svor öfversten oupphörligt öfver juten och utkastade rätt mustiga glåpord mot vederbörande, som icke gifvit honom kanoner af gröfre kaliber än dem han egde.

“Hade jag bara en enda större kanon, skulle den karnaljen nog få hålla sig på längre afstånd,” utbrast han förbittrad och stampade i tornplatåns jerngolf. “Nu får han håna oss fritt!”

“Var lugn, öfverste,” inföll kapten Eek, “han skall inte håna många dagar till.”

“Är det ert ord?” utbrast öfversten och räckte kaptanen handen.

“Ja.”

“En mans ord?”

“Ja.”

“Och ert sista ord?”

“Ja. Inte kommer jag lefvande från den affären annat än som segrare.”

“Lefvande. För tusan! Ni är min närmaste man i befälet sedan major Hane stupade vid landstigningen på Christiansö. Inte får ni också gå samma väg. Talar ni i den der tonen, då förbjuder jag er att verkställa . . .”

“Det är väl ej öfverstens mening,” afbröt kaptenen och ryckte till.

“Jo just min fulla mening,” inföll öfversten. “Om jag stupar eller på något sätt blir otjenstbar, hvem skall då öfvertaga befälet?”

“Fänrik Sköld.”

Öfversten ryckte på axlarne.

“Med all aktning för hans personliga tapperhet och för resten personliga heder, kan jag inte med skäl lemna honom befälet. Han är alltför vek gent emot detta styfsinta folk, som måste regeras med hårdhandskarne. Blödighet får inte finnas vid sådan tillfällen som dessa. Det är då en oförlätlig svaghet. Låt folket prata hvad det behagar,” fortfor öfversten eldigt, “det bryr jag mig inte om, här gäller endast styrkan och listen. I krig duger ingenting annat. De måste företrädesvis användas utan urskiljning gent emot ett kufvad folk.”

Kaptен Eek besvarade ej dessa öfverstens ord. Istället sade han:

“Det är således afgjordt, att jag får . . .”

“Taga galeren, ja,” afbröt öfversten raskt, och kom genast ifrån tankarne på fänrikens lämplighet såsom fästningsbefälhafvare. “Gör så godt ni kan. Ni är hållen för en af våra käckaste officerare, och jag vet att ni skall göra allt hvad i er förmåga står. Gud vare med er!”

Öfverstens och kaptens samtal slutade här. Den först nämnde gick in i sitt enskilda rum för att söka lösa gåtan på hvad sätt han skulle kunna betvinga den vackra fiskarflickans hårda hjerta; den sist nämnde begaf sig direkte ned på borggården under det han i tankarne genomgick namnen på de tjugu knektar han skulle taga med sig på den vågsamma färden. Ju mera han öfver-

tänkte de följder, som deraf troligtvis skulle uppstå, dess mera svårt fann han det äfventyr, som han hade i tankarne. Det kunde ju helt enkelt gå så, att hela expeditionen misslyckades, och att både han och hans folk ginge en säker död till mötes.

Men, kapten Eek tillhörde icke det slags folk, som baxnar vid den minsta tillstötande svårighet. Han var tvärtom en stark och på samma gång beräknande natur, som visste att i de flesta fall öfvervinna svårigheterna, voro de än aldrig så stora.

‘Steget är nu taget,’ mumlade han för sig sjelf. ‘Med lifvet kommer jag inte tillbaka, så vidt jag inte har galeren med mig på släp.’

Nedkommen på borggården mötte han Peter Stark.

‘Nå, hur mår den vackra fången?’ sporde han leende och betraktade uppmärksamt öfverstens trotjenare.

‘Åh, kapten kan inte tro hvad hon har många konster för sig,’ utbrast Peter. ‘Och så har hon till på köpet den der galna menniskan att dragas med. Minst tre gånger på förmiddagen och lika många gånger på eftermiddagen måste jag in till dem, för att se efter den vansinniga, som än vill ut genom fönstret, än sitter som en läderlapp uppe i taket. Fanken vet hur hon kommit dit upp, men hon sitter der emellertid. I går,’ fortfor Peter och visade på högra kindbenet, der en stor plåsterlapp var fastsmetad, ‘var det nära att hon rifvit ögonen ur mig då jag inte ville släppa ut henne. Fanken må vara deras vaktare längre. Heldre går jag mot hvilken kanonmyning som helst. Ja, det gör jag.’

Peter Starks förtviflan och minspel voro så genomkomska, att kaptenen icke kunde låta bli att draga på munnen.

‘Ja, du är lycklig, du, Peter,’ sade han derefter. ‘Du har ju en vacker flicka att vakta!’

‘Jo, jag tackar,’ mumlade Peter Stark med knappt hörbar stämma. ‘Tackar för lycklig! Heldre vill jag då vakta en gammal tandlös käring, ty denna kan inte bitas, eller ett halft dussin jutar, ty dem kan jag ta i kragen om det gäller, men det kan jag inte med en

vacker flicka och inte heller med en tokig en. Jag skulle önska att öfversten snart ville lemna vaktsysslan åt någon annan."

Peter Starks förtviflan var åter så genomkisk, att kapten Eek ej kunde återhålla ett hjertligt skratt, hur mycket han än bemödade sig om att vara allvarsam.

"Stackars Peter," sade han sedan han skrattat ut, "det der har du bestämdt för dina synders skull!"

"Ja, för mina polska synder," inföll Peter och suckade. "Gud gifve att de voro ogjorda," fortsatte han för sig sjelf, gjorde en otymplig bugning för kaptenen och gick sin väg.

Dernäst träffade kapten Eek korporal Lans. Då han tillsporde denne, om han ville vara med om äfventyret, svarade korporalen:

"Det behöfver väl inte kapten fråga mig om?"

"Godt. Då äro vi ense om saken. Skaffa bara nitton raska pojkar till. Men, det var sannt; har du sett om fänriken är hemkommen ännu?"

"Han kom för en half timme sedan?"

"Har han mycket folk med sig?"

"Ungefär femtio man. Resten har lupit ifrån honom."

Kaptenen rynkade ögonbrynen.

"Det är då sannt hvad öfversten sade angående öbornes uppstudsighet," tänkte han. "Här måste verkligen tillgripas hårdare medel, om ej vårt välde snart skall gå förloradt. Den här slappheten duger inte. Öfversten har fullkomligt rätt. Sätter man bara skräcken i massan, sedan är det inte svårt att hålla den i tygeln."

Just som kaptenen stod i begrepp att aflägsna sig trädde korporalen närmare intill honom, sneglade först upp till de fönster, innanför hvilka öfversten bodde, samt lade derefter fingret på läpparne.

"Hvad är det nu fråga om?" sporde Eek som af korporalens beteende lika mycket som af hans miner såg att han hade någonting på hjertat.

“En hemlighet, kapten.“

“En hemlighet?“

“Ja, det vill säga en nyhet, en stor nyhet, som bör vara en hemlighet för öfversten, åtminstone till en början.“

“Jag begriper dig inte, karl.“

Den gamle knekten såg sig ånyo omkring med forskande blickar, och sade derpå med en ton, som röjde den fruktan han erfor för att någon obehörig skulle få del af hans nyhet.

“Hennes bror är här.“

Kaptenen betraktade Lans några ögonblick. Derpå sade han:

“Hennes bror? Hvilken hennes?“

“Den fångna flickans, vet jag.“

“Den vansinnigas?“

“Nej, den klokas.“

“Åh, du är tokig, Lans!“

“Nej, kapten, jag är fullkomligt klok.“

“Har du sett honom?“

“Ja, med mina egna ögon.“

“Af hvem har du fått veta att det är hennes bror?“

“Af fänriken som hade tagit honom tillsammans men tio andra vid St. Ols kyrka.“

Fänrik Sköld infann sig i detsamma och redogjorde omständligt för huru det tillgått vid utskrifningen. Han slutade sin rapport sålunda:

“Det gäser öfver allt. Den der christiansöfiskaren, som undkom både vid St. Ols och St. Ruth, är en farlig person, ty han är tilltagsen, och Dyvekas bror sade just för en stund sedan, att Kristian, så heter den undflydde fiskaren, inte skall gifva sig någon ro förr, än han befriat flickan.“

“Aha,“ tänkte kaptenen, “det är således den der Kristian, som öfversten gerna skulle låta göra en kullerbytta från tornet. Ja, ja, jag undrar inte på det. Man kan bli rasande för mindre.“

‘Huru många vapenföra har ni fått,’ sporde han vidare.

‘Femtiotre!’

‘Inte flere?’

‘Nej, de lupo samt och synnerligt så snart de sågo blott skymten af en soldat.’

‘Fördömdt det der,’ mumlade kaptenen för sig sjelf.

‘Sednast i förra veckan var här bud från kungen, att han med snaraste ville ha ett hundra man härifrån till förstärkning. Hur ska’ vi göra? Femtiotre, det räcker inte långt! Fördömdt!’

XIV.

Natten, som följde på denna dag, var ovanligt mörkt och ett stridt regn strömmade oafbrutet ned. Det var så lungt, att en uppkastad fjäder skulle fallit nästan lodrätt till marken.

På denna stillhet i naturen hade kaptен Eek räknat. Han behöfde den till bundsförvandt, om han skulle kunna begifva sig af på expeditionen med någorlunda utsigt till framgång. Galeren skulle nemligen då icke komma ur fläcken. Kunde Eek med sina båtar endast komma in på den, så fruktade han ej för utgången. Han hade dertill tagit säkert märke på åt hvilket håll galeren låg.

Fyra båtar, en större och tre mindre, lågo färdige till begagnande. Årorne hade blifvit omlindade. I fören af den största båten hade dessutom en liten kanon blifvit placerad. Den laddades med skrot, för att kunna göra så mycket större verkan.

Planen, som låg emellan fästningen och det ställe der farkosterne lågo förtöjde, var bevuxen med småskog, och derfor särdeles lämplig att smyga sig igenom utan

att bli upptäckt af byinnevånarne, som oftast af nyfikenhet ströfvade omkring längs stranden och ända intill fästningsporten.

Genom denna skog skyndade kapten Eek och hans tjugu bussar ned till båtarna. Öfversten ledsagade dem sjelf ned och sade vid afskedet:

“Ja, i morgon bittida när solen går upp få vi se om galeren innehar samma plats som nu.”

“Det är temligen säkert att han *inte* har,” svarade kaptenen. “Återvänder jag så har jag den på släp, annars . . .”

Han uttalade ej meningen, utan tryckte kraftigt öfverste Printzenskölds hand och stod med ett enda hopp nere i den största farkosten.

På ett gifvet tecken lade den lilla flottiljen ut. Efter den största båten, hvars styre kapten Eek sjelf hade om händer, följde de öfrige farkosterne den ene efter den andre för att gifva fienden så liten skottafila som möjligt, om de skulle bli upptäckte.

Allt högljudt samspråk var förbjudet. Endast meddelst hviskningar fick man meddela sig med hvarandra. Det hela liknade fördenskull mera en färd af döde än af lefvande.

Slutligen började tiden bli alltför långsam. Kapten Eeks otålighet tilltog.

“Skulle jag ha tagit galen kosa,” tänkte han och lät ett par fingrar släpa med i vattnet. “Nej, jag tog så säkert märke på galereus läge. Rakt österut från fästet skall han ligga. I den här stiljen kan han inte komma ur fläcken.”

“Kapten,” hviskade i detsamma Lans, som fått sin plats bredvid Eek, “om inte min hörsel bedrager mig, så ä’ vi snart den gynnaren på lifvet.”

“Hör du någonting då?”

“Ja, liksom en squalpning. Och,” fortfor han och pekade föröfver, “om inte mina gamla ögon ä’ alltför otillförlitliga, så ligger galeren der framme, lugn som om

ingen fara vore för handen. Ja, se — — se — se — nu sjelf!”

Kaptenen var nära att uppgifva ett rop af öfverraskning, då på en gång ett klart ljussken syntes rakt förut, Det var galeren, men hvarifrån kom ljuset?

“Från kajutan,” menade Lans.

Så var också förhållandet.

“Klart till strid,” befallde kapten Eek och reste sig upp samt gick med försigtiga steg fram till fören, der han blef stående orörlig med en änterhake i ena handen och en spänd pistol i den andra. Han var fullt och fast beredd att skjuta ned den förste, som visade sig och satte sig till motvärn.

Soldaterna voro snart i ordning. Alla sågo nu galerens svarta skrof ligga orörligt på den fullkomligt lugna vattenytan.

Ännu återstod dock ett stycke innan båtarne kunde hinna fram. För att ej bli upptäckte i förtid undveko de att komma i den klara strimma, som ljuset kastade ut genom kajutfönstret ut öfver vattnet.

“Nu vill det till att hålla tungan rätt i munnen,” hviskade kaptenen till gubben Lans. “Ett enda litet felsteg och den våta grafven är bäddad. Kan du simma?”

“Nej, ingen af pojkarne kan det.”

“Bra, då sköla de slåss så mycket bättre.”

På den orörliga och oformliga massa, som bildades af galersskrovet, och som antog ännu större dimensioner i den dunkla natten, förmärktes ingenting, som kunde gifva tillkänna, att ett vaket lif fanns ombord. Öfverallt rådde grafvens tystnad utom i kajutan. Allt eftersom båtarne kommo närmare framträngde sorlet derifrån mera tydligt, och snart kunde Eek med ansträngande af sin skarpa hörsel urskilja menniskoröster. Båtarne voro knappt mer än ett par famnar ifrån galeren, då ett klingande skratt hördes från kajutan, hvarefter en grof manlig stämma utropade:

“Vi ä' allt en svår nagel i deras ögon. Att hvarje dag se oss och inte kunna drifva oss härifrån, det måtte allt vara förargligt för sådane storkaxar. Skål för deras undergång!”

Svenskarne hörde vidare huru bågare klingade mot hvarandra. Straxt derpå utbrast samma grofva stämma:

“Om ursäkt att jag lemnar er på några minuter.”

“Hvarthän, kapten?” sporde en mindre grof röst.

“Jag måste se om vakten. Pojkarne ha stor fallenhet för att slumra in, aldrabelst som här inte finns någonting att göra. Är dock snart tillbaka.”

“Ja, dröj inte länge. Jag längtar efter edert sällskap. Tiden går annars så rysligt långsamt, och sofftimmen är ej ännu inne.”

Kapten Eek gaf sig knappt tid att höra samtalet till slut. Till all lycka stötte hans farkost sakta emot galerens bredsida icke mer än en half aln från fallrepet, som de sorglöse danskarne ansett helt och hållet onödigt att draga upp. De väntade ju icke främmande, aldraminst sådant som de nu fingo mottaga.

“Följ tätt efter mig, Lans,” hviskade kaptenen, och sedan du, Jöns. Jag vet att ni inte baxna äfven om däckets skulle vara öfverfullt af jutar.”

“Hvad ska' vi göra med dem, kapten,” sporde Lans.

“Göra med dem! Det var en fråga! Hugga ned dem om de göra motstånd.”

“Annars få vi väl ge dem pardon?”

“Naturligtvis. Det är dumt och tjenar till ingenting att döda i onödan.”

Vig som kapten Eek var och dessutom fullt förtrogen med ett fartyg (han hade nemligen såsom ung seglat på ett brittiskt skepp i fyra år) stod han snart inom galerens reling. För Lans och dennes efterföljande kamrater gick det långsammare emedan de ej hade samma vighet och erfarenhet. Då Lans ändteligen befann sig vid kaptenens sida, tänkte han:

“Nu måste jag bli här, ty att komma ner igen,

går inte för sig med mindre än att jag bryter nacken af mig. Då kan man lika väl dö här.“

Jöns hade ungefär samma tanke.

Den jemförelsevis mörka sammarnatten gjorde att blicken ej kunde på en gång öfverse hela galerens däck. Ingen lefvande varelse syntes heller hur mycket kapten Eek än ansträngde sina ögon.

“Det här är då ett sakramenskadt oförargligt slarf,” tänkte han, “men bra för oss. Det ser ut som om eröfringen skulle bli lättare än vi någonsin kunnat föreställa oss.“

Borta i aktern rörde sig i detsamma en mörk punkt. Det var vakten, som blifvit öfverväldigad af sömnen och nu började visa tecken till lif.

Kapten Eek såg lyckligtvis detta i rätt tid. Han fann att här vore skyndsamhet af nöden, så framt inte vaktens allarm skulle göra hela expeditionen om intet. Han hviskade därför till Lans:

“Ser du den der svarta punkten der borta?”

“Ja, kapten!”

“Om jag inte sett galet, så rör den sig, eller hur?”

“Joo det slår allt in det, kapten, se bara sjelf.”

“Ja visst, ja. Vet du hvad du nu har att göra, Lans?”

“Skå väl det,” svarade Lans och var i nästa ögonblick ett par steg borta ifrån sin förman. Som en katt, så tyst och varsamt skred han fram mot den svarta punkten, under det kapten Eek med det folk, som hunnit upp, gick rakt fram till kajuttrappan, hvarifrån ett allt tydligare buller hördes.

Nattvakten hade ändteligen vaknat. Gnuggande sig i ögonen såg han visserligen en person närma sig, men i tanke att denne tillhörde besättningen eller de frivillige christiansöborne, brydde han sig ej vidare om den kommande, utan fortfor alltjemt att gnugga ögonen, allt under det han gäspade så att munnen kunde gå ur led.

Hans sorglöshet skulle ej bli långvarig. Då blickarne något klarnat, såg han till sin stora förskräckelse framför sig en alldeles obekant person. Han ville ropa, ty i ett ögonblick gissade han hela sammanhanget, men han fick icke ens tid att öppna läpparne, förrän Lans med sin breda hand gripit honom i strupen och klämde till den så våldsamt, att dansken, sprattlande som en fisk i en kasse, kippade efter andan. Det var en knappt medelstor pojke, hvilkens svaga krafter mer och mer aftogo under korporalens tag.

“Jag stryper dig, pojke, om du säger ett enda ord,” hviskade Lans och tog på sig den grymmaste uppsyn han kunde. “Håll dig bara stilla, så får du behålla lifvet.”

Med dessa ord, lade han pojken rak lång på däckets föll sjelf på knä bredvid honom och vaktade honom i denna ställning.

Kapten Eek placerade sitt folk på ömse sidor om dörren till kajuttrappan. Sjelf ställde han sig också på ena sidan.

Stegen i trappan blefvo tydligare. Slutligen knuffades dörren upp och en groflemmad gestalt visade sig i öppningen.

Det plötsliga ombytet af ljus der nere och halfmörker uppe på däckets gjorde att galerens befälhafvare, ty det var han, icke till en början upptäckte knektarne. Han tog ett par steg framåt — och var ömringad.

“Hvad vill detta säga,” utbrast han och gnuggade sig i ögonen. “Jag ser . . .”

“Förhåll er bara lugn, annars är ni dödens man,” afbröt kapten Eek och sträckte med detsamma en spänd pistol mot den förbluffade dansken.

Denne stirrade omkring sig åt alla sidor. Det syntes tydligt att han ännu trodde att allt endast var en elak dröm.

“Hvad är det här för komedie,” utbrast han derpå och gjorde en rörelse framåt, men hann icke taga mer än ett steg, förrän knektarne på kapten Eeks befallning

kastade sig öfver honom och slogo omkull honom. Då ändteligen kom dansken till besinning om, att det var allvar af. Han försökte skrika, men i detsamma lades en näsduk i hans mun, han försökte sparka, men benen bundos i detsamma, så äfven med armarne. Gnisslande med tänderna af raseri låg nu den öfverrumplade juten der. Hans styrka hade icke gagnat honom det ringaste.

Sedan kapten Eek sökt öfver galerens hela däck utan att finna någon dansk, återvände han till den fångne kaptenen.

“Hvar är edert folk,” sporde han barskt.

Dansken teg; endast en trotsig blick mötte svensken.

“Jag skall väl lära er att öppna munnen, jag,” fortfor Eek och satte den spända pistolen för danskens panna. “Säg genast hvar edert folk är, annars . . .”

När dansken såg att hans besegrare närmade fingret till trycket, sade han med en röst, som mera liknade ormens hväsande:

“Under däck!”

I blinken gaf kapten Eek befallning åt Lans, som under tiden släpat fram vaktpojken och lagt honom bredvid galerens befälhafvare, att vidtaga de mått och steg som ansågos nödvändiga i och för danskarnes kvarhållande under däck.

Lans utförde denna befallning till punkt och pricka. Alla nedgångar stängdes och fyra knektar ställdes framför hvar och en med befallning att genast skjuta dem som ville tränga sig upp.

Det var dock ingen lätt sak för korporalen att verkställa allt detta. Det buller, som uppstod då galerbefälhafvaren gjordes till fånge, hade väckt upp ett par christiansöbor. Desse blefvo så förskräckte öfver hvad de sågo, att de genast kröpo ner igen och med anden i halsen berättade för sina kamrater om öfverrumplingen.

Desse trodde det icke till en början utan måste sjelfva öfvertyga sig om sanningen deraf. Men, när de

kommo till luckan höllo de svenske knektarne redan på att tillsluta densamma.

Villervallan under däck blef nu fullständig. Mass-tals rusade danskarne upp ur sina bäddar och grepo till de första vapen, som föllo dem i händerna.

“Inte ska vi låta fånga oss på detta ömkliga sätt, utan strid,” ropade en underofficer. “Det blir en evärdelig skam!”

“Nej, heldre än att svensken ska’ få galeren i sitt våld, så borra vi den,” utbrast en annan.

“Och gå sjelfve till botten ja,” inföll underofficeren. “Nej pass! Så onyttigt vilja vi ej förspilla våra lif. Ären I färdige nu?”

“Ja, ja!”

“Då bryta vi oss ut!”

Sagdt. Hela klungan stormade nu mot däcksluckan och bände af alla krafter på den, men den satt så fast inkilad, att det skulle fördrats att lyfta hela däcket för att få bort luckan.

“Vi bränna upp den. Lägg eld under,” ropade en stämman.

Underofficeren motsatte sig detta halft vansinniga tillämnade företag.

“Begriper ni då inte att vi sjelfva ska’ qväfvas af röken,” invände han. “Här finnes ju inte något hål, hvarigenom den kan gå ut.”

Medan de instängde danskarne af alla krafter bråka med att komma ut, under det de öfverösa sina besegrare med de gröfsta tillmälen, på hvilka de svenske knektarne endast svara med hänskratt, vilja vi följa kapten Eek på hans besök nere i kajutan.

Holger Oldfeldt firade den dagen sin femtionde födelsedag. Lugn som han var att icke bli anfallen, hade han bjudit hela besättningen, christiansöborne inbegripne, på riklig förtäring. Ölet hade flutit i strömmar; glammet och skrattet blefvo allt mera högljudda. Slutligen voro nästan alla så beskänkte, att de raglande

begåfvo sig ned till sina soffplatser, der de snart föllo i djup sömn.

Befälhafvaren hade sjelf utsett den nykraste till nattvakt. Det var pojken, som Lans tagit. Långe hade han kämpat mot sömnen, men slutligen blef naturen, understödd af de rusgifvande dryckerne, honom öfvermäktig. Rundt omkring var det lugnt; icke ens det vanliga vågsvalpet mot galerens sidor hördes. Ingenting oroande syntes heller så långt nattvaktens ögon kunde nå.

Denna dödens mäktiga stillhet utöfvade, som nämndt blifvit, ett starkt inflytande på vakten. Först nickade han till men kom genast ihåg befälhafvarens stränga ord: "Sker det något galet, så sitter ditt hufvud inte många minuter qvar på dina axlar." Han höll sig då vaken en stund, men länge dröjde det icke förrän naturen blef honom alldeles öfvermäktig. Hufvudet sjönk sakta ned mot bröstet och i sittande ställning slumrade han nu lika lugnt, som om han hvilat i den bekvämaste säng, och ej haft någon sträng befallning, hängande öfver sitt hufvud lik ett damoklessvärd, att oroa sig öfver.

Endast i galerens kajuta fanns det ännu vakna personer. Det var Holger Oldfeldt och galerkaptenen, som vid en flaska skummande vin skämtade och gjorde sig lustige öfver svenskarnes ilska, att ej kunna komma åt den förarglige galeren. Vinet gjorde de båda männen allt mera upprymde. Skålar för konung Fredriks och danskarnes segrar druckos och i sammanhang dermed firades också i de båda dryckeskämparnes föreställningar förstås, den svenska maktens likbegängelse.

Slutligen gick galerkaptenen, som tidtals visat en lätt förklarlig oro öfver att han icke hörde vaktpostens taktmessiga steg öfver sitt hufvud, upp för att se efter om allt var som det skulle, och han lopp då i sitt skrytsamma öfvermod rakt i fällan.

Holger Oldfeldt satt emellertid ensam nere i kajutan, tuggande på naglarne och småleende för sig sjelf under det han väntade. Benen hade han vårdslöst kastat upp på bordet och innehade nu samma ställning

som engelsmän och amerikanare för sin beqvämlighets skull pläga intaga.

“Allt går bra“ tänkte kommissarien och smuttade med välbehag på det gnistrande vinet. “Galeren är ett säkert nybyggt fartyg; lifsmedel ha vi för mer än två månader, och kunna således vänta här utanför till dess nätterne bli mörkare. Då måste kaptenen gå in på att försöka öfverrumpla Hammershuus; det bör gå lätt för sig eftersom besättningen inte är särdeles stor. Då natten är mörk bör det ej vara någon svårighet för oss att smyga oss in under land och i hemlighet förstöra de båtar, som möjligen der finnas. Sedan blir det inte alls någon konst att få in borgen.“

“Och,“ fortfor kommissarien efter en stunds begrundande, “får jag väl in borgen, då skall det ej heller bli någon svårighet att bemäktiga mig Dyveka, och har jag henne en gång väl om bord här, då må den der fördömde fiskaren, som jag gerna skulle se här nere i hafvets djup, gerna gorma bäst det honom gitter. Flickan följer mig helt enkelt till Köpenhamn, der ett fint hem väntar henne. När då konung Fredrik får kännedom om den bragd som jag utfört, skall han nog gifva mig flere bevis på sin nåd och bevågenhet, och det skulle väl vara besynnerligt om Dyveka kunde motstå detta. Hon är ej van vid annat än fattigdomen här ute, hur mycket skall då inte glansen i hufvudstaden blända henne! Ja, flickan måste bli hennes nåd Oldfeldt.“

Kommissarien försjönk återigen en god stund i sina sangviniska drömmar. Här under anlitade han allt flitigare vinbägaren ända till dess den var tömd. Då spratt han upp.

“Ingenting mera i flaskorne,“ muttrade han. “Då nu kaptenen kommer tillbaka får han se sig om hur han skall få sig en styrkdryck till. Men, det var tusan hvad karlen dröjer. Det måtte väl aldrig ha inträffat något obehagligt der uppe? Åhnej! Det värsta, som kunnat hända är väl att nattvakten slumrat in för en

stund, men hvad gör det! Vi ligga säkra här. Puh, hvad här börjar bli varmt, jag måste väl öppna fönstret. Nej, nej, det får vara till dess kaptenen återkommer. Ah, nu hör jag ändteligen hans steg i trappan; det var då väl, ty jag börjar känna mig just som en smula ängslig öfver att vara ensam så länge.“

Holger Oldfeldt satt med högra sidan vänd mot dörren. Stegen kommo närmare och slutligen stöttes dörren upp. Kommissarien hade redan börjat sin mening sålunda:

“Det var för innerligt väl att . . .“

Längre kom han icke. Hans ansigte blef i hast askgrått. De af vinet förslöade blickarne stirrade med ett till hälften förskräckt, till hälften fånigt uttryck i sig på den raskt inträdande kapten Eek och halkade derefter öfver till den jättelike soldaten Jöns, som i all sin trygghet stod orörlig bakom sin förman.

Men i nästa ögonblick hade kommissarien instinktligt gissat sig till sakernas ställning. Med ens bröts den förtrollning, som hållit honom fångslad; han gjorde en hastig rörelse för att draga benen från bordet, men råkade att på något besynnerligt sätt trassla in dem i hvarandra, så att han utan att han kunde hindra det, föll på sidan, ramlade från stolen och rullade nästan som ett klot fram till kapten Eeks fötter. Scenen var så genomlöjlig att kaptenen icke förmådde betvinga ett gapskratt. Äfven den lugne Jöns drog på smilbandet en smula.

“Min bäste herre,“ utbrast Eek, sedan han skrattat ut, “det är alltför mycken ödmjukhet som ni visar seg-raren. Jag vet ej hvem ni är eller hvarför ni är här, och det kan ju qvitta mig lika. Ni är dansk och det är nog för er att bli min fånge. Stig för allt i världen upp och svara på mina frågor?“

Holger Oldfeldt fick nu ändteligen mål i munnen.

“Hvad . . . hvad . . . hvad vill detta säga,“ utbrast han och gapade på kapten Eek som om han haft

ett underdjur framför sig. "Hvar . . . hvar . . . hvaren från kommer ni?"

"Från Hammershuus, om ni vill veta det. Men nu är det min tur att fråga med hvem jag har den äran att tala," svarade kaptenen under det han gjorde en hänfull bugning och kastade en ironisk blick på de tömda vinflaskorna.

"Jag . . . jag . . ." stammade Holger Oldfeldt, som ännu knappt var riktigt vaken, "jag är kommissarie hos hans majestät konung Fredrik af Danmark."

Då han uttalade de sista orden rätade han på sig och antog en stolt min för att imponera på svensken. Denne, som fann danskens uppträdande löjligt redan från första början, gjorde sammaledes.

"Om jag," sade han, "är kapten i hans majestät konung Karl X Gustafs tjenst och gör eder, kommissarie hos konungen af Danmark, nu till min fånge."

Föreställningen om att alltsammans endast var en elak dröm, uppammad af det ifriga vindrickandet, försvann med ens vid dessa ord från kapten Eeks mun. Hvert hade nu Oldfeldts lysande drömmar och förhoppningar tagit vägen? Icke såsom segrare utan som fånge skulle han nu inträda genom Hammershuus fästningsport, och ovisst var om han någonsin skulle komma med lifvet derifrån.

Denna sorgliga upptäckt verkade på honom som ett åskslag. Kinderna bleknade i oroväckande grad och benen nekade att göra sin tjenst.

Qvidande och med båda händerna för ögonen sjönk han ned på väggsoffan. Men i denna ställning låg han icke länge. Han sprang plötsligen upp och utropade: "Hvar är galerkaptenen?"

"Också fången!"

Holger Oldfeldt började nu att öfver dennes hufvud utösa de gröfsta förbannelser han i en hast kunde få tag uti. Det var befälhafvarens slarf, som orsakat olyckan, men Oldfeldt lofvade under heliga belysanden,

att kaptенens hufvud icke skulle vara värdt många ören, bara han (kommissarien) komme till Köpenhamn.

Oldfeldt var så ilsken att han som splitter galen menniska for omkring i kajutan och slog sönder allt hvad som kom i hans väg.

Slutligen måste kaptен Eek fatta honom i armen och slunga honom tillbaka, då han prompt ville kasta sig ut genom kajutfönstret.

“Hvad är det för tokerier ni ha för er,” skrek kaptенen och ristade så eftertryckligt hans majestät konungens af Danmark kommissare, att denne nästan förlorat både iefver och lunga. “Håll ni er vackert i skinnet, annars finnes det rep der uppe att binda er med. Följ med upp nu!”

Oldfeldt protesterade energiskt. Han ville icke lemna kajutan.

“Jöns,” sade för den skull kaptен Eek och gaf sin trygge soldat en talande blick, “du vet ju hur man ska' få lugnt med såd'na der trilsksna krabater?”

Jöns svarade endast med en stum nickning. Derpå gick han fram till den skrikande Oldfeldt, grep honom oakadt hans vilda sparkningar i nacken, och föste honom på detta sätt framför sig uppför trappan.

Oldfeldt hann knappt sätta foten på däckets, då han varseblef den bundne galerkaptenen. Hans raseri bröt nu löst igen. Han spottade den värn- och vapenlöse rakt i ansigtet, och skulle äfven sparkat honom der, om icke kaptен Eek i detsamma gripit honom i kragen och kastat honom så våldsamt mot däckets, att han nära nog mistade sansen. Utan att vidare bry sig om danskens titel, skrek han:

“Eländige skurk, hvad gör du! Ska' du förgripa dig på en man, som ej kan försvara sig! Om jag handlade rätt skulle jag skjuta en kula genom din panna och sedan kasta ut dig till fiskmat, eländige pultron! Var bara stilla, det råder jag till, annars . . .”

Eek fullbordade ej meningen. Han gjorde i stället med ena armen en betecknande rörelse utåt hafvet.

Då han sedan gick tätt förbi den fångne galerkaptenen, nådde ett sakta framhviskadt "tack" hans öron. Det var dansken, som på detta sätt visade sin erkänsla, sedan näsduken i hans mun blifvit borttagen.

Den under däck fångne besättningens alla bemödanden att göra sig fri, tjenade till rakt ingenting. För att dock få slut på bullret och skränet der nere lät kapten förkunna, att om ej danskarne förhölle sig lugna, skulle han öppna litet på ena luckan och derefter låta sina knektar skjuta midt i högen. Denna hotelse verkade.

Så var då galeren eröfrad utan att en enda droppe blod behöft spillas. Båtarne bemannades ånyo med ett tillräckligt antal roddare och i sakta mak bogserades det danska fartyget åt Hammershuus till. En svag ljusstrimma vid östra brynet förkunnade då att dagen redan nalkades.

XV.

De utskrifne bornholmiternes behandling i fästningen var ganska sträng. Allesammans hade blifvit inföste i ett otillräckligt stor rum, som stod i förbindelse med vaktrummet medelst en smal och slingrande gång. Här fingo de ligga på bara marken, och hade det sålunda vida sämre än i deras egna torftiga hem. Den fuktiga luften tillsammans med den knappa födan och den ansträngande exercisen gjorde också, att tre utskrifne blefvo sjuka efter ett par dagar. Fältskären, som icke tyckte att det var så noga med dem, eller också icke förstod att riktigt behandla sjukdomen, hvilket troligtvis är det rättaste, brydde sig föga om de stackars karlarne.

Den ende, som hade medlidande med deras olyckliga belägenhet var fänrik Sköld. Det var en man med hjertat på rätta stället och de utskrifne mottogo honom för den skull alltid med så pass stor välvilja, som de kunde mottaga en fiende.

Under öfningarne, dem han ledde, var han alltid mensklig och tilltalade de prejade aldrig på något sårande sätt. Ibland om qvällarne brukade han äfven i största hemlighet föra till dem bröd och sofvel, och tidt och ofta lät han de vakthavande soldaterna bära in rent vatten.

Det var också genom hans åtgörande, som de sjuke sent omsider blefvo förde till ett annat rum. Genom att för öfversten i rätt skarpa ordalag framställa vådan af att låta de nästan döende vara i samma rum som de friske, en omständighet, som ganska lätt kunde medföra den olyckan att hela besättningen sjuknade in, vann han sin afsigt. Och sedan denna förändring vidtagits blef helsostillståndet i fästningen betydligt bättre.

Bland de utskrifne hade fänriken mest fäst sig vid Fredrik. Icke nog med att han var den läraktigaste af alla de utskrifne, han var äfven den stillsamaste och höfligaste. Aldrig deltog han i sina olycks-kamraters våldsamma uppträdanden för att afskudda de tryckande bojorna; aldrig kom heller den ringaste motsägelse öfver hans läppar. Ibland, då arbetet på vallarne blef för strängt kunde dock fänriken se hur den unge fiskarens ögon i hemlighet glödde af harm, och hur hans läppar våldsamt betos tillhoppa, utan att det minsta klagoljud dock kom öfver dem.

“Den der pojken är den farligaste af dem allesammans,” tänkte fänriken då. “Det synes tydligt att han har en beslutsam natur. Ja, ja, liknar han sin fångna syster, så är han karaktersfast.”

Fänrik Sköld tog sig för den skull för, att något mera ha ögonen på Fredrik, dock så, att denne ej märkte detta. Många gånger hade han haft för afsigt att låta öfversten få kunskap om att Dyvekas bror be-

fann sig bland de utskrifne, men alltid var det någon oförklarlig känsla, som höll honom tillbaka. Icke heller hade han omtalat för den unga flickan, att Fredrik var henne så nära.

Efter många "om" och "men" beslöt han för den skull att afbida tiden och afvakta gynsamma eller motiga händelser.

En dag var halfva den utskrifna styrkan på arbete vid södra vallen. Den hade rasat ett betydligt stycke och skulle nu lagas.

"Jag lägger inte dit en enda sten," sade trotsigt bonddrängen Ole från St. Ols. "Ska' vi sjelfva laga våra förtryckares fästningar? Nej, aldrig."

"Tag dig väl till vara," förmanade Fredrik i hviskande ton. "Gör som jag."

"Hur gör du då?" sporde Ole med samma tonfall.

"Se på. Så här lös bara! Kommer sedan en kula utifrån, så ska' de här stenarne ramla bort af sig sjelfva."

En blix af glädje lyste i Oles ögon och han gjorde så som Fredrik lärt honom. Stenarne lades visserligen upp, men så uselt, att ett barn nästan skulle kunnat peta bort dem med fingrarne.

Det korta samtalet hade emellertid observerats af den tjenstgörande underofficeren, en af dem, som fann sin största glädje i att pina de utskrifne på ett eller annat sätt. För att göra deras belägenhet ännu svårare hade öfversten strängeligen förbjudit dem, att vid det yttre gemensamma arbetet samtala med hvarandra. Det var i sanning en drakonisk lag, men ingen fanns, som kunde upphäfvä den, ty fästningens befälhafvare hade enligt den tidens åskådningssätt och krigslagar full rättighet öfver sina underlydandes lif och egendom.

Underofficeren hade, som nämndt blifvit, upptäckt att ett samtal förts och kom nu med af vrede gnistrande blickar och under hotande åtbörder rakt fram till de felande.

“Hvilka var det som pratade här?” röt han och spände ett par riktige basiliskblickar i de utskrifne.

Ingen svarade, och detta retade honom naturligtvis ännu mera. Han förnyade därför sin fråga, och nu i barskare ton.

Icke heller nu fick han något svar.

“Jaså,” utbrast han och skälfde af ilska i hela kroppen, “ingen vill ta's med att han brutit mot öfverstens befallningar. Nåväl,” fortfor han under det ett iskallt hänleende spelade kring hans läppar, “då ska' väl tumskrufvarne lösa tunghanden på er, edra fördömda karnaljer!”

Ett doft mummel lopp vid dessa hans ord genom hopen, och af de gnistrande blickar, som underofficeren erhöill kunde han nogsamt se huru hatad han var. Hade han nu varit en klok karl, skulle han icke gjort någon affär af saken, men nu lät han hela sin ilska råda.

“Marsch!” röt han. “Allesammans ska' ni bli pinade till dess bekännelsen rinner ur edra förstockade hjernor. Marsch! Nå! Jaså! I vägren också att gå! Bra, bra!” skrek han och hoppade som en rasande människa omkring på ett ben, “det var bra! En god anledning för mig att öka på pinan. Ännu en gång, marsch!”

De utskrifne gjorde sig nu i ordning att lyda befallningen, men stannade vid en vink af Fredrik.

Denne trädde modigt fram till den uppretade underofficeren, såg honom stadigt i ögonen och sade:

“Det var jag som talade.”

“Och det har du vågat, oaktadt du vet att öfversten strängeligen förbjudet det?”

“Ja, det har jag.”

Fredriks ädelmodiga uppträdande till förmån för sina olyckskamrater retade ännu mera underofficeren, som nu icke längre hade anledning att straffa allesammans, såsom han aldrähelst skulle velat.

“Bort med dig!” skrek han därför. “Du ska' nog få hvad som blifvit dig beskärtdt.”

Sakta lade den unge fiskaren arbetsverktygen ifrån sig, men i detta ögonblick sprang Ole fram.

“Jag går med dig,” ropade han. “Du ska' inte lida ensam. Det var ju du och jag som samtalade.”

“Gå din väg, Ole,” inföll Fredrik, “du har svagare kropp än jag; du kan inte kunna stå ut med det hårda straffet.”

“Nej, du ska' inte lida ensam, aldrig minst för min skull,” svarade Ole energiskt.

Nästan hvilken annan som helst skulle känt sig rörd af dessa bevis på ädelmodighet hos de båda fiskarne, men så gjorde icke underofficeren.

“Nå, det var bra, att jag har er båda två,” hävste han fram, under det han skadeglåd gnuggade händerna. “Er har jag länge sökt att få fast! Men skynda er, annars blir ert straff fördubbladt.”

Då Fredrik oaktadt tillsägelsen icke raskade på så, som underofficeren ville, blef denne ännu mera rasande. Han kunde' ej mera styra sitt ilska sinnelag. Utan att Fredrik visste ordet af erhöill han en så kraftig örfil, att han nästan bedöfvad tumlade emot muren.

“I rippet får du en till,” skrek den råe knekten. “Det dröjer inte länge.”

Fredrik reste sig upp. Det var första gången som någon på ett orättvist sätt så nedrigt behandlat honom. Han var ej längre mäktig sig sjelf. Med ett rytande läte störtade han, oaktadt hans kamrater sprungo emellan och underofficeren i första häpenheten drog blankt, rakt på denne, grep honom med båda händerna i strupen och lyfte upp honom så lätt som om han varit ett barn.

“Far nu till helvetet, skurk och fege stackare,” röt han och ristade den råe knekten så våldsamt, att hans ansigte blef blodrött och ögonen nästan trängde ut ur sina hålor. “Du skall då aldrig mera pina . . .”

“Öfversten kommer, öfversten kommer,” ljud i det samma ropet rundt omkring.

Fredrik släppte ögonblickligen den nästan halfdöde knekten, som föll tillsammans lik en trasa.

“Hvad vill detta säga,” sporde Printzensköld, då han varseblef underofficeren i denna ömkliga ställning. “Ha ni förgripit er på honom, då ska’ djefvulen taga er med både hull och hår.”

Här hjälpte nu inga undanflykter, det insåg Fredrik noggrannt. Som genom ett trollslag återfick han sitt lugn och trädde manhaftigt fram till öfversten, samt berättade omständligt allt hvad som tilldragit sig. Anledningen till hans och Oles samtal uppgaf han dock visligen icke. Han slutade sitt anförande med dessa ord:

“Man ska’ då vara ett djur för att kunna tåla en sådan behandling.”

“Ja, hvad ä’ ni annat än djur; ja, sämre än djur,” inföll öfversten elakt och hånfullt. “Det var således du, som förgrep dig på underofficeren?”

“Ja,” svarade Fredrik modigt och såg öfversten i ögonen utan att blinka, “det var jag.”

Detta hans frimodiga uppträdande tycktes gifva Printzensköld något att tänka på för en stund. Slutligen sade han:

“Du har inte allenast brutit mot mina befallningar, utan äfven slagit din förman. Ännu aldrig har ett dylikt beteende blifvit lemnadt ostraffadt och du ska’ inte heller gå fri.”

“Jag är villig att lida hvilket straff som helst,” svarade den unge fiskaren, och han fortfor i det hans ögon glänste af en besynnerlig eld. “Ju flere af oss ni straffar orättvist derför att vi ej låtit pina oss af edra knektar, dess mera skall det hat, som ni redan åsamkat er här på ön, vinna i styrka. Öfva ni grymhet bäst er lyster; det kommer att på sistone gå er sjelf illa.”

Öfversten studsade när han förnam denna för honom så obehagliga profetia. Han sansade sig dock genast och skrek under det han ursinnigt stampade i marken:

“Ätminstone ska’ ej du då vara bland de lefvandes antal.”

De soldater, som öfversten vinkat till sig, kommo nu fram. På en vink togo de Fredrik emellan sig, och så vände sig det sorgliga tåget inåt borggården.

Öfversten var fast besluten att nu icke lägga fingrarna emellan. På hans befallning upprestes en galge midt på gården. Soldaterna strömmade till. Allt hade gått så hastigt att ingen mer än de utskrifne hade reda på förhållandet. Dessa ställdes nu upp i en cirkel omkring galgen, för att bevittna sin kamrats aflitvande. Öfversten ville ha det så, på det den uppstudsiges död skulle tjena såsom ett afskräckande exempel.

De svenske soldater, som frivilligt voro närvarande, kände alle den unge fiskaren, och tyckte om honom för hans tysta och blygsamma sätt. När de nu fingo veta anledningen till den stränga domen, utbröt ett allmänt, ogillande sorl, som till och med trängde upp till de fönster, bakom hvilkas tunga gardiner öfverste Printzensköld stod gömd.

Härunder fick han temligen osminkadt höra hvad hans eget folk tänkte om den af alla hatade underofficeren. En stund vacklade han i sitt beslut, men den inneboende stoltheten och tanken på, att han i sina underhafvandes ögon skulle kunna synas svag om han nu gäfvde efter, kom honom till hjälp och bestämde honom för, att låta domen så fört som möjligt gå i fullbordan.

Den unge fiskaren stod redan bredvid galgen. Hans ansigte var blekt som om dödens hand redan vidrört detsamma, men blicken var lugn, och då handen för öfver pannan för att aftorka de stora svettdroparne, darrade den icke.

“Kamrater,” sade han slutligen, då han såg öfversten nalkas, “tala om för våra landsmän huru vi blifvit behandlade här och, ja . . . ni vet hvad jag menar! Jag får inte upplefva den dag då detta förtryckarnäste ligger i ruiner, men . . .”

På en vink af öfversten skyndade i detsamma ett

par soldater fram och hindrade fiskaren från att fort-rätta.

Omsider kom den ödesdigra stunden. De på hvar sin sida om den lifdömde stående knektarne förde honom under galgen och vidgade snaran.

I dessa ögonblick, under hvilka Fredrik tyst bad för sig sjelf, hördes bakom hopen en stark stämma:

“Håll så länge! Hvar är öfversten?”

“Hvem är det som vågar störa oss?” ropade Printzensköld uppretad.

Soldatleden delade sig i detsamma och fänrik Sköld, som just i dessa ögonblick hemkom från ett ströftåg åt Hammaren till, skyndade svettig och andtruten fram.

“Hvad vill ni?” sporde öfversten och rynkade ögonbrynen, missnöjd öfver att blifva hindrad. “Är det något viktigt?”

“Ja,” svarade fänriken. “Blott ett par ord i hemlighet.”

“Hvarför i hemlighet?”

“För er egen skull.”

“Nå, fram med hvad ni har på hjertat, men fort, jag har brådtom.”

Fänrik Sköld närmade sina läppar till öfverstens öra och hviskade:

“Den man, som ni nu tänker affärda till andra världen, är . . .”

Han gjorde här ett uppehåll.

“Fortsätt, fortsätt,” utbrast Printzensköld nyfiken.

“Dyvekas bror,” slutade fänriken.

Öfversten studsade tillbaka.

“Är det sanning,” sporde han och betraktade än fänriken, än den lifdömde. “Ja,” fortfor han för sig sjelf, “det kan ej vara annat än så. Denna likhet!”

“Nå,” utbrast i det samma Fredrik, “ska’ ni ej fullborda edert illdåd?”

En tanke hade under tiden bemäktigat sig öfversten. Han syntes njuta af den, ty hans ögon glänste

af förnöjelse och han mumlade för sig sjelf långa meningar, som ingen af de kringstående kunde höra.

“Ja,” tänkte han till slut, “det blir bra. Så vill jag göra. Har ingenting hjälpt ska' väl detta göra det.”

Derpå gick han fram till den lifdömde, tog sjelf snaran ur soldaternes händer och kastade den på marken i det han utbrast:

“Din ungdom, jemte tanken på att konungen behöfver så många armar han kan få, har bestämt mig för att skänka dig lifvet. Dock ska' du under åtta dagar i fängelset försona ditt brott mot disciplinen. Detta är min vilja.”

“Nej, nej, jag vill inte lefva på sådana vilkor,” skrek Fredrik. “Jag ska' aldrig tjena förtryckarne. Förr hvilken död som helst. Hör du det!”

“För bort honom,” befalle öfversten torrt, utan att låtsa höra Fredriks utrop. “Lyden mina befallningar till punkt och pricka.”

Soldaterna, som icke visste orsaken till den mildhet, som öfversten plötsligt besjälades af, hurrade af hjertans lust, då han vandrade genom leden. Denna hyllning gjorde honom synbarligen stort nöje, alldenstund knektarne helsade honom vänligare än de på lång tid varit vane att göra.

XVI.

Allt sedan det af öfversten för kapten Eek berättade upprådet, då Rikissa varit nära att klösa sönder hans ansigte, hade Dyveka varit intagen af dystra aningar, som icke ens sömnen kunde förjaga. Hon tyckte sig ständigt se blodiga vålnader dansa omkring

sin säng, och den ängslan hon erfor ökades ännu mera deraf, att Rikissa, som med den kärleksfulla behandling hon fick, en natt var nära att kasta sig ut genom fönstret.

Dyveka hade vaknat af bullret och nätt och jemt haft så mycken tid på sig, att hon kunnat rusa upp ur bädden och gripa den vansinniga i håret. Rikissa skrek och väsnades och påstod att höken, som klöst hennes dufva, fanns der nere. Hon ville nu ha tag i honom, för att, såsom hon sade, genast vrida omkring hans nacke.

Efter mycket besvär fick Dyveka ändtligen den vansinniga att förhålla sig lugn, men icke längre än tills morgonen då solstrålarne så vänligt tittade in genom det fängselika fönstret. Den stackars vansinniga påstod då att de voro hofmän från solens rike och att hon genast skulle följa med dem.

Då Rikissa dag ifrån dag blef mera våldsam och ostyrig, ångrade Dyveka att hon begärt att få taga henne till sig. Men, hvad skulle hon nu göra? Släppte hon den olyckliga ifrån sig, skulle hon kanske icke längre vara så skyddad för öfverstens efterhängsenhet, som med hvarje dag blef allt mera plågsam. Dyvekas motstånd retade nemligen den gamle knekten, som under sina krigsår vant sig vid täta eröfringar både på krigets och kärlekens område. Dag efter dag svor han på att han innan solen gått ned skulle ega den vackra fiskarflickans medgifvande till giftermål. Men solen gick som vanligt ned utan att öfversten i den ringaste mån kunnat rubba Dyvekas föresats. Detta motstånd gjorde honom mer och mer knarrig med hvarje dag och en gång utropade han, under det han betraktade sitt skäggiga anlete i en spegelbit, som han af en händelse öfverkommit i en af borgens salar:

“Hm, hm, jag tycker att jag inte ser så afskräckande ut. Men se flickslinkorna, de ä' då sig lika öfver allt, antingen de ä' kristne, judar eller hundturkar.“

Rikissas närvaro skyddade icke så litet Dyveka från upprepade kärleksförklaringar från öfverstens sida. Han vågade till och med icke ens göra den ringaste antydning derom, allt sedan den vansinniga en gång yttrat, sedan hon lyssnat till de glödade framställningar, som öfversten serverade den vackra fiskarflickan:

“Tro inte den der gamle narren. Han ser just ut som om han inte hade några ben, men för tjockt hufvud.”

Dessa ord voro de enda förnuftiga som Rikissa yttrat sedan tragedien på St. Ols kyrkogård utspelades.

De grepo också öfversten mer än han ville låta påskina och det gamla ordstäfvet, som säger, att “af barn och dårar får man höra sanningen”, föresväfvade honom i vissa stunder.

Slutligen blef det omöjligt för Dyveka att längre bo tillhoppa med Rikissa. Orsaken härtill var denna.

En blåsigt och kall natt hade hon insomnat hårdt sedan hon länge kastat sig af och an på sitt hårda läger. En ohygglig dröm höll henne länge i ångest och då hon vaknade, såg hon till sin stora fasa den vansinniga stå lutad öfver sin bädd.

Rikissas ögon glödde af en vild fanatisk eld och hon utropade, under det hon svängde en blank knif öfver sitt hufvud:

“Ligg stilla, så får jag se hurudant blod du har. Jag tror att du har hvitt som englarne ha. Ligg bara stilla, det gör alls inte ondt. Se på mig. Jag har sjelf sett efter. Ser du inte hur snöhvitt mitt blod är, förtör hon och pekade på en tunn blodström som rann, utför hennes venstra arm. Jag är en engel, jag, och det är synd att inte du också ska bli en sådan. Men om inte ditt blod är hvitt, så kan jag nog göra det hvitt. Ligg nu . . .”

Med en häftig knuff kastade Dyveka den vansinniga ifrån sig. Med ett doft anskri föll den olyckliga baklänges och slog i fallet hufvudet mot en trästol, så att hon förlorade sansen.

Skälvvande af ångest reste sig Dyveka upp och började att egna alla möjliga omsorger åt den afsvimmade, och snart hade hon den stora glädjen att se Rikissa slå upp ögonen. Vansinnets natt omtöcknade dem likväl ännu, men blodförlusten var så stor att den olyckliga icke sjelf förmådde resa sig upp.

Fältskären tillkallades och med hans hjälp blef Rikissa nedburen till ett annat rum, der all möjlig omsorg egnades henne. Från den dagen slapp Dyveka att vara tillsammans med henne. Väl tyckte hon att hon gjorde orätt uti att så lemna henne, men hon måste väl i första rummet tänka på att bevara sitt eget lif, hvilket annars många gånger säkerligen skulle komma att stå på spel.

Skymningen hade nyss börjat sänka sig öfver jord och haf. Qvällen var så lugn och mild som den vanligtvis brukar vara straxt efter storm.

Dyveka hade öppnat en del af fönstret och satt begrundande vid detsamma. Hennes blickar flögo ut öfver de små kojorna vid borgens fot, öfver det vida hafvet och slutligen i riktning mot Christiansö. Tunga suckar häfde hennes bröst, och tidtals frågade hon sig sjelf:

“Hvarför är jag här?”

Ingen fanns, som kunde gifva henne ett nöjsamt svar på denna fråga, åtminstone i närvarande stund. Bedröfvad lutade hon det täcka hufvudet i handen, men plötsligen brann en stråle af hopp i hennes vackra ögon. Barmen höjde och sänkte sig häftigare. Hon måste ha luft, men icke den luft, som strömmade öfver hennes ansigte från det öppna fönstret, ty hur sval den än var kunde den likväl icke svalka hennes brännande kinder.

Nej, det var hjertat, som behöfde luft, och den får det bäst i tonerna. En obetvinglig lust att sjunga

påkom den vackra fiskarflickan. Till en början gnolade hon helt sakta på en egendomlig bornholmsk folkvisa, men småningom blef hon djerfvare, tonerna blefvo mera bestämda och snart klingade denna enkla sång från hennes läppar:

När solen sig sänker och vågen är still
 Jag tänker på vännen min.
 Han kommer väl om jag nu sjunger min drill
 med hoppfullt sinn'.

O, kom då så tidigt du kan, kom till mig,
 du käraste vännen min!
 Säg, plöjer du våg, eller hedarnes stig
 med hopplöst sinn'.

Jag väntat i nätter, jag väntat i da'r
 och tänkt uppå vännen min.
 Och ännu i sorgen min kärlek är kvar
 fast tungt mitt sinn'.

När skall den väl randas den dag, då jag får
 en helsning från vännen min?
 Tyst, kanske i år att vårt bröllop det står!
 O, gläds mitt sinn!

När sången var slut lutade den unga flickan hufvudet ut genom fönstret, liksom väntade hon på, att den älskade skulle komma. Men ingen sådan syntes. Hennes irrande blickar fästade sig endast vid de låga kojornas tak, vid den öde slättens i den tilltagande skymningen insvepta bruna yta, vid det spegelblanka hafvet, hvars dystra enformighet endast afbröts af galerens mörka skrof, som likt ett ofantligt hafsvidunder samm der ute, och stannade slutligen på några vid fästets mur arbetande soldater, hvilka upphörde med sitt arbete så länge Dyveka sjöng.

Det kändes henne så olidligt att behöfva vistas

inom dessa kalla och fuktiga väggar. O, huru längtade hon icke ut. Der flög en liten fogel snabbt förbi fönstret och det svaga qvittret tycktes betyda så mycket som:

“Följ med mig på min snabba färd. Endast här finnes det glädje. Kom, kom!”

“Ja, den som ändock vore fri, fri som fogeln,” utbrast Dyveka halfhögt och såg drömmande huru den lilla fogeln sträckte sin flygt långt utåt hafvet. “O, om jag . . .”

“Fri kan du nog bli,” afbröt i detsamma en grof stämma och när den unga flickan förskräckt vände sig om, stod öfversten framför henne. Han hade obemärkt af den i sina tankar försjunkna Dyveka öppnat dörren utan att hon hört detsamma.

“Du vet på hvad vilkor du kan återfå friheten,” fortsatte öfversten, som denna dag var vid vresigt lynne, och hade blifvit ännu vresigare då han lyssnat till den unga flickans varma kärleksqväde. “Det var en ganska vacker sång du sjöng, men hvem sjöng du den för? Hvasa? För den der fiskaren Kristian, som du städse har i dina tankar, hvasa? Ja, sjung du så mycket du vill för honom, men härifrån kommer du inte förr, än du sagt ja till mitt förslag. Sedan får presten läsa amen öfver oss. Kom ihåg det.”

Öfversten var icke nu densamme som han förut varit. Hans tal var nu hårdt, hans åtbörder stolare och mera fränstötande. När dertill kom att de blickar han kastade på Dyveka hade något af räfvens list i sig, var det icke att undra på, om den unga flickan kände sig mera beklämd om hjertat. Särskildt retades hon af öfverstens tal om Kristian, och hon var just i begrepp att gifva Printzensköld ett svar, som han skulle kunna fundera öfver, när han fortfor:

“Du är den egensinnigaste flicka jag någonsin varit ute för.”

Dyveka betraktade honom med en till hälften spefull min då hon svarade:

“Hur många kan öfversten räkna till?”
 Printzensköld förstod nog det hån, som låg i dessa ord, men han svarade ändock så obesväradt han kunde:
 “Kan det roa dig att få veta det?”

“Ja, hvarför inte.”

“Nå, då får du nog snart också räkna dig till detta antal.”

“Aldrig,” svarade den vackra fiskarflickan, i det hon stolt kastade hufvudet tillbaka. “Jag älskar endast Kristian, och skall aldrig tillhöra någon annan.”

“Det blir nog hvad vi få se, det,” inföll öfversten gäckande. “Hör på, Dyveka, har du någon bror?”

Den unga flickan spratt till då hon hörde denna fråga, hvilken öfversten för andra gången uttalade, men nu mera befallande.

“Ja visst har jag en bror.”

“Det är väl inte så visst.”

“Jo, jag har en bror.”

“Hvad heter han?”

“Hvad han heter. Hvarför spørjer ni så? Ämnar ni göra honom något illa?”

“Svara på min fråga. Hvad heter han?”

“Fredrik!”

Dyveka kunde ej begripa hvarför öfversten gjorde dessa spørsmål, men hon skulle snart till sin stora sorg komma underfund dermed.

Sedan Printzensköld en god stund vandrat fram och tillbaka öfver golfvet stannade han vid det lilla fönstret och mätte forskande med blickarne afståndet ned till marken. Fönstret låg ganska högt och var, äfven om det öppnades helt och hållet, så smalt, att icke ens Dyveka skulle kunna tränga sig ut genom det-samma. När öfversten märkte detta drog ett belåtet leende öfver hela hans ansigte. Derpå vände han sig hastigt mot Dyveka, som qvarstod midt på golfvet, ett rof för de mest motstridiga tankar och känslor.

“Ja, jag vet att din bror heter Fredrik,” sade han.

“Nå, hvarför behöfde ni då fråga mig?”

“Jag ville höra om ni skulle tala sanning.”

“Aldrig i hela mitt lif har en osanning kommit öfver mina läppar,” svarade Dyveka med fast stämma.

Den rena blicken från hennes ögon kom öfversten att för några minuter fundera på åtskilligt, bland annat huru han skulle bära sig åt för att uppmjuka den fattiga men stolta fiskarflickans hjerta. Till slut hade han det klart för sig.

“Din bror är i mina händer,” sade han derpå hastigt.

Dyveka vek ett par steg tillbaka och den friska färgen försvann från hennes kinder.

“Det är omöjligt,” utbrast hon med osäker stämma.

“Nej,” han ligger nu som bäst i fängelset bredvid vaktrummet.”

Det syntes tydligt att öfverste Printzensköld uttalat dessa hårda ord med beräkning, ty han smålog på ett så hänfullt och ilskefullt sätt, att Dyveka förskräcktes nästan mera för hans utseende än för hans grymma ord. Längre nog hade hon gjort honom mer eller mindre rasande genom det sätt, på hvilket hon ständigt bemött honom och hans ömma förklaringar. Nu var det honom därför en verklig njutning att på detta sätt få hämnas på henne.

“Ja, det är sannt! Han ligger i fängelset der nere!”

“Hvad har han då gjort?” sporde Dyveka med klanglös stämma.

“Begått subordinationsbrott derigenom att han burit våldsam hand på en af sina förmän, underofficeren Storm.”

“Sina förmän,” eftersade Dyveka och gjorde stora ögon, “inte är Fredrik soldat?”

Öfversten omtalade nu fullständigt uppträdet vid muren, och slutade sålunda:

“Du finner således, att hans hufvud sitter bra löst. Endast du förmår rädda honom.”

“Jag?”

“Ja, just du.“

Dyveka anade nog hvad öfversten skulle fordra i ersättning för brodrens frihet, men hon sporde ändock med af rörelse darrande stämma:

“Hur skall jag kunna rädda honom?“

“Jo, nog kan öfverstinnan Printzensköld göra det alltid,“ utbrast öfversten och trädde närmare den vackra fiskarflickan. “Se så, Dyveka, här har du min hand. Den har alltid ärligt tjenat kung och fosterland, och att jag är din fiende, det bör du väl ej så noga se på. Hvad säger jag, fiende! Det är orätt! Bornholm tillhör nu den svenska kronan och kungen ska’ inte så lätt släppa detta landstycke ifrån sig. Hvarför ska’ du då neka att gå in få mitt förslag. Du blir rik och mäktig, ty Karl Gustaf har lofvat mig guvernörskapet öfver ön så snart freden blir slut. Tro mig du, alla skola afundas dig, och i mig ska’ du alltid finna . . .“

“Håll, håll,“ utropade den stackars flickan och tog med båda händerna om hufvudet liksom ville hon hindra det från att spricka. “Håll, håll, det behöfs inte mera. Jag har en gång sagt hvad jag tänker och jag ändrar mig aldrig. Aldrig hör ni!“

Öfversten hade denna gång gjort sig så tvärsäker på sin seger, att han blef mer än förbluffad öfver Dyvekas svar. Adrorna i hans panna svälde, och han hade icke på länge känt sig så arg som i dessa ögonblick. Ja, det var ej långt ifrån att han glömt att Dyveka var en qvinna. Med knutna händer och vildt rullande ögon tog han ett par steg fram mot den värnlösa flickan, och han skulle säkerligen i sin uppbrusning burit våldsamt hand på henne, om icke en för Dyveka välkommen afledare i detsamma framstått.

Utänför dörren hördes nemligen ett vildt hjertskrandande anskri och omedelbart derefter ett fanatiskt hänskratt. Dörren rycktes upp och i vild fart kom den olyckliga Rikissa inrusande. Det hade lyckats henne att med list själa sig ut ur sitt fängelse, som var beläget rakt under Dyvekas rum, så att denna ibland om

nätterna väcktes af den olyckligas vansinniga skratt och skrik. Men hennes flykt hade genast observerats af de två knektar, som för tillfället hade vakten om henne. Dessa voro också den olyckliga tätt i hälarne och rusade straxt efter henne in genom dörren.

Vid den plötsliga åsynen af Rikissa blef öfversten så förskräckt, att han genast drog värjan och ställde sig i en vrå för att bättre kunna försvara sig om den vansinniga ännu en gång skulle falla på den idéen att pröfva sina naglar på honom. De båda knektarnes nästan samtidiga framträdande återgaf honom dock modet.

“Grip henne, grip henne!” skrek han fördenskull, “och jag vill bli kallad en åsna, om jag längre låter henne stanna kvar inom dessa murar!”

Rikissa hade under skrik och hånskratt som en hvirvelvind farit ett par slag kring rummet. Hvarje gång hon kom i närheten af det hörn, i hvilket öfversten kilat in sin kropp, sträckte han fram värjan för att spetsa den olyckliga, om hon komme närmare. Slutligen utropade den stackars vansinniga, under det hon med vilda åtbörder slog omkring sig i luften:

“Der är höken . . . nej der . . . nej . . . nu flög han dit. Tag honom . . . och en sådan . . . nu för han ut genom fönstret!”

Och med dessa ord rusade hon efter. För ett slag af hennes knutna hand flög den andre delen af fönstret upp och den stackars vansinnige gjorde derefter de mest förtviflade försök att tränga sig ut. Dessa ögonblick begagnade sig knektarne af och fasttogo den sprattlande Rikissa. Liksom alla i detta sorgliga tillstånd hade hennes krafter mer än fördubblats, så att det fordrades de båda soldaternes hela gemensamma styrka, för att hålla henne. Efter ett det mest förtviflade motstånd blef hon utförd och då nattens skuggor djupare bredde sig öfver land och sjö, hördes hennes vansinniga skratt långt ute på de kala backar, som i söder omgifva Hammershuus.

Öfverste Printzensköld hade obevekligt låtit köra henne på porten.

I och med Rikissas aflägsnande ur rummet återkom öfverstens mod och pockande påflugenhet. Sedan han något sansat sig vände han sig till Dyveka med dessa ord:

“Jag vill nu vara kort. Har du inte sednast åtta dagar härefter gifvit mig det svar, som du vet att jag vill ha, så låter jag domen öfver din bror gå i fullbordan. Hans lif är nu i dina händer. Betänk dig noga.”

Med dessa ord lemnade han rummet. Dörren till-slöts ånyo och den stackars Dyveka var ensam med sin sorg. Brodren försmäktade ju i de förskräckliga fängel-sehålorna der nere. Hennes smärta kände knappt några gränser. Tröstlös gick hon fram och tillbaka öfver golf-vet och vred i full förtviflan de små händerna. Skulle öfversten vara nog grym att sätta sin hotelse i verk-ställighet? O, om det funnits någon som kunnat gifva henne ett svar härpå i dessa ögonblick! Men ingen fanns! Ensam var hon med sina bittra tankar; icke ens från Kristian hade hon hört det ringaste.

Så gick hon ännu otröstlig fram och tillbaka i sitt fängelse, ty så ansåg hon rummet, då morgonrodnaden började lysa in genom det sönderslagna fönstret. Den svala morgonvinden hade nu fritt spelrum, men den unga fiskarflickan kände icke hur kall hennes kropp var. Den inre värmen var för stark, för att hon i dessa ögonblick skulle kunna känna den yttre kölden? Hela ansigtet brände som eld, pulsarne slogo med fördubblad hastighet och då hon lade handen på pannan var den nästan glödhet. Hade hon haft is att lägga sig i skulle hon ej känt någon svalka.

Och solen framträdde i hela sin glans och med sin lifgifvande värme, och göt en strålande ljusflod öfver alla föremål. En liten vänlig solstråle hittade till och med in i Dyvekas rum och lyste der så gladt och vänligt, att den sorgsna flickan liksom fick nytt mod då hon betraktade detta lilla budskap från ljusets källa.

“Gud hjälper mig nog,” tänkte hon för sig själf och såg så förtröstansfullt ut i den nyvaknade naturen. “Han har ännu aldrig i nöden öfvergifvit dem, som förtrösta på honom. Gode Gud,” bad hon fromt och knäppte händerna tillsammans liksom hon gjort i barnomens lyckliga dagar, då hon, sittande på fadrens eller modrens knä, lärt sig de första bönerna. “Låt ej ondskan få makt öfver oss, utan rädda mig och Fredrik.”

Det var icke något utpyntadt språk i denna enkla bön, inga djupa knäfall, inga himlande blickar, men det låg ändock i den en sådan innerlig förtröstan till honom, som hjälpa kan i sorger och bedröfvelser, att han nog skulle lyssna till denna bön från ett så rent och fromt hjerta som Dyvekas var. Af det gladare uttryck hennes vackra anlete fick då hon slutat sin enkla bön, syntes det också, att hon förtröstade på att blifva bönhörd.

Hennes ögonlock började nu att kännas tyngre; äfven hela kroppen blef slappare. Hon kände med sig att hon ej skulle kunna stå ut med att vara vaken längre. Hon skyndade därför till bädden för att der njuta den behöfliga hvilan, men hur få steg hon än hade dit hann hon likväl icke fram. Ett doft kanon-skott hördes nemligen i detsamma; så kom ett till, två, tre, fyra och slutligen en full salfva så att fästes gamla murar ordentligt skälfdes på sina grundvalar.

Dyveka hade redan vid det första skottet rusat fram till fönstret, men den täta och hitaktiga rök, som dref emot henne, gjorde att hon ingenting kunde se.

I tanke att en strid vore i full gång, skyndade hon till dörren. Den var låst utifrån. Då hon ifrigt bultade på hördes Peters buttra stämma:

“Hvad är det frågan om?”

“Min Gud, hvarför skjuter man?” ropade Dyveka ängsligt.

Dyveka hann knappt sluta sin fråga, när dörren försigtigt öppnades och Peter Stark stack in hufvudet under det han grinande sade:

“Öfversten skjuter i glädje öfver att våra pojkar lyckats eröfra galeren härute.“

Och med dessa ord smällde han kraftigt igen dörren midt för den unga flickans näsa. Den uppsträckning han erhållit, då han varit nog slarfvig att låta Dyveka få sin frihet vid samma tillfälle som den vansinniga Rikissa hade inkommit i fästningen, gjorde honom mera uppmärksam på sig sjelf och sin tjenst.

Krutröken skingrades snart och från sitt fönster kunde Dyveka nu tydligt se huru galerens fångne besättning fördes i land och afväpnades. Då hon nu igenkände en mängd christiansöbor, genomfors hennes hufvud af den pinsamma tanken, att Kristian måhända skulle finnas bland dem. Till sin stora glädje fann hon att så icke var förhållandet.

Efter besättningen såg hon galerkaptenen föras i land, och kort derpå Holger Oldfeldt, danske konungens kommissarie. Han såg modfärd och medtagen ut och gick med vacklande steg.

När Dyveka fick syn på honom studsade hon tillbaka.

“Han också,“ mumlade hon för sig sjelf. “Hur kan detta hänga tillsammans. Han har då varit hemma eftersom han har christiansöbor med sig. Ack om jag finge tala med honom och höra hur mor befinner sig. Men,“ fortfor hon och gjorde en avvärijande rörelse, “jag vill inte se honom, för då kommer han också fram med sina dumma giftermålsförslag. Ja, de ä' lika dumma som öfverstens.“

Ungefär en half timme efter galerens ankomst till Hammershuus sof Dyveka godt som ett barn ofvanpå den hårda bädden.

XVII.

Kristian Pedersen hvilade några dagar ut i Rönne och derunder förvissade han sig om att innevånarne der också voro afvogt stämde mot svenskarne. Nästan hvarje natt funnos plakater uppklistrade på de förnämsta husen. De innehöllo en uppmaning till Bornholms innevånare att samt och synnerligen resa sig och afskudda sig det svenska oket. De af Printzensköld tillsatte embetsmännen tvungos visserligen att låta nedtaga upprorskungörelserne, men i själ och hjerta sågo de alls icke ogerna att de ånyo kommo upp igen.

Svenske spioner genomströfvade dag och natt den lilla staden. Ingen kunde mera vara säker för att han icke om morgonen då han vaknade finna en svensk eskort som förde honom till Hammershuus. Orsaken hvarför öfversten höll sina blickar företrädesvis fästade på Rönne, var att den lilla staden hade ett så passande läge i och för samfärdseln med Danmark, hvarjemte dess större handel gjorde den till hufvudplatsen på ön.

En gång på den sommaren hade öfversten gjort ett kort besök der. Han kom då i spetsen för en fänika knektar och lät genast kalla stadens förnämste till torget. Der läste den svenske krigaren lagen för rönneborne, påminde dem om den ed de nyligen svurit konung Karl X Gustaf, och förespeglade dem i allt annat än valda ordalag de straff som de skulle komma att lida om de icke förblefvo denna sin ed trogne.

Verkan af dessa ord, som enligt öfverste Printzenskölds förmenande skulle sätta skräcken i bornholmterne, visade sig blott några timmar derefter, i det att två soldater, som i en liten en half mil söder om staden belägen by våldförde sig på en ung qvinna och dennes man, blefvo jemmerligen mördade af den upp-

retade befolkningen. Väl anställde öfversten en sträng undersökning, men utan något resultat. Händelsen gjorde emellertid så mycket, att öborne slutligen på allvar började fundera på att afskudda sig det svenska oket.

Knappt hade också öfversten med sin fänika knektar lemnat ön, förrän en liten farkost, som under några dagar hållits dold i en af de djupaste bugterne, styrde in till staden. Den hade inom sina relingar en af konung Fredriks utskickade, och knappt mer än tjugufyra timmar efter det Printzensköld på torget hållit sitt tal till rönneborne, uppmanade dansken från samma plats detta samma folk att köra bort svenskarne och rasera Hammershuus.

Väl försökte de svenske myndigheterna att få uppviglarer fast, men detta var omöjligt, alldenstund menigheten på alla möjliga sätt understödde honom, så att han slutligen helbregda undkom inåt ön.

Kristian och Sill-Jan funno derföre en ganska tacksam jordmän för sig. Den sist nämnde qvarstannade hos sin slägtinge, men Kristian gaf sig ingen ro förr, än han nått sitt mål, att uppvigla hela öbefolkningen. Den unge fiskaren glödde af hat mot allt hvad svenskt var, och hade gått en dyr ed på, att icke sluta förr, än han sett den siste svensken antingen död eller också bortkörd från Bornholm.

En ruskig och blåsig afton tog han för den skull afsked af Jan och andre bekante och vandrade ut från staden. Han följde kusten ett långt stycke och hvilade en stund på natten öfver i en liten fiskarkoja på Blemme-Lüng. Vid solens uppgång vandrade han vidare åstad och stod vid middagstiden på den höga backen vid Nüelars kier. Framför honom låg landet öppet så långt han kunde se. Der och hvar upptäckte han arbetande bönder och längs den här temligen raka kusten syntes en mängd små mörka punkter röra sig af och an. Det var fiskarbåtar.

Från Nüelars kier gick han vidare mot söder, gjorde påhelsningar vid Aae, St. Peders, Pauls och St.

Bodels kyrkor, samt anlände en afton, nästan uppgifven af trötthet, till den lilla staden Nexöe, belägen på öns sydöstra kust, och hufvudsakligen endast bestående af några tjog fiskarkojor. Här måste han iakttaga den största försigtighet, emedan en liten svensk styrka någon af dagarne förut gjort påhelsning i trakten, utskrifvit åtta unga karlar och uppburit en oskäligt hög tull.

Häraf var befolkningen till den grad uppretad, att det icke skulle behöfts många allvarliga ord, innan den i en hast gripit till de vapen, som stodo till buds.

Det var af en gammal bondgubbe i närheten af St. Bodels kyrka som Kristian fick upplysning om svenskarnes framfart der. Bonden hade sjelf blifvit af med sin förnämsta egendom, en vacker ox, med hvilken han under många år plöjt sin jord och skaffat dess äring till huset.

Och när den stackars gubben till slut berättade om huru knektarne föst ut oxen, dödat honom och af hans kött gjort sig en smaklig måltid utan att ens bjuda oxens egare på så stor bit som han kunde lägga på tunnageln, då stodo klara tårar honom i ögonen, och han utbrast, under det han riktade blickarne mot höjden:

“Straffar inte Gud dem både för detta och andra våld, som de begått, inte allenast här i trakten, utan äfven på många andra ställen, då har prostfar orätt när han påstår att Gud är rättfärdig. Jaha, det säger jag, det, och tar inte tillbaka ett enda ord.”

Kristian rördes af dessa enkla ord från den fattige bondens läppar. Sedan han en stund öfvertänkt hvad han skulle göra, sporde han:

“Tror du att knektarne ä' kvar?”

“Hm, hm, det är svårt att säga,” inföll bonden, men nog talade grannen om, att han i går sett dem husera i Nexöe alltid.”

Med detta besked gick Kristian sedan han först

lofvat bonden att göra allt hvad han kunde för att hämnas den fattige landtmannens präktige oxen.

Bonden syntes nöjd med detta löfte, gaf Kristian ett kraftigt handslag och önskade honom lycka i sitt företag.

Mörkret hade redan inbrutit då Kristian såg ljusen i stadens vestligast belägna hus glimma emot sig. Han påskyndade för den skull sina steg; och det ehuru tröttheten nära nog öfverväldigat honom. Från det yttersta huset ljödo oupphörliga skrattsalfvor emot honom, och på det högljudda samtalet hörde han att det var svenskar, som förlustade sig derinne. Utanför dörren stod också en halfrusig soldat, stödjande sig mot väggen.

Kristian smög sig förbi honom utan att blifva observerad, tack vare mörkret och postens beskänkta tillstånd. Ett litet stycke derifrån påträffade han en skara nexöpojkar, som rådslogo om bästa sättet att bli qvitt de objudne gästerne.

Sedan Kristian en stund afhört deras mer eller mindre antägliga förslag, steg han käckt fram i deras krets, helsade dem med ett "Guds frid, pojkar", och fortfor derpå:

"Det bör väl inte bli svårt för oss att . . ."

Han fick ej tala till punkt, förrän en lång fiskare tog ett bastant tag i hans tröjkrage och sporde:

"Hvem är du. Vi ha inte sett dig förut."

"Tror nog det," svarade Kristian och strök med ett enda tag ned fiskarens hand; "jag är inte heller hemma här."

"Hvar då? Är du från Rønne, eller Svanike? Eller kanske du kommer från Rytterknekten?"

"Jag är hemma på Christiansö och heter Kristian Pedersen."

"Aha," inföll den länge fiskaren, "då är det du, som är trolofvad med den vackra Dyveka?"

Kristian kände hur han rodnade vid dessa fiskarens ord. Men för mörkrets skull kunde de nyfikne nexöpojkarne icke se detta bevis på att de gissat rätt.

“Inte riktigt trolofvad ännu,” svarade Kristian, “men vi hålla hvarandra kära.”

“Jaja, det betyder ingenting till saken,” inföll återigen den länge fiskaren, som nu tycktes fatta riktigt stort intresse för den nykomne. “Det är ändock samma Dyveka, som den svenske öfversten, den Gud gifve allt möjligt ondt i verlden, förde med sig till Hammershuus?”

“Ja,” svarade Kristian förundrad, “men hur vet ni det här?”

“Åh,” inföll en annan, som också ville ha ett ord med i laget, “det ha vi vetat länge. Du ska’ heller inte kunna besöka någon enda stuga här på ön, utan att man vet om rofvet. Och det grämer oss storligen, ska’ du tro, att en så fager ros ska’ ha råkat i förtryckernes händer.”

Det gjorde Kristian godt att höra dessa ord. Efter några minuters eftersinnande sade han vidare:

“Men, eftersom ni tycker att det är synd om henne, så kunna ni väl hjälpa mig att få henne derifrån?”

“Ja vars, ja vars!” ropade alla om hvarandra. “Vi följa dig när du vill.”

“Godt,” svarade Kristian, “men först måste vi göra oss af med de svenske knektarne derborta.”

Och vid dessa ord pekade han på stugan, der dryckeslaget hölls.

“Det har du rätt i,” svarade den länge fiskaren förnumstigt, “men . . . men . . .”

“Betänker du dig?” sporde Kristian.

“Neej, inte just det, men hur ska’ vi bära oss åt för att få bort dem?”

“Det är en lätt sak. Hur många ä’ de?”

“Fyra.”

“Nåväl, får jag råda, så ska’ det inte bli svårt.”

“Du får råda! Gör som du vill. Vi följa dig,” ropade alla om hvarandra.

Sedan Kristian räknat nexöpojkarne och funnit att de voro tio till antalet, placerade han dem på litet

afstånd från stugan. Sedan han derefter uppmanat hvar och en att under höga rop skynda dit in så snart han hörde ett pistolskott, gick han att utföra sin djerfva plan.

Då han kom fram till posten stod denne och nickade med hufvudet liksom en marionett, och såg med glåmiga ögon ut i mörkret. Kristian smög sig förbi honom och tog i förbifarten hans gevär, som han ställt ifrån sig vid dörrposten. Karlen var så drucken och sömnig, att han alls icke märkt det puts, som Kristian spelade honom.

Stugdörren fasthänge med blott ett enda gångjern vid dörrposten. Genom det starka luftdraget rörde den sig sakta fram och tillbaka och gnisslade då på ett öronpinande sätt.

Kristian stannade och betraktade sällskapet der inne. Vid den snart slocknade spiseelden suto tre svenske knektar, alla rödmosige och icke mindre ankomne än deras kamrat der ute. De skröto högljudt af sina bragder. Ingen ville vara sämre än den andre, och därför dukades den ena äfventyrliga historien upp efter den andra.

Hvarje sådan godbit följdes alltid af ett hånskratt och djupa klunkar ur tennstopen.

“Ja,” skrek den ene och slängde det tomma stopet i väggen, så att det ordentligt plattades till, “det ska’ nog inte dröja länge, förrän öfversten ger oss tillåtelse att plundra hela ön och då . . .”

“Ähjo, det ska’ allt dröja, det,” inföll Kristian och steg i detsamma in i stugan. Och innan någon af knektarne hann hemta sig från den förvåning de erforo vid åsynen af den djerfve, låg den skrytsammaste med genomborradt hufvud på golfvet.

Detta gjorde att ruset i en blink försvann. Knektarne rusade upp och Kristian befann sig oförmodadt i en mindre behaglig ställning gent emot tre ursinnige fiender. Men han fick skyndsam hjälp af nexöepojkarne, och efter en kort strid blefvo knektarne öfvermannade.

Ingen af dem kom tillbaka till Hammershuus, ty redan samma natt syntes en liten båt med två personer i ro ett stycke utåt hafvet. Det var Kristian och den långe nexöfiskaren, som här i all tysthet gömde de fyra knektarnes lik i djupet.

Då Printzensköld fick kunskap om sina knektars sorgliga ändalykt i Nexöe, svor han en gruffig hämnd. Den af Fredrik så illa handterade underofficeren fick befallning att med tjugu man begifva sig till öns sydkust och på lämpligt sätt återställa ordningen der. Efter många förberedelser tågade han af, men hans marsch kunde ej ske med så stor skyndsamhet som ämnadt var, emedan han öfverallt mötte större eller mindre motstånd från befolkningens sida. Då han från St. Ols kyrka ville taga vägen längs östra stranden, träffade han på en förhuggning, den han icke vågade angripa. Han vände sig därför vesterut och lyckades framtränga i närheten af galgbacken. Längre kom han icke. Då han ville gå tillbaka fann han sig till sin stora bestörtning helt och hållet omringad.

Blott på några dagar hade resningen tagit en sådan fart, att öfverstens stolta mod började lägga sig. Beväpnade hopar ströfvade till och med ända fram till fästningen, men kunde ännu ingenting uträtta mot de kanoner, som fortfarande slungade död och förstörelse ut bland dem.

Det var på höstsidan 1658 som bornholmiternes resning tagit en sådan fart. Öfverallt på ön ljöd endast ropet: "Ned med svenskarne! Död åt förtryckarne!" Ung och gammal, till och med små pojkar, som endast kunde bära en högaffel, gingo med i frihetskampen och från hvarenda kyrka uppmanade presterne sine församlingsbor att skynda ut till fäderneöns räddning. Hänförelsen var allmän och när härtill sällade sig de ständigt upprepade berättelserna om den svåra behandling, som fångarne på Hammershuus fingo undergå, kände folkets harm och raseri inga gränser. Det var icke rådligt för någon svensk soldat eller mindre trupp,

att våga sig utanför fästningens murar. De upproriske passade med ängslig noggrannhet på hvarje tillfälle, och fingo de någon af sina förtryckare i sitt våld, då öfvade de på honom utan dom och ransakning den gruffigaste vedergällning.

Endast med förlusten af halfva sin styrka hade det lyckats sergeant Storm att slå sig igenom de upproriske hoparne. Hans berättelse försatte öfversten både i raseri och bestörtning. Till slut gaf han befallning om att de små kojor, af hvilka Hammershuus' by bestod skulle offras åt lågorna, för att ej tjena de upproriske till skydd vid en möjligen företagen belägring. Endast med största svårighet lyckades det kapten Eek att fullgöra denna befallning. Branden syntes vidt och bredt omkring ön och man kan, för att tala bibliskt, säga att den var den sista spiken i det svenska bornholmsväldets likkista.

XVIII.

Öfverste Printzenskölds raseri och harm öfver Dyvekas hallstarrighet, såsom han benämnde den unga flickans fasthet att motstå alla hans öfvertalningar, var nästan ett intet emot den känsla han erfor, då han en morgon vaknade och fick se galeren stå i eld och lågor.

Det hade nemligen lyckats Kristian att om natten smyga sig ensam fram i en liten båt längs stranden och kasta eld i det brännbara skrofvat. Det dröjde ej länge förrän elden hade spridt sig öfverallt och snart skulle all släckning varit omöjlig, äfven om öfversten hade kunnat skicka sitt folk till hjälp.

De upproriske hade nemligen hört berättas, att Printzensköld hade sagt, att han först skulle spränga

borgen i luften och derefter med galerens tillhjälp afsegla ifrån ön, medtagande sina fångar, och det var för att göra en flykt omöjlig som Kristian utförde sitt vägstycke.

Då han rodde tillbaka från galeren iakttog han icke samma försigtighet som vid ditfärden. En af knektarne på vallen fick syn på båten och riktade en kanon mot densamma. Kulan krossade båtens akterstäf. Lyckligtvis fanns det hjälp i närheten, så att Kristian blef räddad.

Tidigt en morgon inträdde Peter Stark i Dyvekas kammare och befallde henne i barsk ton att följa med honom.

“Hvarthän?” sporde den unga flickan darrande.

“Hvad rör det dig. Skynda dig bara,” svarade knekten i rå ton.

Dyveka måste lyda. Genom en mängd fuktiga gångar, der hennes kropp skakades af kyla, och der hennes fötter slunto på de slippriga stenarne, förde Peter henne allt djupare ned. Dyveka var nästan halfdöd af förskräckelse. Hvart skulle denna vandring sluta? Hon gissade på de underjordiska fängelserna och hennes kropp skälfdes af fasa vid blotta tanken derpå.

Slutligen stannade Peter vid en något bredare korsgång, som var tillräckligt upplyst af det ljus, som inströmmade genom en med jerngaller försedd glugg uppe under taket. Här stannade han och bjöd med en stum rörelse den unga flickan att taga plats på en i korsgången stående bänk. Väntan blef ej särdeles långvarig. Klumpiga steg, dem Dyveka hört många gånger förut och således väl kände igen, hördes i en närgränsande trappa, och snart stod öfversten framför den förskräckta flickan. Under tystnad gaf han Peter en vink att gå förut. Derefter tog han Dyveka temligen omildt i armen och tvingade henne genom en af de hotande blickar, med hvilka han plägade skaffa sig respekt hos underlydande, att följa efter vägvisaren. Dyveka ville tala, men en enda blick på öfverstens ansigte kom or-

den att dö redan på hennes läppar. Ett rof för den gruffigaste ängslan följde hon Peter. Tätt efter henne gick öfversten tungt och pustande, samt då och då frammumlande några meningar, hvilka den stackars flickan icke kunde förstå. På den brummande stämman hörde hon dock, att öfversten var långt ifrån vid godt lynne.

Slutligen stannade Peter vid början af en kolmörk gång och drog fram en liten lykta, den han hittills hållit dold under den långa rocken. Lyktans svaga sken förmådde knappt upplysa början af den mörka gången. Peter trefvade sig likväl ett stycke längre fram och stannade slutligen vid en jerndörr.

“Nu har jag den,” sade han.

“Godt, öppna då!”

Vid det svaga fladdrande skenet såg nu Dyveka huru öfversten drog värjan. Hon tillslöt ögonen och beredde sig till döden.

Men döden kom icke nu. I stället hörde hon öfverstens hårda och befallande stämma.

“Framåt!”

Nu ändtligen vågade hon sig på denna fråga:

“Är det eder mening att inspärra mig här?”

Öfversten svarade med ett grymtande läte som skulle föreställa ett nekande svar.

“Döda mig då heldre,” utbrast Dyveka åter. “Heldre pinas en stund, än dagar och nätter i dessa förfärliga hål.”

Dödens afskräckande tystnad rådde i dessa skumma gångar, från hvilkas sidor hela strömmar af fukt runno ned. Ingen mensklig kropp skulle länge stå ut med att vistas i denna förfärliga atmosfer. Här skulle alla suckar af förtviflan, alla ursinniga hämnande- och verop ohörda återstudsa från de tjocka murarne och lära de olycklige huru vanmäktigt deras raseri vore gent emot förtryckarens makt. Endast de stygga kryddjur, som här hade sitt tillhåll, och som nu pipande och trasslande sprungit kring öfverstens, Dyvekas och Peters fötter,

när det svaga ljusskenet uppväckte dem, skulle här mottaga de olyckliges sista dödsrosslingar och derefter börja sin ohyggliga måltid på de kroppar, som nu mera knappt bestodo af annat än skinn och ben.

Det finnes författare, som påstå att civilisationen är ett ondt. Deras uppfattning må nu vara riktig eller oriktig. Ett är dock säkert, nemligen att den med sin allt nedslående makt afskaffat oändligt mycket af fordnas tiders barbari och ställt människorna på den plats de, såsom frivilligt tänkande och sjelständige varelser äro berättigade att intaga. Till och med i Ryssland, som ännu till en stor del är barbariets härd i Europa, har på sednaste tiden en friskare ström börjat blåsa, och det skall troligtvis ej gå många årtionden om, förrän alla de ohyggligheter, som der blifvit begångne, skola, liksom hos oss, endast tillhöra sagan och historien.

“Döda dig,” eftersade öfversten med en stämma midt emellan hänleende och medlidande, “nej, dertill är du alltför vacker.”

Dyveka svarade ingenting, der hon nästan vanmäktigt stod lutad mot den fuktiga muren. I dessa ögonblick kände hon ej den råa och farliga kyla, som genomisade hennes kropp.

“Nu är dörren öppen,” pustade Peter, och i det samma tillkännagaf ett starkt rasslande och gnisslande, att en tung jerndörr vände sig på sina gångjern.

Ljudet af en tung, centnertung suck, framträngde i detsamma till Dyvekas öron.

“Store Gud, en människa finnes här nere,” tänkte hon. “Hvem kan den olycklige vara, och af hvad orsak har jag blifvit hitförd.” Men nästan blixtnabbt föddes i hennes hjerna en annan tanke, en förfärlig tanke, som nästan kom henne att förlora sansen, och som med våldsamt grep om hennes hjerta. Det var tanken på, att det kunde vara brodern, den hon ännu icke fått se, ehuru mer än en månad var förliden sedan öfversten berättade henne att han var fånge på Hammershuus. Hon ville skrika, men tungan nekade

att göra tjenst. Hon ville gråta, men i stället brände det i ögonen som om det varit eld der inne. Hade kanske tårekällan redan förtorkat?

En lång och mager gestalt visade sig i dessa ögonblick i den af det sparsamma lyktskenet upplysta gången. Gestaltens gång var vacklande, ögonen lågo djupt i sina hålör, kindernas knotor sköto ut skarpa och armarne hängde slappa ned längs sidorna. Det såg ut som om lifvet vore färdigt att fly sin kos i hvilket ögonblick som helst.

Vid den första blick som Dyveka kastade på den olycklige fångens aftärda anlete, såg hon att hennes förfärliga aning ej bedragit henne.

Hon vacklade och skulle fallit, om ej öfversten mottagit henne i sina armar.

Men denna beröring var nog att återgifva den unga flickan hela hennes spänstighet. Som berörd af en fjeder sprang hon upp och stötte så våldsamt till öfversten, att han nära nog ramlat baklänges. Derpå kastade hon sig om brodrens hals och nu fingo hennes hittills återhållne tårar fritt lopp.

Öfversten hade dragit sig några steg tillbaka. Längre in i gången stod Peter och höll upp lyktan öfver sitt hufvud, så att det svaga skenet matt belyste gruppen midt emellan desse två personer.

“Gud vare lof att jag fått återse dig innan jag dör,” mumlade Fredrik med knappt hörbar stämning, “men säg mig, Dyveka, hvad vill öfversten dig?”

Den unga flickan omtalade snyftande de anbud som Printzensköld gjort henne, och slutade så:

“Men, om jag också ska’ dö här nere, så ska’ jag bli trogen mot Kristian.”

Öfversten närmade sig nu. Men i hans iskalla anlete syntes i dessa ögonblick ej det ringaste spår af medlidande.

“Nå,” sade han, “nu ser du hvilket straff som väntar den, som trotsar mina befallningar. “Vill du att din bror ska’ dö här?”

Det var en djefvulsk fråga, som ännu mera kom blodet att isas i Dyvekas ådror. Hon insåg dock, att hon på öfvertalningens väg aldrig skulle kunna beveka den grymme mannen. Derfor sade hon:

“Dör Fredrik här, så har ni ännu ett brott att lägga till de många, som ni förut begått. Men,” fortfor hon och en underlig glans låg i hennes ögon, “det finnes en rättfärdig Gud, som nog skall vedergälla detta, jag är fullkomligt säker derpå.”

Det besynnerliga tonfallet i Dyvekas röst lät så hemskt i den innestängda gången, och gjorde ett mäktigt intryck på öfversten. Äfven Peter tyckte att den lät som en stämma från en annan värld och tog i första häpenheten ett par steg tillbaka. Han beräknade icke att marken bakom honom sänkte sig betydligt och följderna af detta steg var att han plötsligt störtade baklänges. Lyktan föll till golvet och sprang sönder. Tjocka mörkret inhöljde nu gången.

De mustigaste eder som öfversten kunde hitta på, banade sig väg öfver hans läppar, och långt inifrån gången svarade Peter ungefär lika mustigt, under det han kraflade sig upp igen. Hans ilska blef ännu större då han fann att han i fallet slagit ett stort hål i hufvudet.

Situationen var kritisk. Bror och syster höllo hvarandra så fast omarmade som om de aldrig mera ville skiljas; råttorna och mössen, som blifvit skrämde af ljusskenet, kilade åter fram. Ett par af dem hade fått fast i ett af öfverstens ben och klängde upp derpå. Den tappra krigaren, som väl aldrig förr varit i batalj med desse små flinka djur, slog vildt omkring sig, sparkade och svor och betedde sig som en galning.

Härunder fattades Dyveka af en djerf idé.

“Om vi skulle försöka att fly,” tänkte hon. “Det dröjer nog länge, innan en annan lykta kan anskaffas. Gud bistå mig.”

Sakta trefvande framför sig med ena handen förde hon brodern, som utan gensägelse lät leda sig, längs

muren till dess hon kände ett kallare luftdrag fläkt emot sig. Detta återgaf äfven Fredrik en smula krafter, så att han ej vidare behöfde systemens hjälp.

“Det är förfärligt, det här,” suckade den unga flickan, “men, då nöden är störst, är också hjälpen närmast, brukar man ofta säga. Fäll ej modet, Fredrik! Gud har kanske redan bestämt dagen för vår räddning.”

Efter en högst besvärlig vandring stodo de båda syskonen ändteligen uppe i korsgången, der frisk luft oupphörligen strömmade in. Ack, om gluggen icke sutit så högt uppe! Men äfven om den haft sin plats längre ned, hur skulle hon med sina svaga krafter kunna sönderbryta det tjocka jerngallret! Brodrens styrka var ju också helt och hållet tillintetgjord af den unkna och förslappande luften i fängelset. Den förr så starke och af helsa lifskraftige mannen liknade ett skelett och då ljusskenet nu föll på hans utnärlade gestalt blef Dyveka så förskräckt, att hon började skälftva i hela kroppen. Hon hade aldrig förut sett någonting så förfärligt.

“Hvad ska' vi nu taga oss till,” sade hon och dolde ansigtet i händerna. “Hvilken af dessa tre gångar ska' vi gå, för att bli fria?”

Brodren endast såg på henne, och skakade betänksamt på hufvudet. Han var ännu så svag, att han med möda förmådde frampressa ett svar.

Dyvekas ångest tilltog då hon längre in hörde öfverstens klumpiga steg och högljudda svordomar, till hvilka Peter Starks utgjorde ett värdigt eko.

Sedan Printzensköld, som endast för att hämnas på Dyveka för hennes hallstarrighet, och få njuta af hennes ångest (öfversten kunde ibland besjålas af dylika grymma känslor) sammanfört henne med brodren, lyckats göra sig fri från de besvärlige små fiender, som beto och gnagde honom, började han att tänka på syskonen. På hans rop kom Peter genast fram.

“Nu är fan också lös,” skrek öfversten, då han

ej oaktadt han vildt slog framför sig med värjslidan, kunde träffa någon mensklig varelse. "Ha de nu kommit undan, då ska' satan anamma dig med hull och hår."

"Men," vågade Peter invända och hans stämma var så ängslig och ömklig, att den nästan väckte medlidande hos den stränge öfversten, "jag kan inte hjälpa att golfvet sluttar. Inte har jag . . ."

"Se så, tyst nu," afbröt öfversten befallande. "Laga nu bara att vi få tag i de båda syskonen, annars låter jag, så sannt jag heter Printzen . . . förbannade råttor, der ä' de igen, bort härifrån. Hin sjelf skulle inte kunna uthärda här nere en enda timme."

Och likväl hade han såsom han föregaf, utan att röras af lidandet låtit den honom misshaglige Fredrik försmäkta i denna ohyggliga atmosfer därför att han gifvit sergeanten en väl behöflig minnesbeta, men egentligen därför att den vackra fiskarflickan icke ville lyssna till hans sjelfviska önsknigar. Det var egoismen i den högsta och krassaste grad.

Öfversten och Peter hunno ändteligen efter många stötar och knuffningar mot de fuktige väggarne, upp till korsgången just som de båda syskonen stodo i begrepp att försvinna i den närmast väggen liggande gången. Printzenskölds läppar drogo sig till ett hänleende då han ertappade flyktingarne.

"Ska' jag föra ned honom igen," sade Peter och lade sin hand så tungt på Fredriks axel, att den försvagade mannen var nära att digna till golfvet.

"För himmelens skull visa då en smula förbarmande," bad Dyveka och gjorde hvad hon förut ej gjort, omfattade öfverstens knä. "Inte är han farlig för eder säkerhet så svag som han nu är. Han kan ju knappt röra ett finger."

Dyveka var i dessa ögonblick så vacker i sin sorg, att den kärve öfversten stod helt betagen. Vid en hastig blick på Fredriks utmärklade gestalt fann han också att systemen talat sanning. Fredrik hade utmattad sjunkit ned på bänken och bröstet häfde sig våldsamt.

“För in honom i vaktrummet,” befalldes öfversten plötsligt, “men tro inte du,” fortför han och gaf Dyveka en sträng blick, “tro inte du, att han därför blir fri.”

Återvägen togs genom samma gång som förut. Efter en stunds framskridande delade sig gången åter i tvenne. Den till venster gick fram till vaktrummet, den till höger förde till den trappa, på hvilken man kom upp till den våning der Dyvekas fängelse var beläget.

“Gå nu den och sätt karlen framför spiseln, samt gif honom något att äta,” sade öfversten till Peter och visade på gången till venster, “den här gå vi,” fortför han och gaf Dyveka ett tecken att följa sig.

Han fick knappt sista ordet ur munnen, då en dörr i ändan af venstra gången häftigt öppnades och slogs igen. Snabba fotsteg hördes och snart stod fänrik Sköld framför öfversten. Vid åsynen af Dyveka och den vacklande brodern tog han i bestörtning ett par steg tillbaka och hans manliga ansigte öfverdrogs af en snart försvinnande rodnad.

“Öfverste,” ropade han derpå, “vi vänta er der uppe. Det är större fara än någonsin på färde.”

“Hvad är det nu frågan om igen,” sade Printzensköld vresigt. “Är ni rädd för packet der ute?”

“Rädd,” utbrast fänriken och rätade stolt på sig, “det är väl att ni står så högt öfver mig, annars skulle ett dylikt uttryck . . .”

“Föranledda en duell, menar ni,” afbröt öfversten hastigt. “Se så, min bäste fänrik. Jag sätter nog stort värde på er, men ni är ibland för hetsig. Sådant duger inte, då man har med pack att göra. Men säg nu lugnt ut hvad ni har på hjertat.”

“Om ni kommer upp, så får ni sjelf öfvertyga er om hvad som stundar,” svarade fänriken buttert.

Peter måste nära nog bära Fredrik till vaktrummet. Den utmattade fiskaren sattes derefter framför eldstaden och här blefvo hans sjunkande lifsandar efter

hand mera stärkte. Det var länge sedan han känt en så välgörande värme i sin kropp. Kärleken till lifvet, som under den svåra fångenskapen helt och hållet lemnat honom, återkom nu med förnyad styrka.

Under det han satt der och värmdes sig inkom sergeant Storm. Gamle Lans, som också var inne i rummet, pekade med en betydelsefull åtbörd på den magre fiskaren. Sergeanten kände genast igen honom, gick spotskt fram och gaf honom ett par glåpor.

Rätt så svag Fredrik var kom dock hans blod i svallning vid åsynen af underofficeren och dennes hänleende, och han knöt händerna mot honom under det han mumlade några otydliga meningar.

Storm var en simpel och rå karl, som icke aktade för rof att vilja bära hand på den maktlöse. Han skulle säkerligen slagit fiskaren till marken om icke Lans i detsamma gripit honom om armen och hindrat slaget.

“Tag er till vara,” utbrast korporalen lugnt, “det är på öfverstens befallning som han är här.”

Sergeanten tordes i följd deraf icke göra fiskaren något illa, men för sig sjelf svor han på, att han nog skulle passa på första tillfälle.

Då öfversten hade fört Dyveka upp till hennes fängelse kom han att af en händelse kasta blickarne ut genom det lilla fönstret. Hvad han der såg framtvang en lång ramsa eder från hans läppar. Han slog derpå våldsamt igen dörren och ilade ned för trapporna så fort hans oviga kropp det tillät. Efter ett kort besök i vaktrummet skyndade han upp på vallen, der hans närvaro gaf soldaterna nytt mod och ökade krafter.

XIX.

Kristians glädje då han såg att hans uppmaningar till resning bar så lysande frukter låter snarare tänka sig än beskrivas.

“Gud vare lof,” tänkte han belåten, “nu ska’ då Dyveka snart bli fri. Undrar hur Fredrik har det. Ännu har dock inte något folk blifvit skickadt öfver till Skåne, och det ska’ ej heller inträffa,” fortfor han, “äfven om jag sjelf natt och dag skall hålla vakt längs stranden.”

Efter en jemförelsevis kort tid hade största delen af öns befolkning samlats vid galgbacken. Dit kommo också Peder Jensen, gudhjemsfiskaren Skrul med den evinnerliga pipsnuggan liksom fastgrodd mellan läpparne, gamle Lars, Jens Snoresen, Troling och Fiskar-Ole. Från Rönne infann sig Jan med ett halft hundra stridslystne pojkar och äfven från Nexöe kom den länge fiskaren med ansenlig förstärkning. Bondehären blef slutligen så stark, att den kunde våga att gå anfallsvis till väga. Visst var det ett svårt streck i räkningen, att Printzensköld lät afbränna kojorna vid Hammershuus, men den saken kunde nu icke längre hjälpas; bönderne fingo väl taga sig fram dem förutan.

Ända från galgbacken, förbi St. Ruths och St. Ols kyrkor sträckte sig de upproriskes linie upp mot Hammershuusgaaret, ja till och med ett godt stycke in på Hammeren, så att fästningen var alldeles afspärrad åt landsidan till.

Öfverste Printzensköld lät visserligen ibland göra små utfall, men med ringa utgång derför att han icke hade tillräckligt med folk. Ej heller syntes den förstärkning, som han så enträget bedt Karl Gustaf om. Hvarje dag kikade han utåt hafvet. Flere segel passerade förbi, somlige nära, andre på längre afstånd, men intet af dem styrde mot Hammershuus.

“Jag ger fan alltsammans,” utropade han därför en dag och slog knutna handen i vredesmod i bor det. “Här lemna de mig med en handfull knektar, och vilja att jag ska' inte allenast försvara mig mot tusentals fiender, som ha fullt upp af lifsmedel och vapen. Nej jag tvår mina händer. Men nog ska' de här murarne bli hårda nötter att knäcka, det lofvar jag,” fortfor han ilsket. “Det blir nog mer än en fiskarpanna, som kommer att krossas mot dem.”

Det var en kall och blåsigt afton som Kristian och några af hans vänner suto i “mästermannens” stuga och glammade om dagarnes händelser.

“Nu tror jag nog att den högmådige öfversten ska' känna sig som en orm i en myrstack,” inföll Troling och gnuggade förnöjd händerne. “Hoppas att lifsmedeln snart ska' ta slut, och då om inte förr, måste han gifva sig på nåd och onåd.”

“Kanske det,” menade Kristian fundersamt. “Dock få vi inte vara allt för säkra.”

“Hur så?” inföll Jens Snorensen, som i likhet med sin granne Fiskar-Ole, den mördade Hakons far, glödde af begär efter en blodig hämnd. “Hur så?”

“Han kan ju få lifsmedel sjöledes ifrån. Det var allt, när jag riktigt tänker på saken, dumt gjordt att vi brände upp galeren. Hade vi tagit den sådana den låg der, skulle vi nu kunnat vara säkra äfven på hafvet. Men, hvem kan vara förslug.”

Gubben Skrul sade, under det pipsnuggan alltjemt hängde och dinglade mellan hans läppar:

“Förslug! Så du pratar. Det behöfs väl inte att vara förslug! För resten är det en smal sak att få in Hammershuus.”

Alla sågo på gubben der han satt så tvärsäker och bolmade ur pipan.

“Ni har bestämdt någonting på hjertat, fader Skrul,” sade Kristian.

“Ja, visst fanken har jag det.”

“Men, hvarför inte prata ur skägget då,” menade Fiskar-Ole, som allt sedan Hakons död varit, som man brukar säga, lite konstig af sig. “Är du för god att prata du, när det behöfs?”

Oles tvära fråga kom gubben Skrul att en smula draga läppen nedåt, så att pipan höll på att falla ned till golfvet. Han uppfångade den likväl hastigt med ena handen, i det han sade:

“För ett halft dussin kärke karlar är det inte svårt att kaputta öfversten och sätta hela borgen i brand.”

Gubbens tvärsäkra ord kommo mer än en att spänna örhinnorna.

“Ja, var säkra på, att gubben Skrul inte pratar i vädret,” svarade Troling. “Han känner lika väl till Hammershuus som sin egen stuga, och vet nog hur man ska komma in dit.”

Troling hade knappt fått sista ordet öfver läpparne, då Ole grep Skruls hand och sade ifrigt, under det hans ögon glänste af en besynnerlig eld:

“Är det sannt som Trolingen säger?”

“Ja,” svarade gubben Skrul lågmäldt, “men lägg mera eld på spiseln, “jag fryser som en hund.”

Den nästan utslocknade brasan flammade på nytt upp igen. Sedan gubben med pipsnuggan några minuter värmt sina frusna händer, sade han:

“Flytta er närmare, pojkar, så ska jag tala om någonting för er.”

Den lilla stugan kunde icke rymma alla, som ville höra på gubben Skrul, hvadan en del hade tagit plats i dörröppningen och resten utanför. Sedan gubben Skrul harklat en stund, började han:

“Ni ska veta att jag är så godt som uppfödd på Hammershuus och att —“

“Hvarför har jag inte kommit ihåg detta förr,” afbröt Kristian, i det han slog sig för pannan. “O, jag dumbom! Borgen kunde då för längesedan ha varit i våra händer!”

“Det hade den inte kunnat vara,” menade Skrul. “Dessutom vill jag be dig att jag får tala ensam, annars kanske jag glömmmer hvad jag vill säga. Se ni pojkar,” fortfor han och pekade på pannan, “jag börjar att bli lite minnesslö häruppe, nu; det är inte längre som i fordna dagar! Nej, man blir äldre med hvarje år!”

“Försök nu att komma ihåg hvad du har att säga,” inföll Óle, som tycktes bli allt mer och mer intresserad af Skruls ord. “Men skynda dig annars kanske att du glömmmer hvad du heter.”

Dessa spetsiga ord kunde icke reta Skrul. Han tände helt lugn pipsnuggan och sade derpå:

“Ända från mitt tionde till och med mitt trettionde år, således i tjugu år, var jag dagligen som trädgårdsdräng på Hammershuus. Att pojkar ä' nyfikne vet ni väl, och mor brukade alltid säga, att jag hörde till de mest nyfikne hon i hela sitt lif hade sett. Alla lediga stunder tillbragte jag med att ströfva kors och tvärs genom borgen och som trädgårdsmästaren bodde der ensam med sin elaka käring, som jag mången gång önskade instängd i de underjordiske fångelserne, så hade jag fullkomlig frihet att gå hvarjt jag behagade. Inga nycklar fanns det till rummen, hvadan jag lätt kunde genomströfva allesammans.”

Gubben gjorde här en paus, knackade ur askan i pipan och fortsatte derpå:

“Ni må tro att der finns gångar, som ä' krångliga att hitta i. Vi pojkar ha nog tyckt, att det är svårt att hitta vägen öfver “Rytterknegten“ en halfmörk natt, men hvad är det för en leksak mot att hitta igenom hammershuusgångarne midt på ljusa dagen. Om hela borgen vore min, så skulle jag tryggt kunna lofva bort den åt hvem som helst, som midt på ljusa dagen kunde ta sig fram i de der gångarne. Jag är säker på att han skulle inte hitta tio alnar.”

“Det är bra, det,” sade Kristian. “Då ska' borgen snart vara i våra händer.”

“Du gissar rätt,” inföll gubben Skrul och nickade.
 “Jag känner till ett hål att krypa in igenom.”

“Gör du?”

“Jo jo, men, det ska' ni nog få se.”

Då gubben tystnade tog Kristian honom afsides och sade:

“Hvad ska' vi göra med öfversten?”

“Hör du,” menade Skrul och såg sig omkring, “jag ser på Fiskar-Ole, att han nog ska' draga försorg om, att öfversten får sin väl förtjenta lön. Jag har ofta hört honom gå omkring och puttra en hop saker om knif och hjerteblod och mera sådant, och om du vill som jag, så öfverlemna vi den saken åt honom sjelf. Han är minsann inte så konstig som han gör sig på, det är en slipad sate det vet jag.”

Fiskar-Ole hade hastigt lemnat “mästermannens” stuga. Sedan han en stund trefvat omkring i mörkret stötte han ändteligen på ett litet förfallet skjul, der han tycktes vara väl hemmastadd, ty han gick rakt fram till ena gafveln under det han mumlade för sig sjelf:

“Här ska' han stå, så framt inte någon tagit bort honom.”

Efter en stunds sysslande vid gafveln hördes det ljud som uppkommer då man slipar knifvar. Det var också detta som Fiskar-Ole gjorde.

Härunder mumlade han för sig sjelf än med låg än med högre röst:

“Skarp måste han vara . . . har väl kyller på sig . . . måste då bita igenom detta! . . . Måste se hans hjerteblod . . . ja, ja . . . Hakon . . . du kan sofva lugnt . . . jag ska' hämnas dig . . .”

Oles röst var så hes då han uttalade dessa sista ord, att man tydligt kunde höra att han var i högsta grad upprörd.

Då han kom tillbaka till “mästermannens” stuga var han som vanligt dyster och fåordig. Endast en gång flammade hans blickar till och det var då han fick syn på den pistol, som Skrul bar i läderbältet. Gubben

Skrul såg blickarne och som han anade hvad de betydde, sade han:

“Du koxar så snedt på pistolen, Ole; leker den dig i hågen?”

“Gif mig den,” nästan hviskade Ole och grep krampaktigt efter vapnet.

“Inte får du den för inte.”

“Hvad vill du ha för den?”

“Kommer an på hvad du vill ge?” Gubben Skrul var nemligen inte så litet ekonomisk af sig och skälet härtill förklarade han vara det, att Gertri ändteligen funnit på en fästman och att det skulle bli bröllop af till jul.

“Hvad vill du ha?” sporde Ole för andra gången.

“Vet inte,” menade Skrul fundersamt. “Men, det är sannt, jag kan nog sjelf behöfva den.”

“Låt mig få köpa den,” bad Ole ännu en gång.

“Du ska' få hälften i min stuga.”

“Kör till,” skrek gudhjemsfiskaren, som med ens blef lifvad för handeln. “Hur många ä' det, som hört vårt aftal?”

Fem stycken anmälde sig.

“Ångrar du dig, så är det inte ännu för sent att ta tillbaka,” sade Skrul långsamt.

“Nej, nej,” utbrast Ole, “jag ångrar mig inte. Hit med pistolen.”

Då han ändteligen hade den i handen, sade han:

“Men jag måste profskjuta den först.”

“Ja, det är inte mer än rätt och billigt.”

“Ja, det måste jag,” mumlade Ole halfhögt, “för tänk om den klickar, då är det ju ingenting vunnit med den.”

Ole, Skrul och de fem vittnena gingo derefter ut på galgbacken och sedan de sökt ut en skjutbana, började Ole.

“Den går ju bra. Har inte klickat en enda gång,” menade Skrul, då Ole skjutit fem skott, ett för hvardera vittnet, såsom seden var.

“Ja är nöjd med handeln,” svarade Ole och räckte Skrul handen.

“Topp, då är den avslutad.”

 XX.

Printzenskölds födelsedag hade infallit, och i sitt öfvermod beslöt han att fira högtiden med ett dryckeslag, samt undfägna hela besättningen efter bästa förmåga.

Förgäfves hade både kapten Eek och fänrik Sköld sökt öfvertala honom att uppgfiva detta förslag. Det fanns nu nog annat att tänka på, än denna sak. Men öfversten var envis som gamle knektar i allmänhet äro, och han lyssnade ej till sina underbefälhafvares råd.

För att ytterligare förhöja glansen af gästabudet hade han tillsagt Dyveka att vara närvarande. Den unga flickan nekade i det längsta, men slutligen gaf hon med sig, då öfversten allvarligt hotade att i fall hon vägrade, skicka ned brodren i de underjordiske hålorne igen.

“Och,” slutade han sin hotelse, “och då ska’ han komma till en, som är etter värre än den som han förut varit uti.”

“Kan det finnas någon förfärligare,” utropade Dyveka rysande.

“Ja, till och med två.”

Detta gjorde att hon utan vidare motsägelse gick in på att närvara vid gästabudet, som öfversten ville gifva, om icke för annat, så för att trotsa bondehären, och visa den, att han alls icke fruktade dess närhet. Den största salen i hela borgen upplystes på ett riktigt bländande sätt och skenet derifrån kastades icke blott öfver den nedanför liggande vallen, utan äfven ett godt stycke utåt slätten.

“Det ska' allt göra ondt i packets ögon,” sade öfversten skrattande under det han gick fram och tillbaka i den stora salen och såg på hur Lans, som i Polen förut varit med om dylika fester, och till och med en gång fått i uppdrag att styra i ordning en dylik, till hvilken sjelfvaste Karl X Gustaf skulle komma, “jag tycker mig bara se hur de karnaljerne ska' smyga der nere som hungrige vargar och kasta lystna blickar hit upp. Ja,” fortfor han och knöt händerna utåt slätten, “kom ni bara! Jag har mina kanoner laddade, och att de bita hårdt, det ha ni redan fått erfara!”

Bland alla de fångar, som funnos inom borgens murar, blefvo galerkaptenen och Holger Oldfeldt bäst behandlade. Orsaken härtill var att de på ett smilande sätt visste att ställa sig in hos öfversten, som ibland, när han var vid godt lynne, brukade inbjuda dem till sitt bord.

Dag efter dag hade kommissarien sökt efter en anledning att få träffa Dyveka. Han råkade en gång nämna vid middagsbordet, att han kände henne personligen. Printzeńsköld drog då riktigt sina slutsatser, och när Oldfeldt några dagar derefter sporde hur den vackra fiskarflickan mädde, fick han ett kärft undvikande svar.

Han försökte ej heller mera på den vägen. I stället gjorde han allt för att ställa sig in hos Peter Stark. Han var så älskvärd som möjligt och erbjöd öfverstens trotjenare så stora förmåner, att hvilken annan tjenare som helst skulle gått in på hans önskningar, som endast ginge ut på att under några minuter få tala med Dyveka.

Peter vacklade också länge. Ända sedan barndomen hade han haft ett osläckligt begär efter penningar, och kommissariens lysande anbud gjorde honom icke så litet hufvudbry. På ena sidan vinkade förtjensten, och på den andra öfverstens misshag, som lätt kunde medföra ganska obehagliga följder. Hvad skulle han göra? Han pinades bokstafligen som en orm i en myrstack.

Slutligen segrade dock försigtigheten, och då Holger Oldfeldt en dag kom som vanligt med sina lockande förespeglingar, svarade han tvärt, att han tusen gånger

heldre ville ha sitt hufvud i behåll, än sätta det på spel för en penningssumma, vore den än aldrig så stor. Öfversten hade förbjudit honom att låta någon, hvem det än måtte vara, slippa in till fången. Han ämnade också rätta sig derefter.

Oldfeldt gick snopen derifrån. Då han fick veta att öfversten inom kort skulle fira sin födelsedag tänkte han att det nog under festen, då bägrarne flitigt brukade anlitas, skulle gifvas tillfälle att få träffa den efterlängtrade.

Festdagens afton hade inbrutit. För att öka säkerheten hade vaktposterne blifvit fördubblade, hvarjemte hvars och ens tjänstgöringstid hade inskränkts till hälften mot vanligheten. Denna anordning hade öfversten vidtagit på det att posterne ej skulle hinna ledas vid medan deras kamrater voro uppe och fästade. De sålunda aföste finga derefter deltaga i det dryckeslag, som var anordnad i vaktrummet.

Fredriks tillstånd förbättrades dag ifrån dag, tack vare den starka kropps-konstitution han var i besittning af. Men sorgen öfver att overksam nödgas tillbringa sina dagar inom fängelsets dystra murar, under det hans landsmän reste sig i massor, tyngde på hans själ och gjorde honom fåordig och modstulen. Och när dertill kom att sergeant Storm blef allt mera retsam i samma mån som fångens krafter tilltogo, är det ej att undra öfver, om den förr så lefnadsglade ynglingen nu såg lifvet i helt annan dager än förut. Oron öfver systemens öde hjälpte också till att betaga honom all glädje.

Nästan dagligen sökte underofficeren skäl till att skymfa och äfven handgripligen misshandla Fredrik. Denne tålde det i det längsta och sväljde harmen och förtreten, men slutligen en dag kunde han ej tåla.

Han satt ensam i vaktrummet, dit han fått tillåtelse att gå en gång om dagen, och värmdes sina af fängelseluften halfstelnade lemmar. Den minut, då han skulle begifva sig tillbaka till sitt fängelse var redan inne.

Storm inträdde med, så att säga, "stormsteg" i vaktrummet och då han fick se att fången ännu var kvar, gnistrade hans elaka ögon af raseri.

"Vet du inte, att du redan skulle varit härifrån!" röt han och stampade ilsket i golfvet.

"Jo, det vet jag nog," svarade Fredrik med foglig röst, "men jag är så trött, att jag ej kan resa mig upp sjelf."

"Nå, då ska' jag hjälpa dig, jag," skrek den råe knekten och grep ett famnslångt rep, som låg på golfvet, samt tilldelade den stackars fiskaren dermed ett så våldsamt slag öfver axlarna, att han, qvidande af smärta föll tillsammans på bänken.

"Upp med dig latmask, odåga, annars får du ett rapp till, så att du inte ska' kunna resa dig på åtta dagar," skrek sergeanten och höjde för andra gången repet i akt och mening att slå till.

Men i samma ögonblick öppnades dörren och fänrik Sköld inträdde. Hans manliga anlete öfverdrogs af en blodröd sky af harm och vrede då han såg den grofva misshandel, för hvilken den värnlöse fiskaren var ett föremål. Med ett enda hopp stod han vid sergeantens sida, ryckte repet i en blink ur hans redan lyftade hand och tilldelade honom sjelf ett så våldsamt slag, att han hufvudstupa störtade till golfvet.

"Usling," skrek derpå fänriken, under det sergeanten jemrande vred sig vid hans fötter, "är det så du behandlar de fångar, som öfversten lemnat i din vård? Gå genast i arrest!"

Sergeanten måste lyda. Då öfversten sedermera fick veta huru illa han burit sig åt fick han till på köpet en god portion prygel offentligt på borggården. För hvarje slag som han mottog svor han en dyr ed på att taga en gruflig hämnd på den värnlöse fiskaren.

"Herre," sade Fredrik, då fänrik Sköld hjälpte upp honom och stödde honom under hans vandring till fångelset, "ni och kapten Eek äro menniskor och vore de andre här lika sinnade, så kan ni vara öfvertygad

om, att Bornholms befolkning aldrig skulle rest sig. Jag känner mine landsmän; de kunna tåla hunger, törst och köld, men aldrig oförrätter. Skulle ni och kaptenen någon gång komma i farlighet, så veta ni, att ni ha en god vän i mig.“

Dessa enkla ord, som fänriken inom sig sjelf måste tillerkänna sanning, gjorde ett djupt intryck på honom och han kunde ej, då han lemnade vaktrummet och gick upp på vallen för att inspsektera posterna, undertrycka denna tanke:

“Hvem vet, kanske han har rätt. Jag har länge tyckt att öfversten förfarit på ett aldeles för hårdhänt sätt, och *min* tro är, att det onyttiga mordet på St. Ols kyrkogård tillsammans med det vanvettiga qvinnorofvet från Christiansö äro egentliga orsakerna till resningen. Ingen vet hvad som kan hända.“

XXI.

Samma afton som öfversten firade sin födelsedag smögo sig tjugu ända till tänderne beväpnade fiskare och bönder fram mot Hammershuus. Ett godt stycke efteråt följde ett par hundra andra för att kunna genast ingripa, så fram det skulle behövas.

I spetsen för den lilla skaran gingo endast tre, nemligen Fiskar-Ole, Kristian och midt emellan dem gubben Skrul.

Då han blifvit uppmärksamgjord på att hans rökande pipsnugga kunde leda till upptäckt, svarade han:

“Låt mig bara hållas. Ser jag att det är nödvändigt, så släcker jag väl den.“

Och härvid blef det, ty utan gubbens ledning kunde ju ingenting företagas.

Marschen var ytterst besvärlig till en början innan truppen hann ned för den besvärliga galgbacken. Sedan blef den något bättre ända fram till St. Ruths kyrka, men derefter började oländigheten igen.

Den som var värst ute, det var Fiskar-Ole. Gång på gång snafvade han, och vid ett tillfälle fick han sig en så bastant "stjernsmäll", att han, efter hvad han sedermera yttrade, såg millioner både solar, månar och stjernor dansa omkring. Till utseendet liflös föll han också i gubben Skruls armar.

"Jaja, hoppa lagom en annan gång," utbrast denne buttert.

"Nej," inföll Kristian. "Han hoppar nog lagom, men gubben är så upptagen af sina tankar, att han hvarken hör eller ser."

Innan Fiskar-Ole hann qvickna till igen förgick en ganska lång tid. Anyo uppkommen på benen förständigades Ole att bättre taga sig till vara en annan gång, och det gjorde han äfven.

Ändtligen kom Hammershuus i sigte, men knappt hade Skrul fått syn på fästningen, förrän han utbrast:

"Hvad vill detta säga? Se bara hur det lyser ur alla fönster! Är elden lös der?"

"Ser inte så ut!" menade Kristian. "Det tyckes snarare som om der firades en fest."

"Oho!" utbrast Skrul och log sarkastiskt. "En fest! Nå inte mig emot. Då vill jag vara med!"

"Ja," inföll Fiskar-Ole och kände efter om han hade knifven och pistolen i behåll. "Jag tycker också om att vara med på fester, och det lofvar jag," fortfor han halfhögt mumlande, "kommer jag bara dit in, så ska' det nog bli en sådan fest, som öfversten aldrig kunnat drömma om. Sof godt, Hakon, det har ingen fara. Min gamla arm är ännu stark och ögat är säkert. Du ska' bli hämnad, och du med, stackars Rikissa."

"Hör du, nu puttrar gubben för sig sjelf," hviskade Skrul i Kristians öra. "Hvad skulle den tosingen

med pistolen? Nå, nå, det rör mig då inte," fortfor han mera för sig sjelf, "jag har fått god betalning för den och då är jag nöjd. Halfva stugan. Ja, den är god att ha. Passa på om jag inte drillar till mig hela inom kort. Det blefve en passande bostad åt Gertri, och jag tror att gudhjems-pojkarne skulle slicka sig om munnarne om de finge en sådan tös. Men, hon rakar nu deras näsa förbi; det är allt någon annan, som redan lagt beslag på henne!"

"Nu puttrar ni också, fader Skrul," inföll Kristian, som hört gubbens tal. "Hvad har den här affären att göra med Fiskar-Oles halfva eller hela stuga eller med Gertri. Vi ha kommit hit för att . . ."

"Du har rätt, du har rätt," afbröt gubben Skrul icke så litet skämsen öfver att ha blifvit så godt som gripen på bar gerning då han blottade det förvärfsbegär, som här utan öfverdrift kunde få namn af snålhet. "Ser du, jag tänkte på min dotters framtid och du ska' få se att du när du blir gift med Dyveka och hon föder dig barn, Gud gifve en hel klunga, också blir mån dig. Det är väl ingen dödssynd heller?"

"Nej vars," svarade Kristian som genast kände sig blickad genom den listige Skruls anspelning på hans husliga lycka "men nu tycker jag att vi . . ."

"Ja, så tycker också jag," afbröt gubben för andra gången. "Se så, pojkar, nu få ni lägga er på magen och krypa framåt som ormar. Om någon af posterne, jag ser att der står en midt på den belysta vallen, skulle få se er, så ligg för alla millioner stilla som om ni voro döde. Posten ska' då tro att han sett miste och att det bara är stenar. Ha ni hört hvad jag sagt?"

"Ja," svarade alla med undertryckte röster.

Den lilla djerfva skaran kom lyckligt och utan att upptäckas fram till de förkolnade lemningarne efter de afbrända kojorna. Desse lemningar voro lyckligtvis så pass stora, att alla kunde dölja sig der.

“Jo jo, deruppe är nog fest i qväll,” mumlade Skrul. “Jaha, det blir förstås objudne gäster som öfversten får, men inte kan jag hjälpa det, inte. Det är hans egen skull. Han kunde ha varit menniska, så hade han sluppit ifrån denna påhelsning.”

Om en stund sade Fiskar-Ole, som hade tagit plats bredvid Skrul:

“Är du säker på, att vi ska’ träffa kommandanten?”

“Säker! Ja, det kan du lita på! Du har då stor längtan efter att få träffa honom?”

Ole mumlade några meningar för sig sjelf. De voro till en början så otydliga, att Skrul icke kunde höra ett enda ord. Slutligen blefvo de redigare.

“Om jag vill träffa honom,” hviskade han och förde sina läppar tätt intill gubben Skruls öra, “om jag vill träffa honom! Ja, lika gerna som jag vill lefva. Vet du, jag hade en dröm i natt.”

“Det har jag också haft!”

“Hm, hm, men en förunderlig dröm, hör du,” inföll Ole, stucken af gubbens inpass. “En förunderlig dröm.”

“Nå, fram med den då!”

“Jag tyckte att jag såg Hakon.”

“Såå. Nå, deri ligger väl inte något besynnerligt. Man brukar ju ofta drömma om’ de döde.”

“Ah, du är då ohjelpig,” utbrast Ole på allvar förnärnad. “Begriper du inte att jag också talade med honom.”

“Hm, det var en annan sak. Nå hvad hade han att säga?”

“Han vinkade först åt mig. Derpå sade han:

“Snart nog får vi träffa kommandanten.”

“Sa’ han det,” svarade Skrul och ryckte till.

“Ja ackurat så sa’ han. Och så fortfor han: Och ni ska snart bli qvitt edra förtryckare.”

“Det var en god dröm, det,” inföll Kristian som

varit en ofrivillig åhörare af Oles och gubbens Skruls samtal. "Måtte den gå i fullbordan!"

"Jaså, du har hört den, du också," sade Ole och såg en smula snopen ut.

"Skulle väl det, när du talar så högt."

"Ja, det är bra, det," mumlade Skrul, sedan han en stund observerat den på vallen gående postkarlen. "Stilla du," ropade han derefter till Jens Snoresen, som laga sig till att skjuta. "Ett skott nu skulle göra hela företaget om intet. Nu måste vi dock utföra vår föresats, ty annars ska' den kanske aldrig komma tillbaka."

"Du har rätt, fader Skrul," inföll Kristian som sjelf måste lägga band på sina svallande känslor, "nu är just rätta tiden. Under festligheterna ska' ingen ana vår närvaro, och . . ."

"Tyst, tyst," afbröt Skrul, "jag tyckte att jag hörde ett rop."

"Det har du drömt," menade Ole. "Inte har jag hört något inte."

Då Skrul ansåg tiden var inne att handla gaf han tecken till uppbrott.

På samma sätt som den lilla modiga skaran förskaffat sig fram till de nedbrända kojorna, lyckades den äfven att komma tätt under muren.

Ungefär på halfva vägen dit var det nära att truppen blifvit upptäckt och det genom en oförsigtighet från Jens' sida. Denne hade nemligen helt och hållet glömt bort förbudet att resa sig upp. I samma ögonblick som han lyfte upp sitt hufvud gick vaktposten, som haft noga utkik, ända ned till randen af vallen, koxade en stund utåt och ropade slutligen:

"Hvem der?"

"Det var då ena sakramenskade träskallar, som inte kan höra hvad jag har sagt," hväste gubben Skrul fram. "Är det du, Jens, som varit framme och dummat dig ånyo. Anamma och regera!"

“Se så, tyst, gubbe,” inföll Jens, både snopen och förargad öfver sitt missöde. “Det är väl inte så farligt som du skriker till. Låt karlen koxa en stund, så går han väl sin väg.”

“Ja,” mumlade Skrul för sig sjelf, “att lita på folk är omöjligt. Jag . . .”

Han afbröt här sjelf sin monolog då han såg att vaktposten vände om och långsamt gick uppåt vallen igen, sedan han ropat tre gånger utan att få något svar. Han lät honom först komma så långt bort som möjligt, derpå gaf han ånyo tecken till framkrypandet.

Slutligen voro de framme, tack vare det tjocka höstmörkret, som dolde deras rörelser. Med en säkerhet, som tydligt bevisade att Skrul icke i otid skrutit af sin lokalkänedom förde han sine män rakt fram till den lilla glugg, hvarigenom Rikissa kommit in, och som derefter blifvit helt lösligt igenmurad.

Skrul studsade när han fann att någon öppning ej mera fanns, och kallsvetten började att sippra fram på hans panna. Skulle han förgäfvos ha vågat företaget. Skulle han icke sedermera i hela sin lifstid få gå der med skammen utpekad af ung och gammal såsom en person, den der alls icke hade reda på sig? Hade hans minne kanske svikit honom; var gluggen icke på den muren?

“Jag tror ni hittar inte, fader Skrul,” inföll Kristian, och hans röst lät så ironisk. “Jo, jo, ni börjar att bli gammal och grå i rippet.”

Skrul svettades och pustade öfvermåttan, under det han trefvade fram och åter längs den skrofliga muren.

“Det måste vara här,” tänkte han. “Ska’ jag inte känna igen den glugg, genom hvilken jag krupit så många hundra gånger! Ja, jag visste väl det, jag, men de satarne ha murat till den. Aha, ni misstänkte således att ni . . . kom hit, pojkar. Långsamt och utan buller. Jag har reda på hålet. Om en liten stund är öppningen klar.”

Skrul hade sagt sannt. Efter ungefär en half timmes arbete var gluggen klar.

“Se så,” utbrast gubben Skrul, förnöjd öfver att han lyckats. “Gör er nu i ordning, för nu gäller det på allvar och skam öfver den, som sviker. Det är naturligt att kommandanten ska sätta sig till motvärn, men vi ä’ ju så många, att det inte bör vara någon svårighet för oss att få bugt med knektarne, aldra helst som en stor del af dem äro rusige eller åtminstone half-rusige. Jag känner dem nog, jag, få de bara något att dricka, så sluta de inte förr, än de se botten på kanna eller stopet. Ljus få vi inte ha med oss, ty det kunde röja vår närvaro. Derför måste vi gå en och en i sender och hålla hvarandra i tröjorne. Framåt nu!”

Skrul kröp in först. Derefter kom Kristian, och derpå Ole med knifven mellan läpparne och pistolen i venstra handen. Jan ville följa omedelbart derefter, men hindrades af Jens Snoresen.

“Jag måste följa med Ole,” sade han.

“Hvarför det då?”

“Har jag inte skäl dertill liksom han. Har du glömt min dotter Rikissa?”

“Jag har mitt nedbrända hem att . . .”

“Tyst, tyst,” afbröt Kristian, som hört gnabbet.

“En dotter är alltid för mer än en stuga.”

Snart stodo alla tjugn inne i gången. Det var ett djupt gripande ögonblick och alla kände på sig, att de invigt sig antingen åt döden eller segern. Ingen återvändero fanns emellertid nu. Detta insågo alla och beredde sig därför med fruktansvärdt allvar till den afgörande kampen, som utan tvivel skulle blifva den siste för många af dem.

Innan Skrul gaf tecken till inkrypanDET hade han tillsagt anföraren för de efteråt kommande bönderne, att hålla sig beredde att följa efter samma väg så snart hela styrkan hunnit fram.

XXI.

Det långa gästabudsbordet var dukadt. I högsätet satt öfverste Printzensköld och bredvid honom Dyveka. Den unga flickan hade nästan med våld blifvit tvungen att intaga denna plats, som var henne så förhatlig.

“Tänk på din bror,” hade öfversten hviskat i hennes öra då hon länge nekat att sätta sig bredvid honom. “Du har hört min ed och så sannt jag ännu lefver (han lade besynnerligt nog tonvigt på ordet ännu) ska’ jag sätta min hotelse i verkställighet. Ja,” fortfor han och en vild hotfull eld glödde i hans ögon, äfven du ska’ förmäkta der nere, men i en annan håla, om du ej gör som jag säger.”

Dyveka såg allt för väl på öfverstens uppsyn, att han skulle hålla ord. Hon intog för den skull den henne anvisade platsen. På ömse sidor om Printzensköld och Dyveka skulle galerkaptenen och Holger Oldfeldt ha sina platser.

Kaptenen hade redan infunnit sig men dyster och fåordig som vanligt och det syntes tydligt att hvartenda ord som Printzensköld uttalade gick dansken djupt till hjertat. Finkänslighet var något som den tidens krigare ansågo oförenligt med en god soldat. Öfverste Printzensköld tillhörde denna klass och han skrädde för den skull aldrig sina ord.

Då Holger Oldfeldt trädde inom dörren, vid hvilken gubben Lans och Peter Stark, två värdige kämpar, höllo vakt, föllo hans blickar genast på Dyveka, som i sin sorg var skönare än vanligt.

Kommissarien tog ett par steg tillbaka. ty så hade han icke väntat sig att finna den vackra fiskarflickan. Han upptäckte dock genast af hennes miner och åtbörder att det icke var af fri vilja som hon satt vid öfverstens sida. Denne upptäckt försonade honom något med det tråkiga i hela tillställningen.

“Ni kommer bra sent, herr kommissarie,” utbrast öfversten och höjde sin bägare. “Skål, ni får ursäktta att vinet här inte är så rart som i Köpenhamn eller rätterna så läckra som vid eder konungs bord, dit ni nog varit bjuden ofta, men se jag ska’ säga er, att de här bornholmiterne ä’ så fattige, att det ingenting finnes att ta hos dem. Ha, ha, ha! Ja, det vet nog ni utan att jag behöfver säga det, ni, som under så många år in-drifvit skatterne här. Men det gör ingenting. Skål ändå! Karl Gustafs skål!”

Öfversten och hans officerare fingo dricka den skålen ensamme. Galerkaptenen, Holger Oldfeldt och Dyveka nedsatte liksom på ett gifvet tecken sina bägare på bordet.

“Hvad vill detta säga?” ropade öfversten misslynt. “I neken till att dricka den föreslagna skålen!”

“Ja, herr öfverste,” inföll galerkaptenen, som högst sällan talade, men då han gjorde så, talade han alltid med en viss kläm på hvarje ord. Det hördes tydligt, att han noga tänkte först, innan han klädde sina tankar i ord. “Ja, herr öfverste; vi neka till att dricka eder konungs välgångsskål, och det af fullt giltiga skäl. Han är ju vår motståndare. En sådan kan man högakta, och denna känsla hysa vi för konung Karl X Gustaf, men att önska honom lycka i sina företag, aldra helst då vi ligga i öppen fejd med honom, det skulle ju vara detsamma som att nedkalla olyckan och motgången öfver våra egna hufvud, och ni inser nog, att vi ej äro så okloke eller vansinnige, att vi göra detta. Dessutom vädjar jag endast till er sjelf. Om ni vore i vårt ställe och någon af oss innehade eder plats, skulle ni ej handla så, som vi?”

Öfversten såg förlägen ut. Han var icke ordets utan svärdets man och liksom sådane blef han lätt slagen ur fältet af de enklaste bevisningar. Sedan han hostat och harklat en stund, utbrast han:

“Nå, nå, ni kan ha rätt, men så vet jag då att

I ej neken till att dricka den vackra bornholmsflickans skål!"

"Nej," svarade Oldfeldt med mera värme än öfversten tyckte om, "den skålen nekar jag inte att dricka."

Dyveka hade under tiden starkt funderat på en sak, och det gjorde henne stort hufvudbry huru hon skulle kunna på ett lämpligt sätt framkomma med sin åstundan.

Då hon hörde öfversten föreslå hennes skål, rodnade och bleknade hon om hvarannat. Hon ville tala, men tungan nekade henne sin tjänst.

"O, min Gud, hvad jag är olycklig," tänkte hon och pressade ena handen våldsamt mot bröstet. "Ack, om denna afton väl vore tilländalupen!"

"Skål!" ropade öfversten i detsamma och sträckte fram sin bägere mot den unga flickan.

Galerkaptenen helsade henne endast med en svag böjning på hufvudet.

"Skål, vackra Dyveka," utbrast Holger Oldfeldt. "Din välgång!"

Fänrik Sköld instämde icke i den allmänna helsen. Han satt tyst och sluten, och de blickar han gaf den unga flickan sade mer än tusen ord. En uppmärksam betraktare skulle utan svårighet ha upptäckt den oro, som i vissa ögonblick stod att läsa i hela hans anlete.

Dyveka tog sin bägere för att föra den till sina läppar. I dessa ögonblick möttes hennes och fänrikens blickar. Hvad hon läste i hans kom hennes hand att darra. I ett nu släppte hon bägaren och ymniga tårar runno utför hennes kinder, under det vinet rann i strömmar längs den massiva ekskifvan.

"Herre," sade hon mellan snyftningarne . . . "gif . . . min . . . bror . . . friheten . . ."

Öfversten skrufvade fram och tillbaka på stolen. Han visste till en början icke hvad han skulle svara. Slutligen sade han, under det han reste sig upp:

“Du har hört det pris, som jag fordrar för hans frihet. Vill du gifva dig sjelf till . . .”

Längre hann han ej. Dörren slogs i detsamma upp och beväpnade män störtade in. Inom några ögonblick var gubben Lans omkullslagen. Genom Peter Starks hufvud borrade sig en kula, och då sergeant Storm i spetsen för några man rusade fram blef äfven han dödad.

Midt i rummet stodo inom några ögonblick Kristian, Ole och Jens Snorensen.

Bestörtningen blef allmän. Utan vidare besinning sprang Dyveka rakt i Kristians armar och fannades af dem så trofast, så innerligt som det var möjligt efter så lång skiljsmessa.

De svenske officerarne hade slutit sig till öfversten, som i en hast nyktrat till.

“Hvar är mitt folk,” skrek han ursinnigt. “Ska vi låta desse ömklige stackare . . .”

“Tig,” ropade i detsamma Fiskar-Ole och riktade pistolen mot öfverstens bröst. “Du har länge nog hållit oss i tunga fjetrar. Nu bryta vi dem. Kommer du ihåg mordet på St. Ols kyrkogård? Det var min son, som du lät skjuta, och nu . . .”

Han fullbordade ej den nästan framskrikna meningen. Fingret vidrörde trycket och den dödade kulan borrade sig in i öfverste Printzenskölds hjerta. Utan att gifva det ringaste ljud ifråu sig föll han död i kapten Eeks armar.

“Och der står han, som sköt Hakon,” skrek Jens Snorensen. “Min dotter blef vansinnig därför och nu må äfven han gå samma väg!”

I detta ögonblick kastade sig Dyveka rakt på gubben Jens och slog till hans arm, så att kulan flög åt sidan.

“Om ni dödar honom, så gör ni orätt,” ropade den unga flickan ängsligt, samt omtalade derpå huru mildt både fänriken och kaptenen uppfört sig mot fängarne.

Detta verkade. De fingo behålla lifvet men fångslades.

Utan någon synnerligt stor svårighet blef sedermera besättningen öfvermannad; den svenska flaggan ströks genast ned och då morgonsolen med sitt guld öfverströdde fästningens grå murar, belyste de ånyo den danska flaggan.

Så slutade det korta svenska väldet på Bornholm. Frihetskämparne vände åter till sina fredliga sysselsättningar, och de behöfde ej sedermera gripa till vapen för att värna sin ö. Den förblef under danska kronan och är så ännu den dag, som i dag är.

Öfverste Printzensköld delade således samma öde som är beskärft den våldsamme inkräktaren, då han vill klafbinda ett frihetsälskande folk. Det går nog till en tid, men slutar ändock i de aldra flesta fall med förtryckarens undergång.

På Christiansö blef det glädje och fröjd, när Dyveka, Fredrik, Kristian och alla de andre, som följt med galeren, kommo hem. Holger Oldfeldt var icke med. Han stannade i Rönne för att invänta en lägenhet till Köpenhamn. Året efter kom en annan kommissarie till ön, och denne berättade för Kristian och hans unga hustru Dyveka, att Oldfeldt snart tröstat sig öfver förlusten af den vackra fiskarflickan från Christiansö, samt trädt i äktenskap med en rik enka, som tillförde honom ofantliga egodelar, hvarigenom han kunde lefva i prakt och öfverflöd.

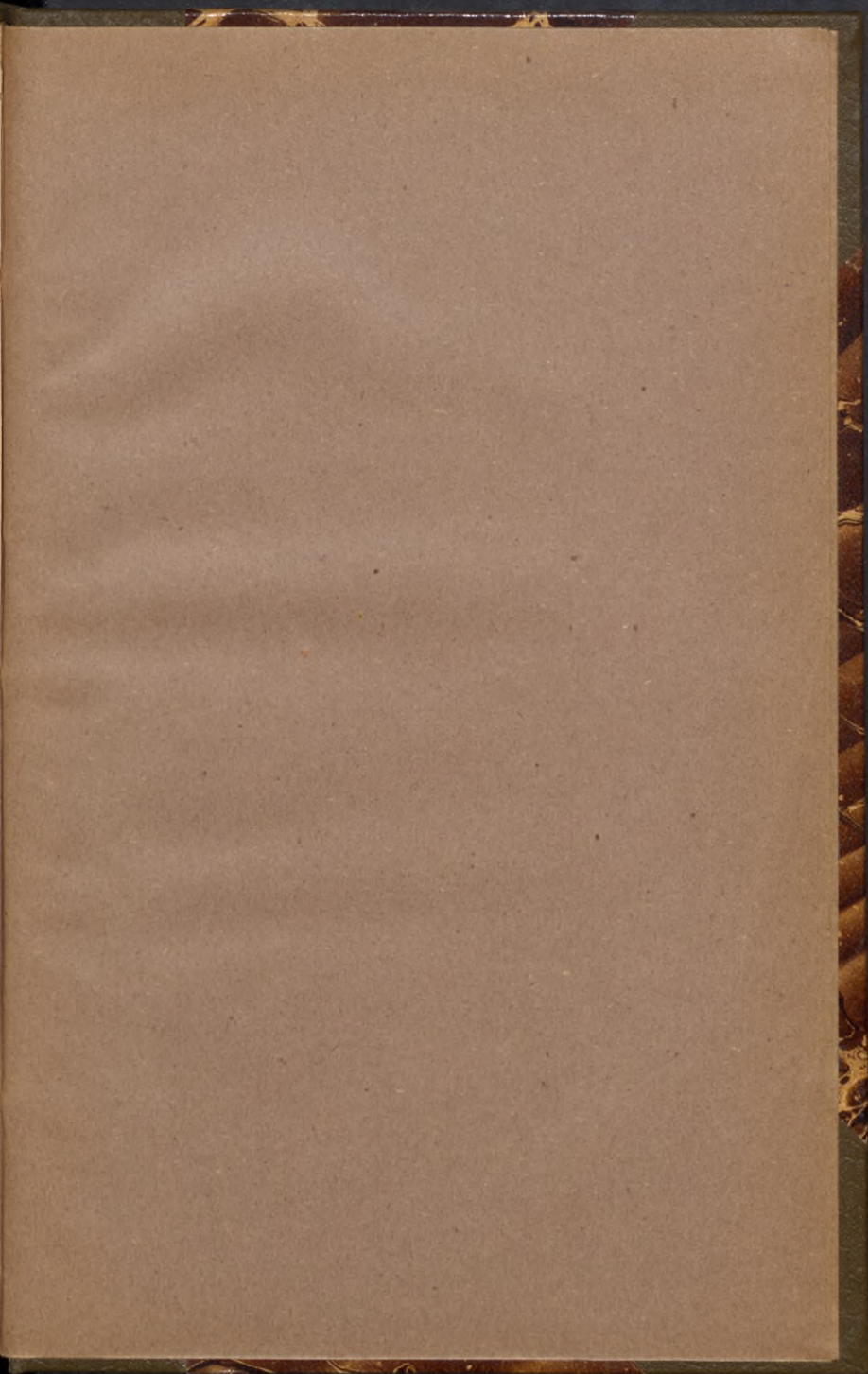
“Det hade inte heller varit lönt att han försökt att tränga sig emellan oss,” sade Kristian och gaf sin vackra hustru en innerlig och trofast blick. “När det inte lyckats för en mäktig öfverste, skulle nog en kommissarie ha fått stå der med lång näsa.”

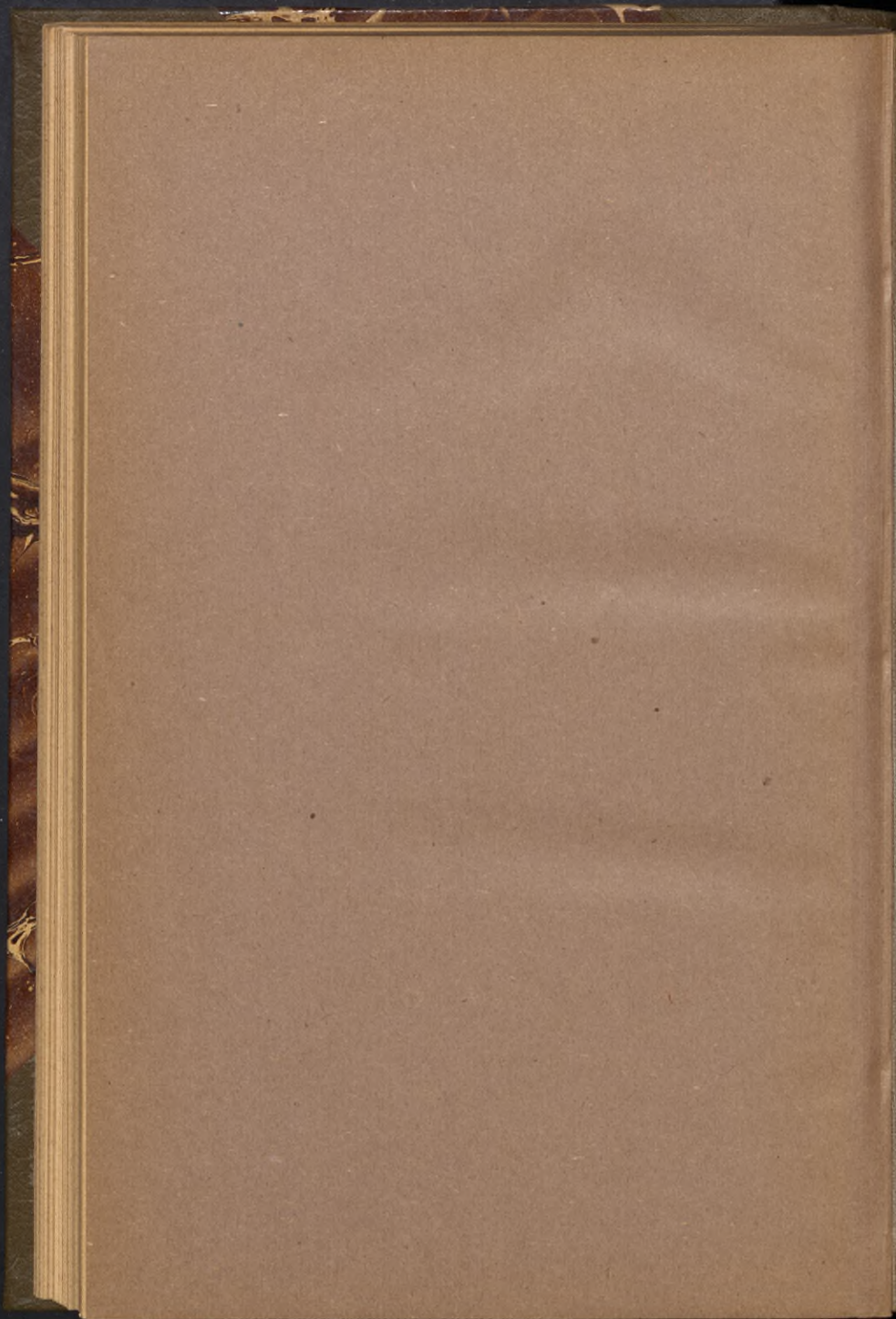
Och efter de stormiga dagarne följde lugn och frid. Längre fram på våren kom konung Fredrik sjelf öfver till Bornholm och fick då personligen tacka de käcke öborna för deras energiska uppträdande. Kristian erhööll utom medaljen också ett årligt penningeanslag,

hvarigenom han i en hast blef en af de mest betydande männen på ön.

Och hur gick det väl med den bortlofvade hälften af Fiskar-Oles stuga, torde läsaren fråga? Ole fick behålla den, ty Skrul erhöll i stället genom allmänt sammanskott så mycket penningar som den var värd, och dermed lät han sig nöja.

Han utbytte nu sin gamla pipsnugga mot en med längre skaft, och med den i munnen sågo gudhjemborne honom stata i många år. Endast några minuter förr än han uppgaf andan, föll den till golvet och gick i små bitar. Då såg gubben med innerlig saknad på den, vände sig mot den uppgående solen och dog.

6000226022

Göteborgs universitetsbibliotek

